

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

דוח ביניים ליום

31 במרץ 2020

תוכן העניינים

1	תיאור החברה	1
1	כללי	1.1
2	בעלי המניות בחברה	1.2
2	מצב כספי ותוצאות הפעולות, הון עצמי ותזרים המזומנים	2
2	שינויים מהותיים בעסקי הקבוצה ואירועים בתקופת הדוח	2.1
6	שינויים מהותיים בעסקי הקבוצה ואירועים לאחר תקופת הדוח	2.2
7	התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של הקבוצה	2.3
9	חקיקה והסדרה בתחומי פעילות הקבוצה	2.4
13	תמצית נתונים מהדוחות הכספיים המאוחדים של הראל השקעות	2.5
17	פרטים עיקריים נוספים והשפעות עיקריות נוספות לפי מגזרים	2.6
21	נזילות ומקורות מימון	2.7
22	חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם	3
22	היבטי ממשל תאגידי	4
22	גילוי בנושא יחס כושר פירעון כלכלי	5

דוח הדירקטוריון

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

דוח הדירקטוריון

לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2020

דוח הדירקטוריון לשלושת החודשים שהסתיימו ב- 31 במרץ 2020 ("תקופת הדוח"), מבטא את השינויים העיקריים במצב עסקי הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ ("הראל השקעות" או "החברה") בתקופה זו, והוא נערך בהתחשב בכך שבידי הקורא גם הדוח התקופתי המלא של החברה לשנת 2019, אשר פורסם ביום 31 במרץ 2020 ("הדוח התקופתי")¹.

דוח הדירקטוריון כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "צפויה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים.

1 תיאור החברה

1.1 כללי

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ הינה חברה ציבורית, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב, החל משנת 1982. החברה יחד עם החברות הבנות שלה ("הקבוצה") פעילה, בעיקר, בתחומים הבאים:

א. בתחומי הביטוח השונים פועלת החברה באמצעות החברות הבנות: הראל חברה לביטוח בע"מ (בשליטה מלאה) ("הראל ביטוח"); Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I; הפועלת ביוון בתחום הביטוח הכללי; Turk Nippon Sigorta A.S (בשליטה מלאה) ("Turk Nippon"), הפועלת בטורקיה, בססח - החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ (מוחזקת בשיעור של 50%) ("בססח") ואי.אם.אי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ (בשליטה מלאה) ("EMI").

ב. בתחום חיסכון ארוך הטווח פועלת החברה באמצעות חברות בנות, שהינן חברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, כדלקמן: הראל פנסיה וגמל בע"מ (בשליטה מלאה) ("הראל פנסיה וגמל"), שהינה חברה מנהלת של קרנות פנסיה וקופות גמל²; קרן החיסכון לצבא הקבע – חברה לניהול קופות גמל בע"מ (בשליטה מלאה) ("קחצ"ק"); לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ (בשליטה בשיעור 79%), המנהלת קרן פנסיה ותיקה ("לעתיד").

ג. בתחום השירותים הפיננסיים ושוק ההון - באמצעות החברה הבת הראל פיננסיים בע"מ ("הראל פיננסיים") (בשליטה מלאה) והחברות הבנות העיקריות שלה: הראל קרנות נאמנות בע"מ ("הראל קרנות נאמנות") - חברה לניהול קרנות נאמנות; הראל פיננסיים ניהול השקעות בע"מ ("הראל פיננסיים

¹ בהתאם להודעת הרשות לניירות ערך מיום 1 באפריל 2020 בדבר ארכה במועד פרסום הדוח הרבעוני לרבעון הראשון לשנת 2020 ("הדוח הרבעוני"), החברה החליטה ליישם את הארכה ולפרסם את הדוח הרבעוני ביום 10 ביוני 2020.

² לפרטים נוספים אודות השינוי המבני בהראל פנסיה וגמל, ראה באור 10 בדוחות הכספיים.

השקעות") - בעלת רישיון ניהול תיקים ומבצעת פעילות ניהול תיקי השקעות; הראל מסחר מדדים בע"מ - חברה שתפקידה עשיית שוק לקרנות הסל המנוהלות בהראל קרנות נאמנות; אלפא טק ניהול השקעות בע"מ, בעלת רישיון ניהול תיקים, המנהלת השקעות לקרנות המונפקות על ידי הראל קרנות נאמנות, באמצעות מודלים ממוחשבים; הראל פיננסים אלטרנטיב נדל"ן בע"מ, שהינה חברה המשמשת כשותף כללי בשותפות הראל אלטרנטיב נדל"ן, שותפות מוגבלת הרשומה בארצות הברית; הראל פיקדון סחיר בע"מ, שהינה חברה שהנפיקה אגרות חוב המגובות בפיקדונות.

ד. בתחום מתן אשראי לעסקים בינוניים וקטנים - בנובמבר 2019 החלה החברה, באמצעות חברה בת, המצפן – שותפים לדרך בע"מ, לפעול במתן אשראי לעסקים בינוניים וקטנים.

פעילותה של החברה עצמה הינה בניהול, פיקוח ובקרה על החברות הבנות, תכנון שוטף של פעולות הקבוצה ויזום מהלכים והשקעות הן במישרין והן באמצעות חברות הקבוצה.

1.2 בעלי המניות בחברה

יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור הינם בעלי המניות העיקריים בחברה (בסעיף זה: "בעלי המניות"), המחזיקים בכ- 46.49% מזכויות ההצבעה ומהון המניות המונפק של החברה.

ההחזקה של בעלי המניות בחברה הינה בעיקר באמצעות ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת בשליטתם ובעלותם המלאה של בעלי המניות, בה הם מחזיקים כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה ("השותפות ג.י.ן") וכן מחזיקים בשותף הכללי בשותפות ג.י.ן.

2 מצב כספי ותוצאות הפעולות, הון עצמי ותזרים המזומנים

2.1 שינויים מהותיים בעסקי הקבוצה ואירועים בתקופת הדוח

2.1.1 השפעות משבר נגיף הקורונה על פעילות הקבוצה

בעקבות התפרצות והתפשטות נגיף הקורונה במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 ("משבר הקורונה"), מדינות רבות בעולם, וביניהן ישראל, נוקטות באמצעים שונים לצמצום החשיפה לנגיף, לרבות מגבלות תנועה והתקהלות, צמצום כוח אדם במקומות העבודה, קביעת הנחיות לבידוד אנשים אשר יש חשש כי נדבקו בנגיף, וסגירת מקומות בילוי ופנאי.

נוכח הדאגה לבריאות העובדים ולשלומם, הנהלת הקבוצה נקטה מתחילת המשבר בפעולות על מנת להקטין את הסיכון לעובדי הקבוצה. הקבוצה קיבלה מספר החלטות לגבי צמצום עבודה במשרדי החברה, בהתאם להנחיות ולהמלצות אשר פורסמו על ידי משרד הבריאות באותה העת, תוך היערכות והתאמת אופן העבודה לעבודה מהבית ותוך הקפדה על המשך מתן שירות רציף ותקין ללקוחותיה של הקבוצה ולסוכניה.

בהתאם לרגולציה המחייבת את הקבוצה במוכנות לתרחישי המשכיות עסקית, והודות למודעות הגבוהה של הקבוצה לחשיבות מתן השירות ללקוחותיה, וההשקעה שנעשתה על ידי הקבוצה בשלוש השנים האחרונות בטכנולוגיה ובדיגיטל, בידי הקבוצה פתרונות למתן שירות תקין ורציף ללקוחותיה גם בעתות חירום והקבוצה הייתה ערוכה להמשך הפעילות העסקית, במתכונת מותאמת למשך כל תקופת המשבר.

במהלך חודש מאי 2020, עם אישור ההקלות לעניין תנועה, התקהלות וכוח אדם במקומות העבודה, מרבית עובדי החברה שבו לפעילות סדירה ממשרדי החברה תוך הקפדה ושמירה על כללי הזהירות שמטרתם למנוע הדבקה בנגיף הקורונה.

התפשטות הנגיף ואמצעי ההתגוננות שפורטו לעיל, הביאו לפגיעה כלכלית מהותית ומגמות שליליות בכלכלה העולמית ובכלכלה הישראלית. להערכת החברה, משבר הקורונה הינו אירוע מתגלגל ואין וודאות ביחס למועד סיומו ולמידת השפעתו על נכסי הקבוצה ותוצאות הקבוצה. הערכות החברה ביחס

להשפעות משבר הקורונה על פעילותה של הקבוצה, ומידע זה, ככל שהוא כלול בדוח זה, כוללים גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. הערכות אלה עשויות שלא להתממש, כולן או חלקן, או להתממש באופן שונה ואף שונה מהותית, בין היתר ככל שיחולו שינויים בהנחיות הגורמים המוסמכים בארץ ובעולם האמונים על ההתמודדות עם התפרצות הנגיף.

להלן ההשפעות העיקריות של משבר הקורונה על הקבוצה:

א. השקעות ותשואות בשוק ההון

בעקבות משבר הקורונה, נרשמו ברבעון הראשון של שנת 2020 ירידות שערים חדות בשוקי ההון בעולם ובישראל, תנודות בשערי מטבעות החוץ ועליה בתשואות של אגרות החוב הקונצרניות, בשל עליה ברמות הסיכון ובאי הוודאות.

בעקבות ירידות השערים האמורות, הכירה החברה ברבעון הראשון של שנת 2020 בהפסדי השקעות בנוסטרסו בסך של כ-820 מיליוני ש"ח לפני מס (הפסדים אלה כוללים ירידת ערך בסך של כ-80 מיליוני ש"ח לפני מס בגין נכסים לא סחירים כמפורט בסעיף ה' להלן). יצוין כי, בתקופה שלאחר מועד הדיווח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלו עליות בשוקי ההון אשר קיזזו לחלוטין את הפסדי ההשקעות בנוסטרסו.

כמו כן, חל קיטון של כ-25 מיליארדי ש"ח בשווי הנכסים המנוהלים בידי הקבוצה לעומת סוף שנת 2019. יצוין כי, בתקופה שלאחר מועד הדיווח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלו עליות בשוקי ההון אשר קיזזו משמעותית את הקיטון בשווי הנכסים המנוהלים בידי הקבוצה מסך של כ-25 מיליארדי ש"ח כאמור לעיל לסך של כ-8 מיליארדי ש"ח.

בנוסף, בהתאם למנגנון גביית דמי הניהול הקבוע בהסדר התחיקתי, חברת ביטוח לא תגבה דמי ניהול משתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 2003-1991 עד להשגת רווחי השקעה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, שיכסו את הפסדי ההשקעה שנצברו. בהתאם למנגנון המתואר לעיל, בשל תשואות ריאליות שליליות בפוליסות משתתפות ברווחים שנמכרו כאמור בין השנים 2003-1991, הראל ביטוח לא גבתה דמי ניהול משתנים מתחילת שנת 2020, אלא דמי ניהול קבועים בלבד. כל עוד לא תושג תשואה ריאלית חיובית שתכסה את הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת המבוטחים, לא תוכל הראל ביטוח לגבות דמי ניהול משתנים בגין הפוליסות כאמור. נכון ליום 31 במרץ 2020, אומדן דמי הניהול שלא ייגבו בשל התשואה השלילית עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם בסך של כ-290 מיליוני ש"ח לפני מס. יצוין כי, בתקופה שלאחר מועד הדיווח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, בעקבות העליות שחלו בשוק ההון קטן אומדן דמי הניהול שלא יגבו כאמור מסך של כ-290 מיליוני ש"ח כאמור לעיל לסך של כ-78 מיליוני ש"ח לפני מס.

יודגש כי האמור לעיל באשר להתפתחויות לאחר תאריך הדוח מבוסס על המידע המצוי בידי החברה בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים וכי נתונים אלו הינם חלקיים בלבד ואינם כוללים רכיבים אחרים של הכנסות (הפסדים) מהשקעות ואת השפעת יתר פעילויות הקבוצה על ההון העצמי ועל נכסיה.

ב. השלכות על עסקי הקבוצה

בעקבות משבר הקורונה, חלה ברבעון הראשון של שנת 2020 עליה בפדיונות במוצרי החיסכון, קופות הגמל וההשתלמות, חוזי ביטוח וחוזי השקעה. יצוין כי, בתקופה שלאחר תאריך הדיווח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלה התמתנות בפדיונות והם שבו לרמתם הנורמטיבית טרום המשבר.

בנוסף, ברבעון הראשון של שנת 2020 חלה עליה משמעותית בבקשות לביצוע שינויי מסלול בסכומים המנוהלים בקופות הגמל וההשתלמות וכן בקרנות הפנסיה, כאשר המגמה הייתה מעבר לאפיקים סולידיים. בתקופה שלאחר תאריך הדיווח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, המגמה השתנתה חזרה לאפיקים הכלליים/המנייתיים.

בתחום קרנות הנאמנות, חלה ברבעון הראשון של שנת 2020 עליה משמעותית מאוד בפדיונות. יצוין כי,

בתקופה שלאחר תאריך הדיווח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלה התמתנות בפדיונות בתחום קרנות הנאמנות ועליה מחודשת בגיוסים.

לאור התנודתיות הרבה וחוסר הנוזליות בשוק ההון המקומי, במהלך חודש מרץ 2020 וכן לאחר תאריך הדיווח התקבלו בקשות לביצוע המרה כפויה של אגרות חוב שהונפקו על ידי חברה נכדה של הראל פיננסיים. לפרטים נוספים ראה באור 9.3 בדוחות הכספיים.

באשר למבטחי המשנה עימם מתקשרת הקבוצה, הרי שלמיטב ידיעת החברה, אין שינוי לרעה במצבם.

ג. השפעה על המכירות בקבוצה

בעקבות משבר הקורונה, חלה ירידה משמעותית במכירות של פוליסות חדשות בענפי חיסכון ארוך טווח, וזאת לעומת היקפי המכירות האופייניים בענפים אלו בתקופות מקבילות בשנים קודמות.

כמו כן, חלה במהלך התקופה כאמור ירידה מסוימת במכירה של פוליסות חדשות בענפי סיכוני הבריאות והחיים, ולאחריה התאוששות מהירה עד כדי חזרה להיקפי המכירות האופייניות בתקופות מקבילות, וזאת בין היתר כתוצאה משילוב כלים טכנולוגיים למכירה מרחוק.

המכירות בענף ביטוחי הרכב, הדירות והעסקים לא נפגעו במהלך התקופה האמורה, ואף חל גידול במכירות שלהם. הגידול המשמעותי ביותר נרשם במכירות מוצר הרכב "הראל סוויץ'", הכולל רכיב תשלום משתנה בהתאם לרמת הנסועה ברכב.

כתוצאה מעצירה כמעט מוחלטת של הטיסות לחו"ל, נכון למועד פרסום הדוח, החברה אינה מוכרת פוליסות ביטוח נסיעות לחו"ל. יצוין, כי להפסקת מכירת הפוליסות כאמור, אין השפעה מהותית על תוצאות החברה. בשלב זה, אין באפשרות החברה להעריך את היקף השפעת משבר הקורונה על המכירות העתידיות.

ד. התאמות בשכר ובכוח האדם בקבוצה

במהלך התקופה בה הוטלו מגבלות התנועה וההתקהלות, מרבית עובדי החברה עבדו באמצעות גישה מרחוק למערכות החברה, כאשר בשל המצב והשפעתו על פעילות הקבוצה הוציאה החברה במהלך חודש מרץ 2020 כ-900 מעובדיה לחל"ת ועובדים נוספים הוצאו לחופשה על חשבון יתרת ימי החופשה הצבורה שלהם, עד לאחר חג הפסח. החברה העניקה לכל עובד שהוצא לחל"ת מענק חד פעמי בסך של 5,000 ש"ח, על מנת להקל עליהם בתקופת חג הפסח.

בהמשך לכך, ביום 23 באפריל 2020, החליטה החברה, על נקיטת שורה של צעדים בנושאים הקשורים לשכר וכח אדם בקבוצה, כמפורט להלן: כ-700 מתוך כ-900 העובדים שהוצאו לחל"ת במהלך חודש מרץ 2020, שבו לעבודה בתחילת חודש מאי 2020. העסקתם בחברה של כ-200 עובדים, המהווים כ-4% מתוך כ-5,000 עובדי הקבוצה, הסתיימה.

על מנת לאפשר את חזרתם לעבודה של עובדי החברה שהוצאו לחל"ת, החליטה החברה על שורה של צעדים, כמפורט להלן: (1) קיצוצי שכר למשך שנה - שכר בעלי השליטה קוצץ ב-20%, שכר המנכ"ל קוצץ ב-10%, שכר המנהלים הבכירים בחברה קוצץ ב-7%, שכר הדירקטורים בחברה ובהראל ביטוח, קוצץ ב-7%, וזאת בהמשך לבקשת הדירקטורים להשתתף בתכנית ולתרום את חלקם, ולאחר אישור ועדת התגמול והדירקטוריון; (2) ביטול תוספות שכר - בשנים 2021 ו-2022 לא תהיינה תוספות שכר לכלל מנהלי ועובדי החברה; (3) ניכוי ימי חופשה שנתית - מכל עובד המשתכר מעל השכר הממוצע במשך ינוכו ארבעה ימי חופשה סה"כ בשנה הקרובה (עד מאי 2021). מכל עובד המשתכר מתחת לשכר הממוצע במשך ינוכו שני ימי חופשה בשנה הקרובה; (4) ספקי החברה - ייערכו התאמות וקיצוצים בהוצאות החברה לספקיה; (5) קרן הלוואות לעובדים - החברה הקימה קרן למתן הלוואות לעובדי החברה המצויים בקשיים ואשר סיימו את העסקתם בחברה.

שורת הצעדים הרחבתית עליה הוחלט, הכוללת פגיעה במנהלים ובבעלי השליטה, שהינה מידתית וסבירה לדעת החברה, נועדה להגדיל ככל הניתן את מספר העובדים ששבו מחל"ת לעבודה. החברה רואה בעובדיה נכס מרכזי, וסבורה כי בעת הזו מוטלת עליה חובה מיוחדת לנסות ולשמור על פרנסתם

של כמה שיותר מעובדיה.

כמו כן, החברה מצויה בתהליך של בחינה והקטנת עלויות בכל הקשור להתקשרויות שלה עם ספקים (שאינם ביטוחיים) ועם נותני שירותים נוספים.

ה. השפעות נוספות על תוצאות הקבוצה

בהתאם לכללי החשבונאות ובהתאם למכתב רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון מיום 19 באפריל 2020, וכן בהתאם לנהלי החברה בעניין חישוב שווי נכסים לא סחירים, בחנה הקבוצה את השווי של נכסים לא סחירים אשר התגבשו בהם סממנים מובהקים לירידת ערך מהותית וזאת תוך הפעלת שיקול דעת מקצועי נאות. בחינת ירידת הערך כללה, בין היתר, ביצוע בחינה של נכסי הנדל"ן בארץ של הקבוצה לרבות הסתמכות על חוות דעת שנתקבלו ממעריכי שווי חיצוניים לעניין שיעור ההיוון והנחות העבודה שעמדו בבסיס הערכות השווי. כמו כן, נערכה בחינה ביחס להשקעות פיננסיות אחרות, לרבות קרנות השקעה ונדל"ן בחו"ל, בהתבסס על המידע העדכני ביותר שברשות החברה לרבות קבלת התייחסויות ממנהלי הנכסים והקרנות לקיומה של אינדיקציה לירידת ערך. בעקבות הבחינה כאמור רשמה החברה בתקופת הדוח ירידת ערך בגין נכסים לא סחירים בנוסטר בסך של כ-80 מיליוני ש"ח לפני מס ובגין פוליסות משתתפות ברווחים בסך של כ-160 מיליוני ש"ח לפני מס.

כמו כן, בחנה הקבוצה את הצורך בעדכון בחינת ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים לרבות מוניטין. עדכון בחינת ירידת הערך בטרם חלף שנה ממועד הבחינה הקודמת, נדרש באותם פעילויות בהם מתקיימים סממנים לירידת ערך בעקבות השלכות משבר הקורונה. לאחר בחינת סממנים אלו ובחינת סכומים ברי השבה במידת הצורך, נמצא כי הסכום בר השבה של פעילויות הפנסיה, הגמל וההשתלמות, קרנות הנאמנות ועסקי ביטוח משכנתאות, גבוה מערכם בספרים ואין צורך בירידת ערך. לגבי פעילות ניהול התיקים, בהתאם להערכת שווי שבוצעה על ידי מעריך שווי חיצוני ליום 31 במרץ 2020, הפחיתה החברה את שווי הפעילות בסך של כ-5 מיליוני ש"ח לפני מס.

לגבי יתרות רכוש קבוע והוצאות רכישה נדחות (DAC), הבחינה שערכה הקבוצה העלתה שלא קיימים סממנים לירידת ערך כמפורט לעיל.

ו. סיכוני סייבר

כפי שצוין לעיל, משבר הקורונה הביא להרחבה משמעותית של עבודת עובדים מבתיים ושינוי תרבותי שהביא עמו אתגרי אבטחת מידע. העבודה מהבית נעשתה באמצעות מערכת מאובטחת שחייבה הפעלת מנגנוני בקרה בהיקף רחב. תוך כדי התארגנות החברה לשינויים כאמור, חלה עלייה בהיקף מתקפות הסייבר שחייבה התמודדות בזמן אמת במציאות מורכבת מבחינת זמינות כ"א. כחלק מההיערכות הכוללת של החברה, ננקטו צעדים משמעותיים למיגון החברה הן בהיבטי תשתית והן בהיבט איומי הסייבר הרבים שאפיינו את התקופה הזו. לאורך כל התקופה, החברה קיבלה עדכונים שוטפים ממקורות מודיעיניים וכן מרשות הסייבר בדגש על מתקפות phishing, ביצוע בדיקות מקיפות של חוסן הסייבר הארגוני, כל זאת בהתחשב באיומים המשתנים, תוך ביצוע פעולות אקטיביות בתשתיות ההגנה של החברה. החברה תגברה את צוותי מערך הסייבר לטובת מתן מענה מהיר לפניות של עובדים, ספקים ולקוחות. בנוסף, תוגבר מערך הבקרה והתחקור לטובת איתור ניסיונות חשודים לביצוע חיבור מרחוק לרשת החברה וניסיונות לדלף מידע. במקביל המשיכה החברה בהגברת מודעות העובדים והסוכנים של החברה לאיומי הסייבר הרלוונטיים לתקופת משבר הקורונה.

ז. תביעות ייצוגיות

על רקע ההגבלות על פעילות המשק שהוטלו בעקבות משבר הקורונה, הוגשו, לאחר תקופת הדוח, ארבע תובענות ובקשות לאישורן כייצוגיות נגד הראל ביטוח ונגד חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות") בתחומי ביטוח רכב (חובה, מקיף וצד ג'), דירות ובתי עסק, וזאת בטענה כי המבוטחים בענפי ביטוח אלו זכאים כביכול, להשבה של דמי ביטוח, אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, בשל הפחתה נטענת ברמת הסיכון אליה היו חשופות הנתבעות בביטוחים אלו בשל צמצום פעילות המשק. לפרטים נוספים ראו

באור 7 לדוחות הכספיים. החברה סבורה כי בניגוד לנטען בתביעות אלו, הוראות הדין ופוליסות הביטוח אינן מחייבות השבה של דמי ביטוח כפי שמתבקש במסגרת תביעות אלו.

ח. נזילות ומקורות מימון

ראו סעיף 2.7.2 להלן.

2.1.2 יישום למפרע של חוזר הממונה בעניין בדיקת נאותות העתודה (LAT)

ביום 29 במרץ 2020 פורסם חוזר ביטוח 5-1-2020, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – בדיקת נאותות העתודה (LAT) ("החוזר"). בהתאם לחוזר שונתה רמת ההקבצה באופן שניתן לחשב את ה-LAT ברמת כל מגזר ביטוח חיים ביחד. בהתאם לחוזר תחום הסיעוד ימשיך ויחושב בנפרד. הוראות החוזר נכנסו לתוקף ברבעון הראשון של 2020 בדרך של יישום למפרע. יודגש כי כלל השפעות החוזר קיבלו ביטוי בענף ביטוח חיים ולא הייתה לחוזר השפעה על מגזרי הפעילות והענפים האחרים של הקבוצה. ההשפעה של היישום למפרע על תוצאות הרבעון המקביל אשתקד ועל תוצאות שנת 2019 הינה גידול ברווח הכולל בענף ביטוח חיים בסך של כ-55 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-36 מיליוני ש"ח לאחר מס), ובסך של כ-329 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-218 מיליוני ש"ח לאחר מס), בהתאמה. ההשפעה של היישום למפרע על יתרת העודפים ליום 1 בינואר 2020 הינה גידול בסך של כ-464 מיליוני ש"ח לאחר מס. לפירוט נוסף – ראה באור 22 בדוחות הכספיים.

2.1.3 שינוי מבנה - מיזוג סטנדרד להראל ביטוח

לעניין אישור המיזוג אשר במסגרתו יועברו מלוא החזקותיה של החברה בסטנדרד להראל ביטוח כנגד הקצאת מניות הראל ביטוח לחברה - ראה באור 10 בדוחות הכספיים.

2.1.4 פרסום תשקיף מדף של הראל הנפקות

לעניין פרסום תשקיף מדף של הראל הנפקות בחודש פברואר 2020 - ראה באור 9 בדוחות הכספיים.

2.2 שינויים מהותיים בעסקי הקבוצה ואירועים לאחר תקופת הדוח

2.2.1 שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל

לעניין השלמת השינוי המבני אשר במסגרתו הועברו הזכויות של הראל ביטוח בתיקי הלקוחות והמוניטין של פעילות הגמל, להראל פנסיה וגמל, ומיד לאחר מכן הועברו מלוא החזקותיה של הראל ביטוח בהראל פנסיה וגמל לחברה - ראה באור 10 בדוחות הכספיים.

2.2.2 השפעות התפשטות נגיף הקורונה על פעילותה של החברה

לעניין השפעות התפשטות נגיף הקורונה על פעילותה של החברה – ראה סעיף 2.1.1 לעיל.

2.2.3 הקמה של קרן תש"י 4

לעניין הקמה של קרן תש"י 4 והשקעת החברות הבנות בקרן כאמור – ראה באור 10 בדוחות הכספיים.

2.2.4 התקשרות הראל ביטוח בהסכם עם הכשרה חברה לביטוח בע"מ

לעניין התקשרות הראל ביטוח בהסכם עם הכשרה חברה לביטוח בע"מ – ראה באור 10 בדוחות הכספיים.

2.2.5 פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ד') של הראל הנפקות

לעניין פדיון מוקדם מלא לאגרות החוב (סדרה ד') שהונפקו על ידי הראל הנפקות - ראה באור 6 בדוחות הכספיים.

2.2.6 אסיפה כללית שנתית ומיוחדת

ביום 31 במאי 2020 התקיימה אסיפה כללית שנתית של החברה, שעל סדר יומה היו הנושאים הבאים: (1) דיון בדוח התקופתי לשנת 2019; (2) מינוי רואה חשבון מבקר לשנת 2020 והסמכת דירקטוריון החברה לקבוע את שכרו; (3) מינוי מחדש של הדירקטורים המכהנים בחברה, אשר אינם דירקטורים חיצוניים, להמשך כהונה כדירקטורים בחברה (יאיר המבורגר, גדעון המבורגר, בן המבורגר, יואב מנור, דורון כהן, יוסף צ'חנובר ואלי דפס); (4) אישור תנאי כהונתו של בן המבורגר המכהן כסגן יו"ר דירקטוריון; (5) מינוי נעים נג'אר כדח"צ בחברה. האסיפה הכללית אישרה את כל הנושאים שהיו על סדר יומה.

2.2.7 ירידת עקום הריבית

בתקופה שלאחר מועד הדיווח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלה ירידה של עקום הריבית דבר שעשוי לגרום לגידול נוסף בהתחייבויות הביטוחיות. מנגד, המשך ירידה של עקום הריבית עשויה להשפיע לחיוב על שוויים של הנכסים הפיננסיים באופן שעשוי להפחית את ההשפעה האמורה לעיל. בנוסף, יישום טיוטת חוזר שפורסמה ביום 18 במאי 2020, שעניינה עדכון הוראות החוזר המאוחד - הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקות נאותות העתודה (LAT), ויישום חוזר שפורסם ביום 7 ביוני 2020, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – פרמיית אי נזילות (ראה גם סעיפים 2.4.1.1 ו-2.4.1.2 להלן) וחוזרים נוספים, ככל שיתפרסמו, עשויים להפחית את ההשפעה האמורה לעיל. יש לציין כי המידע המתואר לעיל אינו מהווה הערכה לגבי תוצאותיה הכספיות הצפויות של החברה. מידע זה הינו חלקי בלבד ואינו כולל מרכיבים אחרים של רווחים או הפסדים מהשקעות והשפעות נוספות.

2.3 התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של הקבוצה

תוצאות הפעילות של הקבוצה מושפעות באופן מהותי מהתנאים המושגות בשוק ההון ומהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם. להלן התייחסות לגורמים המרכזיים בסביבה המקרו-כלכלית, אשר משפיעים על פעילות הקבוצה:

2.3.1 כללי

התפרצות נגיף הקורונה במהלך הרבעון הראשון של 2020 והתפשטותו בעולם גרמה לצעדים מרחיקי לכת של מרבית הממשלות בעולם שהגבילו את פעילות הכלכלה וגרמו למיתון מיידי. קשה עדיין לאמוד את עוצמת הפגיעה הכלכלית אך התוצר העולמי צפוי להתכווץ בשנת 2020 בשיעור חריג וצפויה גם ירידה חדה מאוד בסחר העולמי, אך טווח התחזיות הוא רחב למדי. קרן המטבע הבינלאומית צופה שהתוצר העולמי השנה יתכווץ ב-3% והתוצר של המדינות המפותחות ב-6.1%, כך זו תהיה השנה הגרועה ביותר מאז שנות השלושים של המאה הקודמת.

בסין, התוצר התכווץ ב-6.8% ברבעון הראשון מול הרבעון המקביל בשנה הקודמת, ירידה ראשונה מאז שנות השבעים.

התפשטות המשבר הביאה לתגובת מדיניות חדה של הבנקים המרכזיים והממשלות. מרבית הבנקים המרכזיים הפחיתו את הריביות בחדות ונקטו במגוון צעדי הרחבה והספקת נזילות לשווקים. הממשלות הכריזו על תכניות רחבות היקף להרחבת ההוצאה הציבורית, פיצוי הנפגעים מהמשבר והעמדת אשראי למגזר העסקי. ההאטה בפעילות הכלכלית הביאה לירידה חדה במחירי הסחורות, ומחיר הנפט צנח בעשרות אחוזים, גם על רקע חוסר הסכמה בין יצרניות הנפט העיקריות לגבי קיצוץ בתפוקה.

2.3.2 התפתחויות במשק הישראלי

משבר הקורונה קטע את מגמת הצמיחה ובחודש מרץ 2020 המשק עבר להתכווצות, כאשר כמיליון עובדים תבעו דמי אבטלה במהלך מרץ. ע"פ הלמ"ס שיעור האבטלה ברבעון הראשון ירד ל-3.5%, אך חשוב לציין כי על פי ההגדרות רוב מוחלט של העובדים שהוצאו לחופשה כפויה ללא תשלום במהלך

מרץ נחשבים כמועסקים הנעדרים זמנית מעבודתם.

על פי התחזית של בנק ישראל התוצר צפוי להתכווץ בשיעור של 5.3% בשנת 2020, בהנחה שלא תהיה החמרה נוספת במגבלות, ושעיקרן יוסרו בהדרגה עד לסוף חודש יוני 2020.

ע"פ האומדן הראשוני התוצר התכווץ בשיעור שנתי של 7.1% ברבעון הראשון של 2020, הירידה הרבעונית החדה ביותר מאז שנות השמונים.

2.3.3 שוק המניות

ברבעון הראשון של 2020 נרשמו ירידות יוצאות דופן בשווקי המניות במשקים העיקריים (בעיקר בחודש מרץ 2020) עם ירידות של כ-30%, ולאחר מכן נרשם קיצוץ חלק מהירידה על רקע צעדי ההרחבה של הבנקים המרכזיים והממשלות. התשואות בשווקי האג"ח הממשלתיים והקונצרניים היו תנודתיות ביותר וחלה עלייה חדה במרווחי הסיכון.

במהלך הרבעון הראשון מדד MSCI העולמי ירד ב-21% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים ירד ב-24%. בישראל, מדד ת"א-125 ומדד ת"א-35 ירדו ב-21%.

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות עלה משמעותית ברבעון הראשון (בעיקר בחודש מרץ) ועמד על כ-2.2 מיליארדי ש"ח, עלייה של 91% בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד.

2.3.4 שוק איגרות החוב

במהלך הרבעון הראשון של 2020 מדד אג"ח הכללי ירד ב-4.5%, מדד אג"ח הממשלתיות ירד ב-1.9% ומדד אג"ח הקונצרניות ירד ב-8.2%. הירידות במדדי אג"ח היו משמעותיות יותר עד להודעת בנק ישראל במהלך חודש מרץ על תחילת רכישת אג"ח ממשלתי בשוק המשני.

מחזור המסחר היומי הממוצע באג"ח עלה משמעותית ברבעון הראשון (בעיקר בחודש מרץ) ועמד על 5 מיליארדי ש"ח, עלייה של 42% בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד.

2.3.5 קרנות נאמנות

במהלך הרבעון הראשון של 2020 נרשמו פדיונות נטו משמעותיים של כ-39.3 מיליארדי ש"ח בענף קרנות הנאמנות. כ-26.3 מיליארדי ש"ח פדיונות נטו בקרנות הנאמנות המתמחות באג"ח, ואף פדיונות של כ-5.3 מיליארדי ש"ח בקרנות הנאמנות הכספיות.

2.3.6 קרנות סל

במהלך הרבעון הראשון של 2020 נרשמו פדיונות נטו של כ-7.4 מיליארדי ש"ח בקרנות הסל, בעיקר בקרנות הסל המתמחות במניות חו"ל (כ-6.8 מיליארדי ש"ח).

2.3.7 שוק המט"ח

במהלך הרבעון הראשון של 2020 השקל התחזק ב-0.8% מול סל המטבעות של בנק ישראל, 3.2% פיחות מול הדולר, 0.6% פיחות מול האירו, ו-3.5% ייסוף מול הפאונד.

במהלך חודש מרץ 2020 נרשם פיחות חד בשקל שהגיע ב-18 במרץ לשיא (12% פיחות בדולר/שקל מתחילת השנה) בשל לחצים לנזילות דולרית. ההכרזה של בנק ישראל להזרמת דולרים למערכת הבנקאית דרך מכרזי ההחלף תרמו לקיצוץ מהיר של חלק מהפיחות בשקל.

2.3.8 אינפלציה

על פי המדד האחרון הידוע, מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.5% במהלך הרבעון הראשון של 2020 (דצמבר 2019-פברואר 2020) והאינפלציה ב-12 החודשים האחרונים עד פברואר עמדה על 0.1% בלבד, מתחת ליעד האינפלציה. במהלך הרבעון הראשון של 2020 סעיף הדיור היה התורם העיקרי לעלייה במחירים,

כאשר סעיפי ההלבשה, ההנעלה, התחבורה והתקשורת היו התורמים העיקריים לירידה במחירים.

2.3.9 ריבית בנק ישראל

ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.25% במהלך הרבעון הראשון של 2020. במהלך חודש מרץ 2020 בנק ישראל החל בצעדים מוניטריים מרחיבים על רקע מגפת הקורונה: הכרזה על תחילת רכישת אג"ח ממשלתי בשוק המשני במטרה להקל על תנאי האשראי עד היקף של 50 מיליארדי ש"ח, תחילת ביצוע עסקאות repo מול המוסדות הפיננסיים והרחבת היקף הפעילות בעסקות החלף דולר/שקל מול המערכת הבנקאית המקומית במטרה למתן את הלחצים הגבוהים לנזילות דולרית עד ל-15 מיליארדי דולר.

2.3.10 אירועים לאחר תאריך הדוח

בנק ישראל הפחית את הריבית ל-0.1%. בנוסף, בנק ישראל יספק הלוואות לבנקים בריבית אטרקטיבית ל-3 שנים, רק בתנאי שהכסף ישמש לאשראי לעסקים קטנים וזעירים, ובמסגרת עסקאות ה-repo שהחל הבנק מול הגופים הפיננסיים, ניתן יהיה להשתמש כבטוחה גם באג"ח קונצרניות.

2.4 חקיקה והסדרה בתחומי פעילות הקבוצה

להלן יתוארו שינויים מהותיים בחקיקה והסדרה בקשר עם תחומי הפעילות של הקבוצה, מאז הדוח התקופתי:

2.4.1 כללי

2.4.1.1 חוזרים

2.4.1.1.1 ביום 7 ביוני 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות, לפיו יש להוסיף לריבית חסרת סיכון המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודות פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. החוזר קובע שיעור פרטי לפרמיית אי נזילות, שישמש בעת חישוב בדיקת נאותות העתודות עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, וביטוחי רכב חובה וחבויות.

2.4.1.1.2 במהלך החודשים מרץ ואפריל 2020 פרסם הממונה מספר חוזרים וטיטות חוזרים שמטרתם לאפשר הקלות רגולציה לתקופה זו, של התפשטות נגיף הקורונה, ובכלל זה, התאמת יישום הוראות רגולציה באופן שיקל על החברות והמבוטחים ליישמן בהתאם לנדרש בהתמודדות עם מגבלות התנועה והפעילות בתקופה זו. בכלל זה פורסמו, בין היתר, טיוטה המציעה להמשיך בניכוי כיסוי ביטוחי אף לאחר תום תקופת ההפקדות, זאת אלא אם הורה העמית אחרת, ולפי העניין אף ללא התייחסות להפחתה בשכרו, וכן חוזרים הקובעים אפשרות לניכוי עמלת ניהול חיצוני בשל השקעה בקרנות סל המוחזקות למסחר; אפשרות להשבת פוליסות ביטוח כללי, לפי בקשת המבוטח או לחידוש כיסוי ביטוחי כאמור בטרם קבלת הסכמתו של המבוטח; הקלות בהמצאת אישורי חיים על ידי עמיתים; הקלות ביחס להוראות שונות בדבר אופן עבודת הדירקטוריון; אפשרות להגדלת שיעור ההלוואות למבוטחים מערך הפדיון של המבוטח; הרחבת טווח הסטייה ממדיניות השקעה שחריגה ממנו תחשב כשינוי במדיניות ההשקעה; גמישות ביחס למתכונת ולהיקף האנליזה הכלכלית הנדרשת טרם רכישה בשוק המשני של אגרת חוב ודחיית המועד בו יש לעדכן אנליזות קיימות הצפויות; גמישות בקביעת מדיניות חלופית ביחס לרכישת אגרות חוב בשוק המשני; דחיית מועדי יישום חוזרים שונים המצריכים, בין היתר, היערכות מיכונית, דחיית מועדי העברות מידע ודיווחים שונים לממונה, לרבות הארכת פרק הזמן לדיווח אודות חריגה משיעורי השקעה, וכן דחיית מועד פרסום ודיווח דוחות תקופתיים לרבעון הראשון של שנת 2020, של קרן פנסיה, חברה מנהלת וחברת ביטוח.

2.4.1.1.3 ביום 2 באפריל 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון החוזר המאוחד - פרק 4 בחלק 2 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה", הקובע תנאים בהם יהיה רשאי משקיע מוסדי שהפך לשולט בתאגיד לווה או למחזיק של מעל ל-20 אחוזים מאמצעי השליטה של תאגיד לווה, עקב קבלת אמצעי שליטה בתאגיד לווה במסגרת הסדר חוב, להמשיך ולשלוט או להחזיק בתאגיד הלווה בשיעור כאמור, וכן קובע הוראת שעה לפיה משקיע מוסדי רשאי לנכות עמלת ניהול חיצוני, בתנאים הקבועים בחוזר, בשל השקעה בקרנות סל המוחזקות למסחר שירכוש מיום פרסום החוזר ועד ליום 30 ביוני 2020, עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2020.

2.4.1.1.4 ביום 29 במרץ 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT), המעדכן את אופן חלוקת מוצרי הביטוח השונים לצורך חישוב ה-LAT תוך התאמה נקודתית לאופן שבו מתבצעת בדיקת החישוב בישראל, וקובע כי בדיקת ה-LAT תחושב תוך קיבוץ כל מוצרי ביטוח חיים יחד, כאשר תחום הסיעוד ימשיך ויחושב בנפרד. בדבר השפעת החוזר ראה סעיף 2.1.2 לעיל.

2.4.1.1.5 ביום 8 במרץ 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - הנחת ריבית, הקובע כי לצורך חישוב הנחת הריבית והתשואה בהתבסס על עקום הריבית חסרת הסיכון לתאריך הדיווח, כנדרש, חברת ביטוח תשתמש החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019, בעקום המבוסס על עקומי ריביות מבוססי תשואות לפדיון של אג"ח ממשלת ישראל סחירות, שמפורסמים על ידי החברה הזוכה במכרז לציטוט מחירים וזאת עד לשנה ה-25, ומשנה זו ואילך, יקבעו עקומי הריבית על פי אקסטרפולציה בהתאם לשיטת Smith-Wilson עד לשיעור הריבית העתידית האחרונה Ultimate Forward Rate שתקבע על 60 שנה. מנקודה זו הריבית העתידית תהיה קבועה. ראה באור 3'ג'1ט' בדוחות הכספיים לשנת 2019.

2.4.1.1.6 ביום 13 בינואר 2020 פרסם חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין עסקה בין צדדים קשורים, המעדכן את הוראות פרק 4 בחלק 2 של שער 5 - ניהול נכסי השקעה ומאפשר, בכפוף לתנאים מסוימים, ביצוע עסקאות לרכישה ומכירה של נכס לא סחיר בין משקיעים מוסדיים המנויים על אותה קבוצת משקיעים, ובלבד שהעסקה היא לטובת כל המשקיעים המוסדיים הנמנים על אותה קבוצה.

2.4.1.2 טיטות חוזרים

2.4.1.2.1 ביום 18 במאי 2020 פרסם הממונה טיטות שעניינה עדכון הוראות החוזר המאוחד - הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT), אשר מטרתה לספק הבהרות באשר לאופן היישום של ההוראות הנוגעות לזכאותה של חברת ביטוח להתייחס לפער שבין העלות המופחתת לבין השווי ההוגן של נכסים שאינם רשומים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן, למעט אגרות חוב מיועדות, בעת בדיקת נאותות העתודה ("UGL").

2.4.1.2.2 ביום 23 באפריל 2020 פרסם הממונה טיטות חוזר שנייה שעניינה תיקון החוזר המאוחד לעניין הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II, בהמשך למכתב שפרסם ביום 16 בפברואר 2020 - ראה סעיף 2.4.1.3.7 המציעה לקבוע הוראות מעבר בדומה למתכונת שנקבעה בדירקטיבה האירופאית, ולאפשר פריסה הדרגתית, בכפוף לקבלת אישור הממונה, עד שנת 2032 של הגידול בעתודות בגין מוצרי ביטוח ארוכי טווח אשר נמכרו בעבר, כאשר הממונה רשאי להגביל את אישורו לפריסה כאמור, לפי נוסחה שיקבע, וכן לעדכן את הוראות החוזר על בסיס שינויים שנעשו באירופה מאז כניסתן לתוקף של הדירקטיבה וההוראות הנלוות לה, ואשר רלוונטיים לשוק המקומי.

2.4.1.3 הנחיות והבהרות

2.4.1.3.1 ביום 7 ביוני 2020 פרסם הממונה מפת דרכים לאימוץ תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 (IFRS) – חוזי ביטוח ("התקן"), הקובעת כי מועד היישום לראשונה של התקן בישראל יחול החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023, וכן קובעת את צעדי ההיערכות ולוחות הזמניים המרכזיים שמטרתם להבטיח את היערכותן של חברות הביטוח בישראל ליישום התקן באופן נאות, בין היתר, בנוגע להתאמת מערכות המידע ותפעולן, ניהול הפרויקט ותיעודו, גיבוש מדיניות חשבונאית, ביצוע מבדקים כמותיים ואופן הגילוי הנדרש לציבור. לפרטים נוספים – ראה באור 3כ3 לדוחות הכספיים לשנת 2019.

2.4.1.3.2 ביום 23 באפריל 2020 פרסם הממונה מסמך בנושא "מתווה דגל" – אספקת נזילות לחברות סולבנטיות עקב השלכות מגיפת הקורונה: עקרונות מנחים מוצעים למתווה החלפה ודחייה זמנית של לוחות סילוקין של הלוואות ואגרות חוב, שהועמדו על ידי גופים מוסדיים בנסיבות אלה, אשר תכליתו להצביע על חשיבות הדיאלוג בין גופים מוסדיים לבין לווים סולבנטיים שנקלעו לקשיי נזילות זמניים, להציג "מסלול ירוק" לביצוע התאמות חוב בהתאם ולהציע עקרונות מנחים לגיבוש מתווה החלפה ודחייה זמנית של לוחות סילוקין של הלוואות ואגרות חוב, פרטיות או רשומות למסחר, אשר הועמדו על ידי תיקי ציבור החוסכים ותיקי הנוסטרו המנוהלים על ידי הגופים המוסדיים שבפיקוחה של רשות שוק ההון, כל זאת לצד חובות גוף מוסדי המגבש מתווה כאמור.

2.4.1.3.3 ביום 16 באפריל 2020 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו עקרונות לחישוב ניכוי לתקופת הפריסה במשטר כושר פירעון כלכלי מבוסס סולבנסי II – טיוטה" המציע עקרונות לחישוב הניכוי בתקופת הפריסה אשר יישקלו על ידי הממונה בבחינת בקשתה של חברת ביטוח לאישור הכללת הניכוי בתקופת הפריסה בחישוב עתודות הביטוח, כפי שמוצע לאפשר לחברות הביטוח בטיטות החוזר השנייה- ראה סעיף 2.4.1.2.3 ("הבקשה"), וכן הוראות נלוות להתנהלות חברת ביטוח שבקשתה אושרה על ידי הממונה.

2.4.1.3.4 ביום 6 באפריל 2020 פרסם הממונה עמדה שעניינה מדיניות למתן היתר להחזקת אמצעי שליטה בגוף מוסדי לגופים המנהלים כספי לקוחות, המתקנת את המדיניות למתן היתר להחזקת אמצעי שליטה בגוף מוסדי בלא שולט לגופים המנהלים כספי לקוחות (שה. -2019-8386), כך שתחול לגבי החזקה בגוף מוסדי ללא אבחנה אם הינו גוף מוסדי בלא שולט או שהינו גוף מוסדי עם בעל שליטה, בין היתר, כך שהקביעה שרף שיעור ההחזקה של מקבל היתר החזקה לא יעלה על 7.5% מאמצעי השליטה בגוף מוסדי יחול גם על מקבל היתר החזקה בגוף מוסדי עם בעל שליטה, במישרין ובעקיפין, בכפוף לקבלת היתר החזקה מהממונה על רשות שוק ההון.

2.4.1.3.5 ביום 2 באפריל 2020 פרסם הממונה הוראה שעניינה הוראת שעה: הודעת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון על אישור השקעות במקרים מיוחדים, הקובעת כי גוף מוסדי אשר השקיע באגרות חוב סחירות שאינן איגרות חוב של מדינת ישראל או בניירות ערך מסחריים סחירים של מנפיק, עד 25 אחוזים מערכן הנקוב הכולל של איגרות החוב באותה סדרה או של ניירות ערך מסחריים סחירים באותה סדרה, יהיה רשאי להשקיע 24 אחוזים נוספים מערכן הנקוב הכולל של איגרות החוב, ובלבד שההשקעה תיעשה מכספי המשקיע המוסדי, והכל עד ליום 30 בספטמבר 2020 או עד למועד פקיעתן של תקנות שעת חירום (הגבלת מספר העובדים במקום עבודה לשם צמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020 או כל חיקוק אחר שיבוא במקומו, המוקדם מבניהם.

2.4.1.3.6 ביום 17 במרץ 2020 פרסם הממונה מכתב למנהלי הגופים המוסדיים שעניינו משבר נגיף קורונה- הכרזת הממונה על שוק ההון למעבר הגופים המוסדיים לעבודה במתכונת מצומצמת, לפיו על גוף מוסדי לפעול, החל מיום 18 במרץ 2020, לפי הוראות חוזר גופים מוסדיים-2013

9-11 "המשכיות עסקית בגופים מוסדיים", תוך יישום מס' דגשים, ביניהם, הקצאת משאבים מתאימים על מנת להמשיך ולתת שירות ללקוחות בתהליכים חיוניים; חיזוק היכולות למתן שירותים דיגיטליים וטלפוניים; אפשרות לצמצום קבלת הקהל אלא לשירותים חיוניים ושאינם ניתנים לביצוע בערוצים דיגיטליים וטלפוניים; נקיטה באמצעים לצמצום הסיכון להידבקות לקוחות ועובדים והרחבת עבודת עובדים חיוניים מרחוק תוך ניהול הסיכונים הכרוכים בכך.

2.4.1.3.7 ביום 16 בפברואר 2020 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו טיטוט מתווה ליישום הוראות סולבנסי II במתכונת האירופית, לפיו בכוונת רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לפעול להתאמת משטר כושר הפירעון הכלכלי בישראל לדירקטיבת "Solvency II" ועדכוניה. המכתב מפרט את הפעולות העיקריות שהרשות מציעה לבצע לצורך כך, לרבות, גיבוש מסגרת ליישום הוראות לעניין פריסה הדרגתית של הגידול בעתודות הביטוח וכן הוראות מוצעות לעניין דיווחי חברות הביטוח בעניין משטר כושר פירעון כלכלי הנדרשים בתקופה הקרובה.

2.4.2 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

2.4.2.1 הוראות דין

ביום 28 בנובמבר 2019 פורסמה טיטוט תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (הוראת שעה), התש"ף-2019, המציעה להאריך עד סוף שנת 2021 את תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון והוראת שעה), התשע"ח-2018, שבמסגרתן הוארכה עד סוף שנת 2019 הוראת השעה המגדירה סוגים נוספים של הוצאות כהוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות בנכסי קופת גמל וקובעת להוצאות ישירות מסוימות תקרה של 0.25% מסך השווי המשוער של נכסי המשקיע המוסדי ("ההוצאות השעה").

ביום 2 בינואר 2020 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון מכתב הבהרה כי בהתאם להוראות סעיף 38 לחוק יסוד: הכנסת, הוראת השעה תעמוד בתוקפה עד תום שלושה חודשים מיום התכנסות הכנסת ה-23.

2.4.2.2 טיטוט חוזר

ביום 25 בפברואר 2020 פרסם הממונה טיטוט חוזר שעניינה יישוב תביעות אובדן כושר עבודה, המציעה לקבוע הוראות שמטרתן להסדיר את הליך יישוב תביעות אובדן כושר עבודה בחברות הביטוח. במסגרת הטיטוט מוצע לקבוע, בין היתר, הגבלה על המסמכים שניתן לדרוש ממבוטח; מינוי נציג שירות אישי למבוטח; קיצור לוחות הזמנים לטיפול בתביעה; הוראות לעניין מתן חוות דעת על ידי רופא החברה; קביעת שתי ערכאות ערעור חיצוניות למבוטח על החלטת החברה והוראות לעניין רשימת ספקי שירות הייעוץ הרפואי.

2.4.3 תחום ביטוח בריאות

2.4.3.1 חוזר

ביום 7 ביוני 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד- שער 6 חלק 3 פרקים 2, 3 ו-4 – ביטוח תאונות אישיות, הקובע הוראות שמטרתן להסדיר את ענף תאונות אישיות. במסגרת החוזר נקבע, בין היתר, כי למעט חריגים, שיווק כיסוי בגין תאונה יימכר בפוליסה ייעודית לתאונות אישיות בלבד, אשר תכלול רובד בסיסי של כלל הכיסויים (מוות, נכות צמיתה, שברים וכוויות, ימי אשפוז וימי מחלה); הגדרה אחידה ל"תאונה"; תקופת ביטוח שלא תעלה על שנתיים; הוראות מעבר אודות אופן הצירוף לפוליסה, ובהן דרישה לאישור ספציפי נוסף לאחר תום שיחת המכירה; שיווק הפוליסה ישירות על ידי חברת ביטוח או בעל רישיון בלבד, ושלא אגב מכירת ביטוח אחר או פעולה אחרת, למעט שיווקה כהרחבה למכירת פוליסת ביטוח חיים, וכי לצורך יישוב

תביעת נכות בפוליסה, חוות דעת מטעם המוסד לביטוח לאומי הקובעת נכות, תהא חוות הדעת הקובעת אלא אם בדיקת רופא מומחה מטעם החברה תסתור את ממצאיה.

2.4.3.2 טיטות חוזר

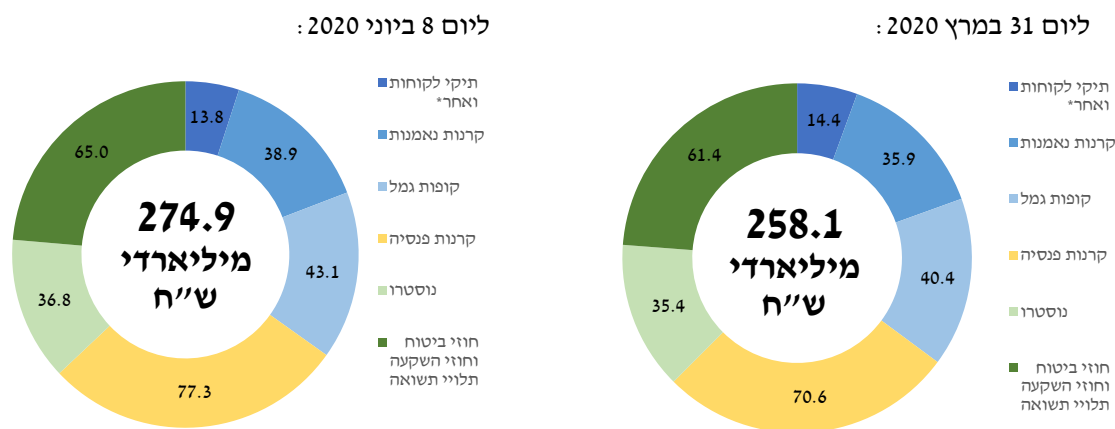
ביום 24 בפברואר 2020 פרסם הממונה טיטות הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים) (תיקון), התש"פ-2020, המציעה לתקן את הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים), התשע"ו-2015 ומציעה לקבוע, בין היתר, אפשרות לשיווק רבדים נוספים, רובד שני או שלישי ("רובד מורחב"), בפוליסות ביטוח הסיעוד הקבוצתיות לחברי קופות החולים אשר יקנו סכומי תגמולי ביטוח נוספים המתבססים על גילו של המבוטח במועד הצטרפותו לרובד המורחב ויאריכו את תקופת הזכאות לתגמולי ביטוח למשך 96 חודשים או לכל החיים, לפי העניין.

2.4.4 תחום השירותים הפיננסיים ופעילות בשוק ההון

לנוכח מגפת הקורונה והשפעתה על השווקים, פרסמה רשות ניירות ערך הקלות לגופים המפוקחים ע"י הרשות. למנהלי הקרנות ניתנו הקלות בנוגע לחריגה מהוראות הדין או ממדיניות השקעות של קרן, למגבלת פיזור בבנקים, למגבלת מנוף אשראי, לשווי פיקדונות לזמן קצוב, לחשיפה לאג"ח שאינן בדירוג השקעה, לדחיית מועדי דיווחים, לדיווח על שערך אג"ח ועוד. למנהלי תיקים ניתנו הקלות בנוגע לדוח הרבעוני ללקוחות, לדוח הרבעוני לרשות ניירות ערך, לפתיחת חשבון מרחוק, לבירור צרכים והנחיות של לקוח, לתיעוד שיחת ייעוץ, ולביצוע התמחות.

2.5 תמצית נתונים מהדוחות הכספיים המאוחדים של הראל השקעות

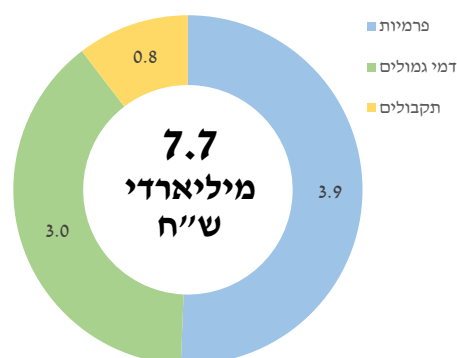
נכסים מנוהלים בקבוצה:

* תיקי לקוחות ואחר - "אחר" כולל אג"ח מובנה וקרנות השקעה פרטיות בסך של כ- 1.8 מיליארדי ש"ח (כ-1 מיליארדי ש"ח, ליום 8.6.2020)

סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל, קרנות הפנסיה, קרנות הנאמנות ותיקי הלקוחות, אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה

נתוני פרמיות שהורווחו ברוטו, דמי גמולים ותקבולים בגין חווי השקעה:

2.5.1 תקבולים בגין חווי השקעה לא נכללים בסעיף הפרמיות, אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חווי ביטוח וחווי השקעה. בתקופת הדוח הסתכמו התקבולים בגין חווי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות חווי השקעה בכ- 804 מיליוני ש"ח, לעומת כ-795 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. רווח (הפסד) כולל לפי מגזרים (מיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	שינוי ב- %	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	2019	2020	הערות
2019		2019			
מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח					
*419	-	*168	(118)	א	ביטוח חיים
74	(45)	20	11	ב	פנסיה
60	(47)	15	8	ב	גמל
553	-	203	(99)		סך הכל מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
מגזר ביטוח כללי					
190	-	15	(30)	ג	רכב חובה
159	(65)	52	18	ד	רכב רכוש
113	(44)	25	14	ד	ענפי רכוש ואחרים
28	-	(29)	(77)	ג	ענפי חבויות אחרים
68	-	19	(4)		ביטוח משכנתאות
558	-	82	(79)		סך הכל מגזר ביטוח כללי
(262)	-	107	(352)	ה	מגזר ביטוח בריאות
19	-	6	(8)		חברות ביטוח בחו"ל
29	-	5	16	ו	פיננסים
468	-	149	(332)		לא מיוחס למגזרי פעילות
1,365	-	552	(854)		סך הכל לפני מס
387	-	176	(299)		הוצאות (הטבת) מס
978	-	376	(555)		סך הכל רווח (הפסד) כולל אחר לאחר מס
*15%		*24%	(33%)		תשואה להון עצמי במונחים שנתיים

* ראה סעיף 2.1.2 לעיל בדבר יישום למפרע של חוזר ביטוח.

התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מהפסדי השקעות בשוק ההון כתוצאה מהתפרצות נגיף הקורונה, לעומת רווחי השקעות בתקופה המקבילה אשתקד, משינויים בעקום הריבית חסרת הסיכון ומירידה בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים.

ליתר פרוט בקשר עם השפעות מיוחדות על הרווח (ההפסד) ראה טבלה שבסעיף 2.5.2.

א. ביטוח חיים - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו בעיקר מהפסדי השקעות כפי שתואר לעיל, ומאי גביית דמי ניהול משתנים בשל תשואות שליליות של הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות

תשואה, מול גביית דמי ניהול משתנים בסך של כ-71 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. לפירוט נוסף ראה טבלה שבסעיף 2.5.2.

ההכנסות מדמי ניהול קבועים בלבד הסתכמו בתקופת הדוח בכ-109 מיליוני ש"ח, לעומת הכנסות מדמי ניהול קבועים ומשתנים בסך של כ-171 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בהתאם למנגנון גביית דמי הניהול הקבוע בהסדר התחיקתי, חברת ביטוח לא תגבה דמי ניהול משתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 2003-1991 עד להשגת רווחי השקעה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, שיכסו את הפסדי ההשקעה שנצברו. נכון ליום 31 במרץ 2020, אומדן דמי הניהול שלא יגבו בשל התשואה השלילית עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם בסך של כ-290 מיליוני ש"ח. יצוין כי, בתקופה שלאחר מועד הדיווח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, בעקבות העליות שחלו בשוק ההון קטן אומדן דמי הניהול שלא יגבו כאמור והוא הסתכם בסך של כ-78 מיליוני ש"ח.

ב. פנסיה וגמל - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו בעיקר מהפסדי השקעות כפי שתואר לעיל ומשחיקה בשיעור דמי הניהול.

ג. ענפי רכב חובה וחבויות - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו בעיקר מהפסדי השקעות כפי שתואר לעיל ומקיטון בהתחייבויות הביטוחיות כתוצאה מעליה של עקום הריבית חסרת הסיכון. לפירוט נוסף ראה טבלה שבסעיף 2.5.2.

ד. ענף רכב רכוש, וענפי רכוש ואחרים - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו בעיקר מהפסדי השקעות כפי שתואר לעיל ומנזקי חורף בחודשים ינואר-פברואר 2020.

ה. מגזר בריאות - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו בעיקר מהפסדי השקעות כפי שתואר לעיל ומגידול בהתחייבויות הביטוחיות כתוצאה משינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון ומירידה בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. לפירוט נוסף ראה טבלה שבסעיף 2.5.2.

ו. מגזר פיננסי - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מרווח משמעותי בפעילות עשיית השוק בקרנות הנאמנות. השפעה זו קווצה בחלקה על ידי רישום הפחתה לירידת ערך שהוכרה בתקופה בגין פעילות ניהול התיקים. לפירוט נוסף ראה טבלה שבסעיף 2.5.2.

2.5.2 השפעות מיוחדות על הרווח (ההפסד) הכולל בתקופת הדוח (מיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	שינוי	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ		הערות
		2019	2020	
2019	(931)	*376	(555)	הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה כפי שפורסם בדוח הכספי
*978				מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
				השפעות ריבית
*(120)	96	*(4)	92	א יישום חוזר בעניין עדכון לוחות התמורה
(91)	-	-	-	ב עדכון הנחות ביטולים
(27)	-	-	-	ג
				מגזר ביטוח בריאות
(926)	(168)	(13)	(181)	ד בחינת נאותות העתודות (LAT) והשפעות ריבית
112	-	-	-	ה עדכון הנחות בהתחייבויות בריאות פרט
70	-	-	-	ב יישום חוזר בעניין עדכון לוחות התמורה
				מגזר ביטוח כללי
(183)	162	(99)	63	ו השפעות ריבית
260	-	-	-	ז השפעת החלטת בית המשפט העליון באשר לשיעור ההיוון
				מגזר פיננסיים
-	(5)	-	(5)	ח ירידת ערך מוניטין פעילות ניהול תיקים
(905)	85	(116)	(31)	סה"כ השפעות, לפני מס
(309)	29	(40)	(11)	השפעת המס
(596)	56	(76)	(20)	סה"כ השפעות, לאחר מס
1,574	(987)	452	(535)	סה"כ רווח (הפסד) כולל בנטרול ההשפעות המיוחדות

* ראה סעיף 2.1.2 לעיל בדבר יישום למפרע של חוזר ביטוח.

א. התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מעדכון ריבית ההיוון המשמשת בחישוב עתודות גמלאות בתשלום, כתוצאה מכך נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-92 מיליוני ש"ח לפני מס. בתקופה המקבילה אשתקד, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-4 מיליוני ש"ח, עקב עדכון ריבית ההיוון המשמשת בחישוב עתודת תביעות בתשלום אובדן כושר עבודה. בשנת 2019, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-120 מיליוני ש"ח, בעיקר עקב עדכון ריבית ההיוון המשמשת בחישוב עתודות גמלאות בתשלום.

ב. תוצאות שנת 2019 הושפעו מיישום חוזר ביטוח שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמורה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה" ("החוזר"). בעקבות יישום החוזר, נרשם בשנת 2019 גידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח בסך של כ-91 מיליוני ש"ח, וקיטון בהתחייבות הביטוחיות במגזר בריאות בסך של כ-70 מיליוני ש"ח.

ג. תוצאות שנת 2019 הושפעו מעדכון מחקר בקשר עם הנחת שיעור הביטולים לגבי מבוטחים שצפוי כי יממשו את זכאותם לקצבה. בשל העדכון האמור נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-27 מיליוני ש"ח לפני מס.

ד. בתקופת הדוח נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט בסך של כ-181 מיליוני ש"ח כתוצאה משינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון ומירידה בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. בתקופה המקבילה אשתקד ובשנת 2019 נרשם גידול בהתחייבויות

הביטוחיות בענף סיעוד בסך של כ-13 מיליוני ש"ח ובסך של כ-926 מיליוני ש"ח, בהתאמה, כתוצאה מירידה של עקום הריבית חסרת הסיכון.

ה. בשנת 2019 השלימה הראל ביטוח מספר מחקרים בקשר עם עלות התביעות בענף בריאות פרט בכיסויי תרופות, אמבולטורי וניתוחים. בשל העדכונים האמורים נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-112 מיליוני ש"ח.

ו. תוצאות הדוח הושפעו מעליה של עקום הריבית חסרת הסיכון, כתוצאה מכך, נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-63 מיליוני ש"ח לפני מס (מתוכם סך של כ-34 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וסך של כ-29 מיליוני ש"ח בענפי חבויות ואחרים). התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד ובשנת 2019 הושפעו מירידה של עקום הריבית חסרת הסיכון, כתוצאה מכך נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-99 מיליוני ש"ח (מתוכם סך של כ-33 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וסך של כ-66 מיליוני ש"ח בענפי חבויות ואחרים) ובסך של כ-183 מיליוני ש"ח (מתוכם סך של כ-56 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וסך של כ-127 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים), בהתאמה.

ז. תוצאות שנת 2019 הושפעו מהחלטת בית המשפט העליון ביחס לריבית ההיוון של הפיצויים בשל נזק לגוף בנזיקין. בעקבות החלטת בית המשפט נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-260 מיליוני ש"ח (מתוכם סך של כ-158 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וסך של כ-102 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים).

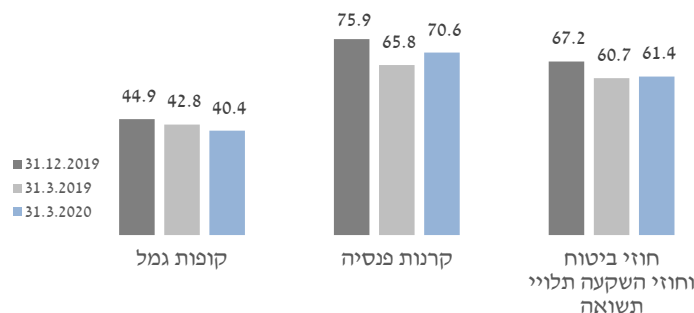
ח. בעקבות משבר הקורונה והיקפי הפדיונות הגבוהים בפעילות ניהול התיקים, בחנו הראל פיננסיים והחברה את הסכום בר השבה של פעילות זו. בהתאם להערכת שווי, שבוצעה על ידי מעריך שווי חיצוני ליום 31 במרץ 2020 לבחינת הסכום בר השבה של פעילות ניהול התיקים, הפחיתה החברה את שווי הפעילות בסך של כ-5 מיליוני ש"ח לפני מס.

2.6 פרטים עיקריים נוספים והשפעות עיקריות נוספות לפי מגזרים

2.6.1 נכסים מנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (מיליארדי ש"ח):

קרנות פנסיה - הקיטון בנכסים המנוהלים בתקופה נוכחית נובע בעיקר מתשואות שוק ההון

קופות גמל* - עיקר הקיטון בנכסים המנוהלים בתקופה נוכחית בעיקר מתשואות שוק ההון

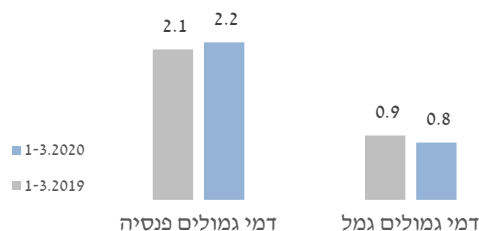
סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה, אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה

* קופות גמל, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות ואישיות לפיצויים, קופת גמל לדמי מחלה וקופה לפנסיה תקציבית

2.6.2 נתוני דמי גמולים (מיליארדי ש"ח) :

גמל - הנתונים המוצגים לתקופת הדוח, כוללים הפקדות חד פעמיות בסך 145 מיליוני ש"ח, בעיקר בגין תיקון 190 לפקודת מס הכנסה, לעומת הפקדות חד פעמיות בסך 260 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

פנסיה - הגידול בדמי גמולים לעומת תקופה מקבילה אשתקד, נובע בעיקר מהצטרפות עמיתים חדשים וכן מגידול בהפקדות של לקוחות קיימים.

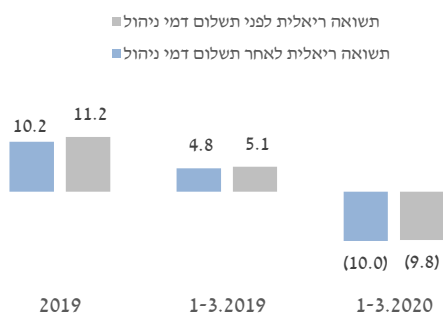
דמי הגמולים של קופות הגמל וקרנות הפנסיה אינם נכללים בדוחות המאוחדים של החברה

2.6.3 ביטוח חיים

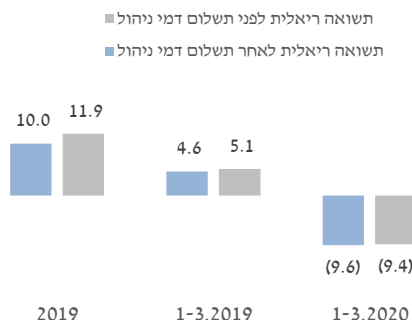
שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת בתקופת הדוח הסתכם בכ-3.7% לעומת כ-2.8% בתקופה המקבילה אשתקד וכ-3% בשנת 2019.

פוליסות תלויות תשואה :

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004 (באחוזים)

פוליסות שהוצאו בשנים 1991 - 2003 (באחוזים)

אומדן סכום רווחי ההשקעות ודמי הניהול, הנכללים בדוחות רווח והפסד המאוחדים, אשר נזקפו לזכות או לחובת המבוטחים בפוליסות תלויות תשואה והמחושבים בהתאם להנחיות שקבע הממונה, על בסיס התשואה והיתרות הרבעוניות של עתודות הביטוח הממוצעות, הנו כדלקמן (מיליוני ש"ח) :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	
2019	2019	2020
5,292	2,208	(5,944)
693	171	109

רווחים (הפסדים) לאחר דמי ניהול

סך דמי ניהול

2.6.4 קרנות פנסיה

שיעור התשואה הנומינלית שהשיגה קרן הפנסיה החדשה "הראל פנסיה" בתקופת הדוח עמד על שיעור תשואה שלילי של 9.39%.

סך ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה הסתכם בתקופת הדוח בסך של כ-82 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-80 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.6.5 קופות גמל

הצבירה נטו (ללא רווחי השקעות) בקופות הגמל בתקופת הדוח הייתה שלילית והסתכמה בסך של כ- 616 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-432 מיליוני ש"ח צבירה חיובית בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו בתקופת הדוח בסך של כ-62 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-63 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.6.6 ביטוח בריאות

הראל ביטוח הינה המבטחת בפוליסת הסיעוד הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית. בנוסף לפוליסות הסיעוד הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית, הראל מבטחת בביטוח סיעודי מספר קולקטיבים נוספים.

בשנת 2019, הראל ביטוח פרסמה הודעה לפיה בשל תנאי פוליסות הסיעוד הקיימות, אשר בפועל מגלמות בתעריף שלהן הבטחת תשואה, שאין ביכולתה להתחייב עליה לתקופות ארוכות בתנאי השוק הקיימים, ועקב העובדה שמבטחי המשנה שפעלו בתחום הודיעו על הפסקת פעילותם בתחום, הוחלט על הפסקת מכירת פוליסות סיעוד פרט חדשות. הראל ביטוח תפעל לקבלת אישור מהממונה על שוק ההון, לשיווק פוליסות חדשות המתאימות למצב השוק הנוכחי.

2.6.7 ביטוח כללי

לפרטים אודות נתונים כספיים נוספים אודות מגזר ביטוח כללי, בפירוט לענפיו ראה באור 4(ב) לדוחות הכספיים.

להלן השינוי בכמות הפוליסות במונחי חשיפה:

	לשנה שלהי שנת 2019		לתקופה של שלושה חודשים שלהי שנת 2020	
	לשנה שלהי שנת 2019	לשנה שלהי שנת 2020	לשנה שלהי שנת 2019	לשנה שלהי שנת 2020
רכב חובה	2%	(14%)	(14%)	
רכב רכוש	9%	0%	3%	
ענפי רכוש ואחרים	(2%)	5%	3%	
ענפי חבויות אחרים	(3%)	3%	2%	

כמות הפוליסות במונחי חשיפה - פעילות ביטוח כללי מאופיינת בפוליסות לתקופה של עד שנה. לאור אופיין של הפוליסות, הכמות מהווה מכפלה של מספר הפוליסות בתקופת הפוליסה במהלך השנה. משמע, אם בוצע חיתום לפוליסה לתקופה הקצרה משנה, היא מוכפלת בחלק היחסי של התקופה, כך שפוליסה לחצי שנה מהווה חצי יחידה. כמות הפוליסות בתקופת הדוח הושפעה בין היתר מאי חידוש של פוליסת רכב חובה עם 2 קולקטיבים (ציי רכב)

ביום 6 בספטמבר 2018 נמסר להראל ביטוח על זכייתה במכרז שפרסם החשכ"ל בכ-35% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנים 2019-2020, לעומת כ-32% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2018. לתוצאות המכרז כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של החברה.

2.6.7.1 רכב חובה

לפירוט נוסף בנוגע לתוצאות רכב חובה ראה סעיפים 2.5.1 ו-2.5.2 לעיל.

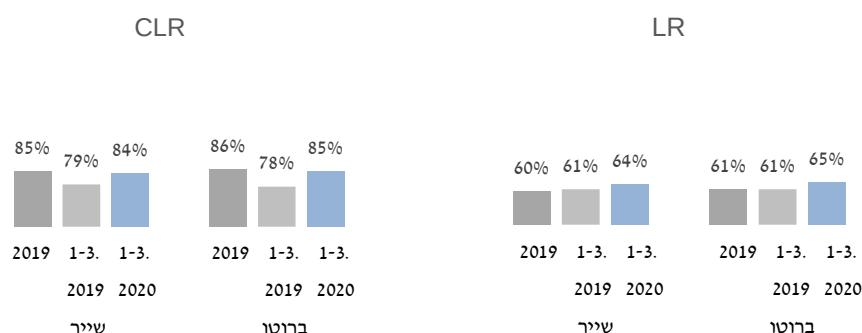
מאחר שבעל רכב חייב לבטח את רכבו בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, בעלי רכב (בדרך כלל אופנועים) שנדחו על-ידי חברות הביטוח רשאים לרכוש ביטוח באמצעות ה"פול" (המאגר הישראלי לביטוח רכב) אשר פועל כחברת ביטוח לכל דבר. כל חברות הביטוח הפועלות בתחום ביטוח רכב חובה שותפות ב"פול", וכל אחת נושאת בהפסדי ה"פול", על-פי חלקה היחסי בשוק ביטוח רכב חובה בשנה שחלפה. במכתב מאת מנכ"ל ה"פול" נקבע חלקה הזמני של הראל ביטוח בדמי הביטוח נטו לשנת 2020, בשיעור של 12.15% (מול 12.19% שמהווה את חלקה הסופי של החברה לשנת 2019).

התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מתשואות שוק ההון, שהיו שליליות, לעומת תשואות חיוביות בתקופה המקבילה אשתקד. מנגד, התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-34 מיליוני ש"ח כתוצאה מעליה של עקום הריבית.

2.6.7.2 רכב רכוש

התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מנזקי חורף שהיו בחודשים ינואר ופברואר 2020, בקיטון בכמות התביעות, הנובע מהסגר הכללי שהוטל במשק בעקבות נגיף הקורונה.

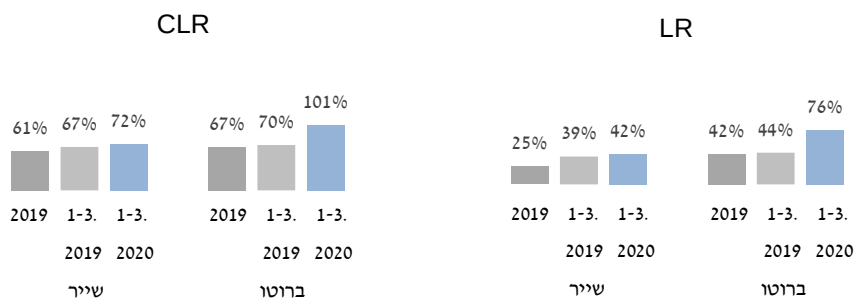
שיעור ה- Loss Ratio ו- Combined Loss Ratio בביטוח רכב רכוש:

2.6.7.3 ענפי רכוש ואחרים

התוצאות בתקופת הדוח לעומת תקופה מקבילה אשתקד, מוסברות מהתפתחות שלילית בתביעות, כתוצאה מנזקי חורף, המכוסה ברובה בהסכמי ביטוח משנה.

שיעור ה- Loss Ratio ו- Combined Loss Ratio בענפי רכוש ואחרים:

2.6.7.4 ענפי חבויות אחרים

לפירוט בנוגע לתוצאות ענפי חבויות אחרים ראה סעיפים 2.5.1 ו-2.5.2 לעיל.

2.6.7.5 ענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא

הפרמיות שהורווחו בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא אינן בגין מכירות חדשות, אלא בגין מכירות שבוצעו בעבר ואשר הפרמיות בגינן מוכרות כפרמיה מורווחת בהתאם לתקופת הכיסוי. בענף ביטוח זה לא קיימים ל-EMI הסכמי ביטוח משנה.

2.6.8 חברות ביטוח בחו"ל

החברה הינה בעלת השליטה (בשיעור של 94%) ב-Interasco חברת ביטוח הפועלת ביוון ובעלת השליטה

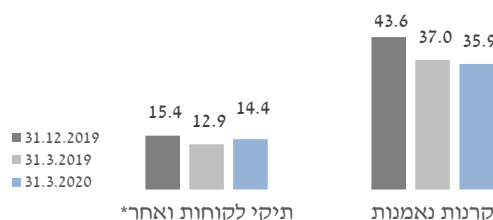
המלאה ב-Turk Nippon חברת ביטוח הפועלת בטורקיה ("חברות ביטוח בחו"ל"). עיסוקן של חברות הביטוח בחו"ל בתחומי הביטוח הכללי והבריאות.

2.6.9 תחום שוק ההון והשירותים הפיננסיים

נכסים המנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה (מיליארדי ש"ח):

הנכסים המנוהלים בתיקי הלקוחות כוללים נכסים פיננסיים שהונפקו על ידי הקבוצה ומנוהלים בתיקים

בתקופת הדוח הסתכמו ההכנסות במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים בסך של כ-66 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-48 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד

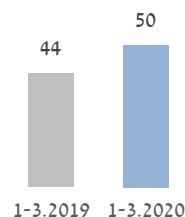

*תיקי לקוחות ואחר- כולל אג"ח מובנה וקרנות השקעה פרטיות בסך של כ-1.8 מיליארדי ש"ח (כ-1 מיליארדי ש"ח ליום 8.6.2020)

סך הנכסים המנוהלים בקרנות הנאמנות ובתיקי לקוחות, אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה

נכסי קרנות נאמנות כוללים קרנות נאמנות, קרנות סל ופקדון

דמי ניהול מגזר פיננסיים (מיליוני ש"ח):

2.7 נזילות ומקורות מימון

2.7.1 תזרים מזומנים

סך תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכם בתקופת הדוח לכ-285 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בכ-78 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון הסתכמו בכ-8 מיליוני ש"ח. השפעת התנודות בשער החליפין על יתרת המזומנים הסתכמה בסך חיובי של כ-11 מיליוני ש"ח. התוצאה של כל הפעילות הנ"ל מתבטאת בגידול ביתרות המזומנים בסך של כ-210 מיליוני ש"ח.

2.7.2 נזילות מימון הפעילות

ככלל, החברה והחברות הבנות שלה מממנות את פעילותן השוטפת ממקורותיהן העצמאיים. במסגרת בחינת סיכון הנזילות נמצא כי משבר הקורונה לא השפיע באופן מהותי על נזילות החברה, איתנותה הפיננסית ומקורות המימון העומדים לרשותה.

3 חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם

בתקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בחשיפה לסיכונים שוק של החברה ובדרכי ניהולם לעומת הדוח התקופתי.

4 היבטי ממשל תאגידי

שינויים בדירקטוריון

ביום 31 במרץ 2020 מר אודי ניסן סיים 3 שנות כהונה כדירקטור חיצוני בחברה. בהתאם להוראות חוזר "דירקטוריון גוף מוסדי", דירקטור חיצוני בחברה אינו רשאי לכהן כדירקטור בלתי תלוי בחברה בת שהינה גוף מוסדי. ביום 1 באפריל 2020, מר אודי ניסן החל תקופת כהונה שניה כדירקטור בלתי תלוי בהראל ביטוח ועל כן נאלץ לסיים את כהונתו כדירקטור חיצוני בחברה. ביום 31 במאי 2020 התקיימה אסיפה כללית שנתית של החברה בה אושר מינויו של מר נעים נגא'ר כדירקטור חיצוני בחברה. ביום 1 ביוני 2020 מר נעים נגא'ר החל את כהונתו כדירקטור חיצוני בחברה.

5 גילוי בנושא יחס כושר פירעון כלכלי

בחודש יוני 2017, פורסם על ידי הממונה חוזר ביטוח 9-1-2017 "הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II" ("חוזר סולבנסי"), העוסק בהוראות ליישום משטר כושר פירעון הכלכלי של חברת ביטוח בהתבסס על דירקטיבת סולבנסי 2, שאומצה על-ידי האיחוד האירופי ומיושמת החל מינואר 2016 בכל המדינות החברות בו. החוזר האמור החיל על הראל ביטוח את החובה לקיים משטר כושר פירעון כלכלי.

בחודש נובמבר 2018 קיבלה הראל ביטוח את אישור הממונה על הביקורת שבוצעה על ידי רואה החשבון המבקר בהתאם להנחיות הממונה כאמור. ביקורת רואה חשבון בוצעה בהתאם לתקן ISAE 3400. כפועל יוצא מכך ועל רקע ביטול תקנות ההון הישנות, החל מחודש דצמבר 2018 דרישות ההון החדשות בדבר משטר כושר פירעון כלכלי הן דרישות ההון היחידות המחייבות את החברה על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981.

עודף ההון של הראל ביטוח ליום 30 ביוני 2019, על בסיס מאוחד ולפני הוראות המעבר (במונחי SCR 100%) הינו בסך של כ-780 מיליוני ש"ח. דוח יחס כושר פירעון כלכלי ודיווח קבצי דיווח סולבנסי לממונה ליום 31 בדצמבר 2019 יפורסמו, בהתאם להנחיות, עד ליום 31 באוגוסט 2020.

יצוין כי למודל במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה לשינויים במשתני שוק ואחרים, כגון שינויים בריבית, שינויים ברווחי השקעות, עדכוני הנחות אקטואריות ושינויים הקשורים בפעילות החברה. לפי הערכה ראשונית של החברה לשינויים אלה עד למועד החישוב השנתי ולאחריו אין השפעה מהותית על יחס כושר הפירעון של החברה, אולם אין בידי החברה יכולת בשלב זה להעריך את מלוא ההשפעות היות והחברה טרם השלימה את חישוב דוח יחס כושר פירעון ליום 31 בדצמבר 2019.

חישובי ההון הכלכלי הקיים וההון הנדרש מבוססים על תחזיות והנחות הנשענות, בעיקרן על ניסיון העבר, אשר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות.

קביעת האומדן המיטבי התבססה על תחזיות, הערכות ואומדנים לאירועים עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה, ויש לראות בהם כ- "מידע צופה עתיד" כהגדרתו בסעיף 32א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. יתכן כי תחזיות, הערכות ואומדנים אלו, כולם או חלקם, לא יתממשו או שיתממשו באופן שונה מכפי שהונח בחישוב דוח כושר פירעון, ולפיכך התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מכפי שנחזה.

נכון ליום 30 ביוני 2019, קיימות הוראות מעבר, לפיהן נדרשת הראל ביטוח לעמוד ב- 70% מסך דרישות ההון. ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח יעלה בהדרגה ב- 5% בכל שנה עד למלוא ה- SCR בדצמבר 2024 ("תקופת הפריסה"). בנוסף, קיימת הקלה בגין דרישת ההון לסיכון מניות.

להלן נתונים אודות יחס כושר פירעון וסף הון (MCR) ליום 30 ביוני 2019 בהתאם להנחיות בחוזר סולבנסי שפורסם ביום 1 ביוני 2017:

א. יחס כושר פירעון

30 ביוני 2019	31 בדצמבר 2018
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(בלתי מבוקר)	(מבוקר)
12,244	11,852
11,464	9,940
780	1,912
107%	119%

הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון (SCR)

הון נדרש לכושר פירעון (SCR)

עודף (*)

יחס כושר פירעון

(*) התוצאות לא כוללות שינוי בהון העצמי ממועד החתך ועד למועד הפרסום לראשונה (דצמבר 2019) כתוצאה מגיוסי הון רובד 2 בסך של כ-800 מיליוני ש"ח (מתוך הסכום האמור לחברה הון מונפק בסך 454 מיליוני ש"ח מעבר למגבלת ההון המשני המוכר). למידע בגין גיוסים אלה ראה באור 25(יא) בדוחות הכספיים השנתיים. בהתחשב בשינויים ההוניים האמורים (ממועד החתך ועד מועד הפרסום לראשונה (דצמבר 2019)), עודף ההון ליום 30 ביוני, 2019 היה גדל בכ-346 מיליוני ש"ח לכ-1,126 מיליוני ש"ח ויחס כושר פירעון ליום 30 ביוני, 2019 היה עומד על כ-110%.

עמידה באבני דרך בתקופת הפריסה:

30 ביוני 2019	31 בדצמבר 2018
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(בלתי מבוקר)	(מבוקר)
11,765	11,551
7,522	6,663
4,243	4,888

הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה

הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה

עודף בתקופת הפריסה

ב. סף הון (MCR)

30 ביוני 2019	31 בדצמבר 2018
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(בלתי מבוקר)	(מבוקר)
2,264	2,173
8,457	8,654

סף הון (MCR)

הון עצמי לעניין סף הון (MCR)

הנתונים המוצגים לעיל, נערכו על פי הוראות הממונה הידועות למועד עריכת הדוח. יודגש כי, קיימים נושאים אשר עשויים להשפיע מהותית על תוצאות הדיווח, שעל אף ההנחיות הסופיות, נמסר לחברות כי הטיפול בהם טרם נקבע סופית והוא כפוף לשינויים בהתאם לתוצאות של דיונים בין הממונה לבין חברות הביטוח בישראל.

ביום 16 בפברואר 2020 פורסם מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו "טיטוט מתווה ליישום הוראות סולבנסי II במתכונת האירופית" ("הטיטוטה"). בטיטוטה צוין כי בכוונת רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לפעול להתאמת משטר כושר הפירעון הכלכלי בישראל לדירקטיבת Solvency II ועדכוניה. הטיטוטה מפרטת את אבני הדרך העיקריות שהרשות עתידה לבצע לצורך כך וכן הוראות לעניין דיווחים בעניין משטר כושר פירעון כלכלי הנדרשים בתקופה הקרובה. לפירוט סעיפי הטיטוטה ראה באור 8 בדוח הכספי.

ביום 23 באפריל 2020 פרסם הממונה טיטוט תיקון שניה לחוזר המאוחד לעניין הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II ("הטיטוטה הנוספת"). בהתאם לטיטוטה הנוספת, יותאמו הוראות המעבר למתכונת שנקבעה בדירקטיבה האירופאית, ותתאפשר פריסה עד שנת 2032 של הגידול בעתודות בגין מוצרי ביטוח ארוכי טווח אשר נמכרו בעבר. הטיטוטה הנוספת כוללת בנוסף גם עדכונים להוראות החוזר על

בסיס שינויים שנעשו באירופה, הרלוונטיים לשוק המקומי. בנוסף, ביום 16 באפריל פרסם הממונה טיוטה המפרטת את העקרונות לחישוב הניכוי בתקופת הפריסה לפי הוראות המעבר המותאמות לדירקטיבה האירופאית. הטיוטות הנ"ל עדיין בדיונים מול הממונה וטרם ידוע מה תהיה המתכונת הסופי של השינויים.

סף קביעת "כרית ביטחון"

דירקטוריון הראל ביטוח אישר מדיניות לקביעה ועדכון כרית בטחון, בהתאם לסעיף 1(א)(2) למכתב למנהלי חברות הביטוח, שפורסם על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ביום 1 באוקטובר 2017.

כרית הביטחון הינה כרית מתעצמת, אשר תיבנה בהדרגה על פני זמן ותעמוד בתום תקופת ההתאמה (שנת 2024) על סך של 1.15 מיליארדי ש"ח. כרית הון נועדה לאפשר להראל ביטוח התמודדות עם משברים מבלי לפגוע מהותית בפעילותה ובעמידתה בדרישות ההון החלות עליה.

הדירקטוריון מביע תודתו לעובדי הקבוצה וסוכניה עבור הישגי הקבוצה

מישל סיבוני
מנכ"ל

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

10 ביוני 2020

**הראל השקעות בביטוח
ושירותים פיננסים בע"מ**

תמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 31 במרץ 2020

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ וחברות בנות שלה (להלן: "הקבוצה"), הכולל את תמצית הדוח על המצב הכספי הביניים המאוחד ליום 31 במרץ 2020 ואת הדוחות התמציתיים הביניים המאוחדים על רווח והפסד, הרווח הכולל, השינויים בהון ותזרימי המזומנים לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. הדירקטוריון והנהלה אחראים לעריכת ולהצגה של מידע כספי לתקופת ביניים זו בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34 "דיווח כספי לתקופות ביניים", וכן הם אחראים לעריכת מידע כספי לתקופת ביניים זו לפי פרק ד' של תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלה חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח ובכפוף לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. אחרייתנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופת ביניים זו בהתבסס על סקירתנו.

לא סקרנו את המידע הכספי לתקופת הביניים התמציתי של חברות שאוחדו אשר נכסיהן הכלולים באיחוד מהווים כ-3.7% מכלל הנכסים המאוחדים ליום 31 במרץ 2020, והכנסותיהן הכלולות באיחוד מהוות כ-10.6% מכלל ההכנסות (הוצאות) המאוחדות לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. כמו כן, לא סקרנו את המידע הכספי לתקופת הביניים התמציתי של חברה מוחזקת המטופלת לפי שיטת השווי המאזני אשר ההשקעה בה הינה כ-121 מיליוני ש"ח ליום 31 במרץ 2020 וחלקה של הקבוצה בהפסדיה הינו כ-3 מיליוני ש"ח לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. המידע הכספי לתקופת הביניים התמציתי של אותן חברות נסקר על ידי רואי חשבון אחרים שדוחות הסקירה שלהם הומצאו לנו ומסקנתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות הסקירה של רואי החשבון האחרים.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה (ישראל) 2410 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34.

בנוסף לאמור בפסקה הקודמת, בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ממלא, מכל הבחינות המהותיות, את חובות הגילוי לפי פרק ד' של תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלה חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח ובכפוף לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 7א' למידע הכספי הנ"ל בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין
רואי חשבון

10 ביוני 2020

31 בדצמבר	31 במרץ	
2019	2020	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
		נכסים
1,685	1,608	נכסים בלתי מוחשיים
12	11	נכסי מסים נדחים
2,495	2,515	הוצאות רכישה נדחות
1,399	1,381	רכוש קבוע
1,437	1,456	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
1,769	1,644	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
2,058	1,872	נדל"ן להשקעה אחר
4,281	4,421	נכסי ביטוח משנה
*13	19	נכסי מסים שוטפים
1,337	991	חייבים ויתרות חובה
1,428	1,533	פרמיה לגבייה
61,562	55,895	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		השקעות פיננסיות אחרות
11,309	8,901	נכסי חוב סחירים
14,842	13,680	נכסי חוב שאינם סחירים
1,277	1,111	מניות
2,860	2,702	אחרות
30,288	26,394	סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
2,897	2,444	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
2,056	1,349	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
114,717	103,533	סך כל הנכסים
67,202	60,679	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג2

31 בדצמבר	31 במרץ	
2019	2020	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
		הון והתחייבויות
		הון
359	359	הון מניות ופרמיה על מניות
(123)	(123)	מניות באוצר
957	589	קרנות הון
*5,709	*5,711	עודפים
6,902	6,536	סך כל ההון המיוחס לבעלים של החברה
18	6	זכויות שאינן מקנות שליטה
6,920	6,542	סך כל ההון
		התחייבויות
*28,619	*27,884	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
66,539	60,144	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
*1,182	953	התחייבויות מסים נדחים
282	262	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
*45	*213	התחייבויות מסים שוטפים
3,693	3,095	זכאים ויתרות זכות
7,437	4,440	התחייבויות פיננסיות
107,797	96,991	סך כל ההתחייבויות
114,717	103,533	סך כל ההון וההתחייבויות

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג2

אריק פרץ
מנהל הכספיםמישל סיבוני
מנהל כללייאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות: 10 ביוני 2020

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	
2019	2019	2020
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
15,104	3,696	3,947
1,745	428	413
13,359	3,268	3,534
7,921	2,931	(6,412)
1,487	360	304
358	94	85
23,125	6,653	(2,489)
**19,834	**5,741	(3,010)
1,229	381	314
18,605	5,360	(3,324)
2,729	664	686
1,211	301	306
16	4	9
163	22	54
22,724	6,351	(2,269)
160	8	4
561	310	(216)
**104	**89	(81)
457	221	(135)
457	221	(135)
*-	*-	*-
457	221	(135)
**2.13	**1.03	(0.63)

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות (ההוצאות)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

מסים על ההכנסה (הטבת מס)

רווח (הפסד) לתקופה

מיוחס ל:

בעלים של החברה

זכויות שאינן מקנות שליטה

רווח (הפסד) לתקופה

רווח (הפסד) בסיסי ומדולל למניה (בש"ח)

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג2

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	
2019	2019	2020
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
**457	**221	(135)
רווח (הפסד) לתקופה		
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד		
950	305	(714)
שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה		
(127)	(27)	(41)
שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד		
31	3	88
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד		
(69)	(37)	20
הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ		
(291)	(97)	226
הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה		
13	9	(6)
הטבת מס (מסים על ההכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד		
507	156	(427)
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס		
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד		
26	3	10
קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע		
(7)	(5)	(1)
מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת		
(5)	1	(2)
הטבת מס (מסים על ההכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד		
14	(1)	7
רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס		
521	155	(420)
סך רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה		
978	376	(555)
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה		
מיוחס ל:		
978	376	(555)
בעלים של החברה		
*-	*-	*-
זכויות שאינן מקנות שליטה		
978	376	(555)
סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה		

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג'2

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)										
359	875	(145)	1	(123)	(49)	275	5,709**	18	6,920	יתרה ליום 1 בינואר 2020
										הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה
-	-	-	-	-	-	-	(135)	*-	(135)	הפסד לתקופה
-	(441)	14	-	-	-	8	(1)	*-	(420)	רווח (הפסד) כולל אחר
-	(441)	14	-	-	-	8	(136)	-	(555)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה
359	434	(131)	1	(123)	(49)	283	5,573	18	6,365	יתרה ליום 31 במרץ 2020

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג'2

מיוחס לבעלים של החברה										
סך כל ההון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	יתרת עודפים	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	מניות באוצר	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	הון מניות ופרמיה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)										
6,166	6	6,160	**5,493	256	(49)	(123)	1	(89)	312	359
יתרה ליום 1 בינואר 2019										
הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
221	*-	221	**221	-	-	-	-	-	-	-
רווח לתקופה										
155	*-	155	(3)	2	-	-	-	(28)	184	-
רווח (הפסד) כולל אחר										
376	*-	376	218	2	-	-	-	(28)	184	-
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
6,542	6	6,536	5,711	258	(49)	(123)	1	(117)	496	359
יתרה ליום 31 במרץ 2019										

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג2'

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)										
359	312	(89)	1	(123)	(49)	256	**5,493	6,160	6,166	יתרה ליום 1 בינואר 2019
הרווח (ההפסד) הכולל לשנה										
-	-	-	-	-	-	-	**457	457	457	רווח לשנה
-	563	(56)	-	-	-	19	(5)	521	521	רווח (הפסד) כולל אחר
-	563	(56)	-	-	-	19	452	978	978	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון										
-	-	-	-	-	-	-	(236)	(236)	(236)	דיבידנד שחולק
-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	זכויות שאינן מקנות שליטה בגין חברה מאוחדת שהוקמה
359	875	(145)	1	(123)	(49)	275	5,709	6,902	6,920	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג'

תמצית דוחות על תזרימי המזומנים ביניים מאוחדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	2020	2019	2019
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
נספח				
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת				
א	לפני מסים על ההכנסה	275	(443)* ¹	(175) ¹
	מסים שהתקבלו (ששולמו)	10	(68)	(186)
	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת	285	(511)	(361)
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה				
	השקעה בחברות מוחזקות	(5)	(9)	(118)
	תמורה מממוש השקעה בחברה מוחזקת המטופלת לפי שיטת השווי המאזני	25	60	132
	השקעה ברכוש קבוע	(22)	(19)	(51)
	השקעה בנכסים בלתי מוחשיים	(79)	(66)	(252)
	דיבידנד וריבית מחברות מוחזקות	3	9	193
	תמורה מממוש רכוש קבוע ונכסים בלתי מוחשיים	-	-	1
	מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה	(78)	(25)	(95)
תזרימי מזומנים מפעילות מימון				
	תמורה בגין הנפקת כתבי התחייבות, נטו	-	-	1,384
	תשלום לרכישת תעודות סל ואופציות כיסוי, נטו	-	(33)	(33)
	אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים, נטו	1	(120)	(121)
	פרעון הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים	-	(152)	(224)*
	קבלת הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים	-	-	190*
	פרעון התחייבויות חכירה	(9)	-	(31)
	דיבידנד לבעלי החברה	-	(107)*	(343)
	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) מימון	(8)	(412)	822
	השפעת התנודות בשער החליפין על יתרות המזומנים ושווי מזומנים	11	37*	(117)
	עליה (ירידה) נטו במזומנים ושווי מזומנים	210	(911)	249
ב	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה	4,953	4,704	4,704
ג	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה	5,163	3,793	4,953

* מוין מחדש

¹ יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג'1

תמצית דוחות על תזרימי המזומנים ביניים מאוחדים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ
2019	2019	2020
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1 457	1 221	(135)
(160)	(8)	(4)
(5,285)	(2,441)	6,504
1	42	38
11	31	35
(48)	(25)	75
(542)	(283)	253
905	(468)	359
(113)	(4)	6
(172)	(19)	(35)
118	28	23
145	36	**36
1 482	*1 685	403
9,797	3,402	(5,969)
9	(116)	(3)
(29)	(44)	(59)
1 104	1 89	(81)
(28)	(12)	(3)
(4,269)	(1,506)	(22)
(39)	(6)	(1)
(3,102)	(253)	(696)
(18)	(110)	(120)
86	419	56
35	35	-
471	*(139)	(370)
9	*3	(15)
(632)	(664)	410
(175)	(443)	275
63	63	-

נספח א' - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על ההכנסה (1), (2), (3)

רווח (הפסד) לתקופה

פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
הפסדים (רווחים), נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
הפסדים (רווחים), נטו מהשקעות פיננסיות אחרות

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

השקעות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון בגין התחייבויות פיננסיות, נטו

שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה

שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה אחר

פחת והפחתות

רכוש קבוע

נכסים בלתי מוחשיים

שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

שינוי בנכסי ביטוח משנה

שינוי בהוצאות רכישה נדחות

הוצאות (הכנסות) מסים על ההכנסה

שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:

השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

רכישת נדל"ן להשקעה

רכישות, נטו של השקעות פיננסיות

השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר

רכישת נדל"ן להשקעה

רכישות, נטו של השקעות פיננסיות

פרמיות לגבייה

חייבים ויתרות חובה

מזומנים ושווי מזומנים משועבדים עבור מחזיקים בתעודות סל

זכאים ויתרות זכות

התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

סך הכל תזרימי מזומנים שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת לפני מסים על ההכנסה

פעילות מהותית שאינה במזומן

יישום לראשונה של IFRS 16

* מדיניות מחדש

** כולל ירידת ערך בסך 5 מיליוני ש"ח - הפחתת מוניטין ומותג בגין פעילות ניהול תיקים.

1 יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג2.

(1) תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת כוללים רכישות ומכירות נטו של השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה, הנובעים מהפעילות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

(2) במסגרת הפעילות השוטפת הוצגה ריבית שהתקבלה בסכום של 216 מיליוני ש"ח (לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 סכום של 324 מיליוני ש"ח ולשנת 2019 סכום של 835 מיליוני ש"ח) וריבית ששולמה בסכום של 1 מיליוני ש"ח (לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 סכום של 2 מיליוני ש"ח ולשנת 2019 סכום של 160 מיליוני ש"ח).

(3) במסגרת הפעילות השוטפת הוצג דיבידנד שהתקבל מהשקעות פיננסיות אחרות בסכום של 59 מיליוני ש"ח (לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 סכום של 39 מיליוני ש"ח ולשנת 2019 סכום של 295 מיליוני ש"ח).

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	
2019	2019	2020
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3,083	3,083	2,897
1,621	1,621	2,056
4,704	4,704	4,953
2,897	2,444	3,343
2,056	1,349	1,820
4,953	3,793	5,163

נספח ב - מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

מזומנים ושווי מזומנים אחרים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה

נספח ג - מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

מזומנים ושווי מזומנים אחרים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה

באור 1 - כללי

א. הישות המדווחת

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה תושבת ישראל אשר התאגדה בישראל ומניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב. כתובתה הרשמית של החברה היא רחוב אבא הלל סילבר 3, רמת גן.

החברה הינה חברת החזקות שעיקר החזקותיה הינן בחברות המאוחדות שהן חברות ביטוח ופיננסיים. תמצית הדוחות הכספיים הביניים המאוחדים ליום 31 במרץ 2020 כוללת את אלה של החברה ושל החברות המאוחדות שלה (להלן: "הקבוצה"), וכן את זכויות החברה בחברות כלולות ובהסדרים משותפים.

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים משקפת בעיקרה את הנכסים, ההתחייבויות והפעולות של חברות הביטוח המאוחדות, ולפיכך נערכה במתכונת דומה למתכונת לפיה נערכים דוחות כספיים ביניים של חברות ביטוח.

ב. התפשטות נגיף הקורונה

בעקבות התפרצות והתפשטות נגיף הקורונה במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 (להלן: "משבר הקורונה"), מדינות רבות בעולם, וביניהן ישראל, נוקטות באמצעים שונים לצמצום החשיפה לנגיף, לרבות מגבלות תנועה והתקהלות, צמצום כוח אדם במקומות העבודה, קביעת הנחיות לבידוד אנשים אשר יש חשש כי נדבקו בנגיף וסגירת מקומות בילוי ופנאי.

התפשטות הנגיף ואמצעי ההתגוננות שפורטו לעיל, הביאו לפגיעה כלכלית מהותית ומגמות שליליות בכלכלה העולמית ובכלכלה הישראלית. להערכת החברה, משבר הקורונה הינו אירוע מתגלגל ואין וודאות ביחס למועד סיומו ולמידת השפעתו על נכסי הקבוצה ותוצאות הקבוצה.

בעקבות משבר הקורונה, נרשמו ברבעון הראשון של שנת 2020 ירידות שיערי חדות בשוקי ההון בעולם ובישראל, תנודות בשערי מטבעות החוץ ועליה בתשואות של אגרות החוב הקונצרניות, בשל עליה ברמות הסיכון ובאי הוודאות.

בעקבות ירידות השערים האמורות, הכירה החברה ברבעון הראשון של שנת 2020 בהפסדי השקעות בנוסטרו בסך של כ-820 מיליוני ש"ח לפני מס (הפסדים אלה כוללים ירידת ערך בסך של כ-80 מיליוני ש"ח לפני מס בגין נכסים לא סחירים כמפורט להלן). יצוין כי, בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלו עליות בשוקי ההון אשר קיזזו לחלוטין את הפסדי ההשקעות בנוסטרו.

כמו כן, חל קיטון של כ-25 מיליארדי ש"ח בשווי הנכסים המנוהלים בידי הקבוצה לעומת סוף שנת 2019. יצוין כי, בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלו עליות בשוקי ההון אשר קיזזו משמעותית את הקיטון בשווי הנכסים המנוהלים בידי הקבוצה מסך של כ-25 מיליארדי ש"ח כאמור לעיל לסך של כ-8 מיליארדי ש"ח.

בנוסף, בהתאם למנגנון גביית דמי הניהול הקבוע בהסדר התחיקתי, חברת ביטוח לא תגבה דמי ניהול משתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 2003-1991 עד להשגת רווחי השקעה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, שיכסו את הפסדי ההשקעה שנצברו. בהתאם למנגנון המתואר לעיל, בשל תשואות ריאליות שליליות בפוליסות משתתפות ברווחים שנמכרו בין השנים 2003-1991, הראל ביטוח לא גבתה דמי ניהול משתנים מתחילת שנת 2020, אלא דמי ניהול קבועים בלבד. כל עוד לא תושג תשואה ריאלית חיובית שתכסה את הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת המבוטחים, לא תוכל הראל ביטוח לגבות דמי ניהול משתנים. נכון ליום 31 במרץ 2020, אומדן דמי הניהול שלא יגבו בשל התשואה השלילית עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם בסך של כ-290 מיליוני ש"ח לפני מס. יצוין כי, בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים בעקבות העליות שחלו בשוקי ההון קטן אומדן דמי הניהול שלא יגבו כאמור מסך של כ-290 מיליוני ש"ח כאמור לעיל לסך של כ-78 מיליוני ש"ח לפני מס.

יודגש כי האמור לעיל באשר להתפתחויות לאחר תאריך הדוח מבוסס על המידע המצוי בידי החברה בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים וכי נתונים אלו הינם חלקיים בלבד ואינם כוללים רכיבים אחרים של הכנסות (הפסדים) מהשקעות ואת השפעת יתר פעילויות הקבוצה על ההון העצמי ועל נכסיה.

בעקבות משבר הקורונה, חלה ברבעון הראשון של שנת 2020 עליה בפדיונות במוצרי החסכון, קופות הגמל וההשתלמות, חוזי ביטוח וחוזי השקעה. יצוין כי, בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלה התמתנות בפדיונות והם שבו לרמתם הנורמטיבית טרום המשבר.

בנוסף, ברבעון הראשון של שנת 2020 חלה עליה משמעותית בבקשות לביצוע שינויי מסלול בסכומים המנוהלים בקופות הגמל וההשתלמות וכן בקרנות הפנסיה, כאשר המגמה הייתה מעבר לאפיקים סולידיים. בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, המגמה השתנתה חזרה לאפיקים הכלליים/המנייתיים.

בתחום קרנות הנאמנות, ניכרה עליה משמעותית מאוד של פדיונות. יצוין כי, בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלה התמתנות בפדיונות בתחום קרנות הנאמנות ועליה מחודשת בגיוסים.

לאור התנודתיות הרבה וחוסר הנזילות בשוק ההון המקומי, במהלך חודש מרץ 2020 וכן לאחר תאריך הדוח התקבלו בקשות לביצוע המרה כפויה של אגרות חוב שהונפקו על ידי חברה נכדה של הראל פיננסיים. לפרטים נוספים ראה באור 9(3) בדוחות הכספיים.

באור 1 - כללי (המשך)**ב. התפשטות נגיף הקורונה (המשך)**

בהתאם לכללי החשבונאות ובהתאם למכתב רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון מיום 19 באפריל 2020, וכן בהתאם לנהלי החברה בעניין חישוב שווי נכסים לא סחירים, בחנה הקבוצה את השווי של נכסים לא סחירים אשר התגבשו בהם סממנים מובהקים לירידת ערך מהותית וזאת תוך הפעלת שיקול דעת מקצועי נאות. בחינת ירידת הערך כללה, בין היתר, ביצוע בחינה של נכסי הנדל"ן בארץ של הקבוצה לרבות הסתמכות על חוות דעת שנתקבלו ממעריכי שווי חיצוניים לעניין שיעור ההיוון והנחות העבודה שעמדו בבסיס הערכות השווי. כמו כן, נערכה בחינה ביחס להשקעות פיננסיות אחרות, לרבות קרנות השקעה ונדל"ן בחו"ל, בהתבסס על המידע העדכני ביותר שברשות החברה לרבות קבלת התייחסויות ממנהלי הנכסים והקרנות לקיומה של אינדיקציה לירידת ערך. בעקבות הבחינה כאמור רשמה הראל ביטוח בתקופת הדוח ירידת ערך בגין נכסים לא סחירים בנוסטרו בסך של כ-80 מיליוני ש"ח לפני מס ובגין פוליסות משתתפות ברווחים בסך של כ-160 מיליוני ש"ח לפני מס. יצוין כי הירידה האמורה בפוליסות משתתפות ברווחים כאמור לא השפיעה על תוצאות הפעילות בדוחות הכספיים.

כמו כן, בחנה הקבוצה את הצורך בעדכון בחינת ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים לרבות מוניטין. עדכון בחינת ירידת הערך בטרם חלף שנה ממועד הבחינה הקודמת, נדרש באותם פעילויות בהם מתקיימים סממנים לירידת ערך בעקבות השלכות משבר הקורונה. לאחר בחינת סממנים אלו ובחינת סכומים ברי השבה במידת הצורך, נמצא כי הסכום בר השבה של פעילויות הפנסיה, הגמל וההשתלמות, קרנות הנאמנות ועסקי ביטוח משכנתאות, גבוה מערכם בספרים ואין צורך בירידת ערך. לגבי פעילות ניהול התיקים, בהתאם להערכת שווי שבוצעה על ידי מעריך שווי חיצוני ליום 31 במרץ 2020, הפחיתה החברה את שווי הפעילות בסך של כ-5 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-3 מיליוני ש"ח לאחר מס). הסכום בר השבה של פעילות ניהול התיקים נקבע על בסיס אומדן תזרים המזומנים העתידי של דמי הניהול בניכוי עלויות הניהול. שיעור הניכיון הריאלי לאחר מס לפיו הווננו תזרימי המזומנים, המותאם לסיכון הספציפי של החברה, הינו 11% (9.7% - בשנת 2019). תחזיות תזרימי המזומנים נאמדו תוך שימוש בשיעור צמיחה שנתי לטווח ארוך של 2% (2% - בשנת 2019).

לגבי יתרות רכוש קבוע והוצאות רכישה נדחות (DAC), הבחינה שערכה הקבוצה העלתה שלא קיימים סממנים לירידת ערך כמפורט לעיל.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים**א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים**

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים נערכה בהתאם ל- IAS 34, דיווח כספי לתקופות ביניים ובהתאם לדרישות הגילוי אשר נקבעו על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה") בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), ואינה כוללת את כל המידע הנדרש בדוחות כספיים שנתיים מלאים. יש לקרוא אותה ביחד עם הדוחות הכספיים ליום ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (להלן: "הדוחות השנתיים"). כמו כן, תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים נערכה בהתאם להוראות פרק ד' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלו חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח.

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים אושרה לפרסום על ידי דירקטוריון החברה ביום 10 ביוני 2020.

ב. שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעריכת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים בהתאם ל- IAS 34 ובהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו, נדרשת הנהלת הקבוצה להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, אומדנים והנחות לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים (להלן: "אומדנים"), אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית, על ערכם של נכסים והתחייבויות ועל סכומי הכנסות והוצאות. מובהר בזאת כי התוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים על הערכות אקטואריות וכן על הערכות שווי חיצוניות.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הקבוצה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות, לרבות ציפיות לעתיד, ככל שניתנות להערכה, בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ההערכות ושיקול הדעת, בהם השתמשה ההנהלה לצורך יישום המדיניות החשבונאית בהכנת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים עקביים בעיקרם לאלה בהם השתמשה להכנת הדוחות השנתיים, ולמעט האמור להלן, לא חל שינוי בהנחות המשפיע באופן מהותי על העתודות. בקשר עם עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות ראה באור 9(1) בדוחות הכספיים.

ג. יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש

ביום 29 במרץ 2020 פורסם חוזר ביטוח 2020-1-5, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT) (להלן: "החוזר"). בהתאם לחוזר שונתה רמת ההקבצה באופן שניתן לחשב את ה-LAT ברמת כל מגזר ביטוח חיים ביחד. בהתאם לחוזר תחום הסיעוד ימשיך ויחושב בנפרד. הוראות החוזר נכנסו לתוקף ברבעון הראשון של 2020 בדרך של יישום למפרע. להלן השפעות החוזר על מספרי ההשוואה בדוחות הכספיים ביניים המאוחדים של הקבוצה. יודגש כי כלל השפעות החוזר קיבלו ביטוי בענף ביטוח חיים ולא הייתה לחוזר השפעה על מגזרי הפעילות והענפים האחרים של הקבוצה.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

ג. יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש (המשך)

(1) השפעת החוזר על הדוח על המצב הכספי :

ליום 31 במרץ 2019		
כפ"ש דוח בעבר (בלתי מבוקר)	השינוי	כמדווח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
28,330	(446)	27,884
49	164	213
5,429	282	5,711

התחייבויות

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
התחייבויות מסים שוטפים

הון

עודפים

ליום 31 בדצמבר 2019		
כפ"ש דוח בעבר (מבוקר)	השינוי	כמדווח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
29,339	(720)	28,619
1,133	49	1,182
11	34	45
186	(173)	13
5,245	464	5,709

התחייבויות

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
התחייבויות בגין מסים נדחים
התחייבויות מסים שוטפים

נכסים

נכסי מסים שוטפים

הון

עודפים

(2) השפעת החוזר על ההון :

ליום 1 בינואר 2019		
כפ"ש דוח בעבר (מבוקר)	השינוי	כמדווח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,247	246	5,493

יתרת עודפים

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

ג. יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש (המשך)

(3) השפעת החוזר על דוח רווח והפסד ורווח כולל אחר:

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019

כפי שדווח בעבר (בלתי מבוקר)	השינוי	כמדווח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,796	(55)	5,741
70	19	89
0.86	0.17	1.03

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
מסים על ההכנסה
רווח בסיסי ומדולל למניה (בש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

כפי שדווח בעבר (מבוקר)	השינוי	כמדווח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
20,163	(329)	19,834
(7)	111	104
1.11	1.02	2.13

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
מסים על ההכנסה (הטבת מס)
רווח בסיסי ומדולל למניה (בש"ח)

ד. מטבע פעילות ומטבע הצגה

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה. המידע הכספי מוצג במיליוני ש"ח ועוגל למיליון הקרוב.

ה. מיון מחדש

בחלק מהבאורים לדוחות כספיים ביניים המאוחדים אלו בוצעו מיונים מחדש של מספרי השוואה בסכומים לא מהותיים. למיונים אלו לא הייתה השפעה על ההון ו/או על הרווח והפסד ו/או על הרווח הכולל של הקבוצה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

המדיניות החשבונאית של הקבוצה בתמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים אלה, הינה המדיניות שיושמה בדוחות השנתיים, למעט האמור בבאור ג'.

א. תקנים חדשים שטרם אומצו**תיקון ל- IAS 37, הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים - עלויות לקיום חוזה (להלן: "התיקון")**

על פי התיקון, בבחינה האם חוזה הינו מכביד, העלויות לקיום חוזה אותן יש לקחת בחשבון הן עלויות המתייחסות במישרין לחוזה, כגון: עלויות תוספתיות, וכן הקצאה של עלויות אחרות הקשורות במישרין לקיום חוזה. התיקון ייושם באופן רטרופקטיבי החל מיום 1 בינואר 2022, עבור חוזים שטרם הסתיימה המחויבות בגינם. יישום מוקדם אפשרי. בעת יישום התיקון, לא יוצגו מחדש מספרי השוואה, אלא תותאם יתרת הפתיחה של העודפים במועד היישום לראשונה, בגובה ההשפעה המצטברת של התיקון.

הקבוצה טרם החלה בבחינת ההשלכות של התיקון על הדוחות הכספיים.

ב. עונתיות**1. ביטוח חיים, בריאות ופיננסים**

ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים ובריאות אינן מתאפיינות בעונתיות. יחד עם זאת, עקב העובדה שההפקדות לביטוחי חיים נהנות מהטבות מס, חלק ניכר מהמכירות החדשות מתבצע בעיקר בסוף השנה. ההכנסות ממגזר השירותים הפיננסיים אינן מתאפיינות בעונתיות.

2. ביטוח כללי

מחזור ההכנסות מפרמיות ברוטו בביטוח כללי מתאפיין בעונתיות, הנובעת בעיקר מביטוח כלי רכב של קבוצות עובדים שונות וציי רכבים של עסקים, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בחודש ינואר וכן מפוליסות שונות של בתי עסק, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בינואר או באפריל. השפעתה של עונתיות זו על הרווח המדווח מנוטרלת באמצעות ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.

במרכיבי ההוצאות האחרים, כגון תביעות, ובמרכיבי ההכנסות האחרים, כגון הכנסות מהשקעות, לא קיימת עונתיות מובהקת, ולכן גם לא קיימת עונתיות מובהקת ברווח.

באור 4 - מגזרי פעילות

באור מגזרי פעילות כולל מספר מגזרים המהווים יחידות עסקיות אסטרטגיות של הקבוצה. יחידות עסקיות אלה כוללות מגוון מוצרים ומנוהלות בנפרד לצורך הקצאת משאבים והערכת ביצועים. המוצרים בבסיס כל מגזר דומים בעיקרם לעניין מהותם, אופן הפצתם, תמהיל הלקוחות, מהות הסביבה המפקחת וכן במאפיינים כלכליים ודמוגרפים ארוכי טווח הנגזרים מחשיפה בעלת מאפיינים דומים לסיכונים ביטוחיים. כמו כן, לתוצאות תיק ההשקעות המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות עשויה להיות השפעה ניכרת על הרווחיות.

ביצועי המגזר נמדדים בהתבסס על רווחי המגזר לפני מסים על ההכנסה. תוצאות עסקאות בינחברתיות מבוטלות במסגרת ההתאמות לצורך עריכת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים. הקבוצה פועלת במגזרים הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפי ביטוחי החיים וכן את פעילות הקבוצה בניהול קרנות פנסיה וקופות גמל.

2. מגזר ביטוח בריאות

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפים מחלות ואשפוז, תאונות אישיות, סיעוד, עובדים זרים, נסיעות לחו"ל ושיניים. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי ביטוח אלה מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות, לרבות מצב סיעודי וטיפול שניניים. פוליסות ביטוחי בריאות מוצעות הן לפרטים והן לקולקטיבים.

3. מגזר ביטוח כללי

מגזר זה מורכב מחמישה תתי תחומים:

רכב רכוש: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות ביטוח בענף ביטוח רכב מנועי (להלן: "רכב רכוש"), המכסות נזקים הנגרמים לבעל רכב כתוצאה מתאונה ו/או גניבה ו/או את חבות בעל הרכב או הנהג לנזק רכוש שנגרם לצד שלישי בתאונה.

רכב חובה: כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח לפי דרישת פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970 (להלן: "רכב חובה"), המכסה נזקי גוף כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.

ענפי חבויות אחרים: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות המכסות את חבות המבוטח כלפי צד שלישי (למעט כיסוי חבויות בתחום רכב חובה כמתואר לעיל). במסגרת זו נכללים, בין היתר, ענפי הביטוח הבאים: ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח אחריות לדירקטורים ולנושאי משרה וביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים.

ענפי רכוש ואחרים: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בכל ענפי הרכוש למעט רכב רכוש (כגון: ערבויות, דירות וכדומה).

עסקי ביטוח משכנתאות: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית בענף ביטוח אשראי למגורים המבוטח במשכנתא (כענף בודד - MONOLINE). ביטוח זה נועד לתת שיפוי בגין הנזק הנגרם כתוצאה מאי פירעון של הלוואות שניתנו כנגד שעבוד במשכון ראשון של נכס נדל"ן יחיד למגורים בלבד ולאחר מימוש הנכס המשמש כבטוחה להלוואות כאמור.

4. מגזר חברות ביטוח בחו"ל

מגזר חו"ל כולל את פעילות Interasco ו-Turk Nippon, חברות ביטוח בחו"ל שנמצאות בשליטת החברה.

5. מגזר שירותים פיננסיים

פעילות הקבוצה בשוק ההון והפיננסיים מתבצעת בהראל פיננסיים. הראל פיננסיים עוסקת, באמצעות חברות בשליטתה, בעיקר בפעילויות הבאות:

- ניהול קרנות נאמנות.
- ניהול תיקי ניירות ערך עבור לקוחות פרטיים, תאגידים ולקוחות מוסדיים בשוקי ההון בארץ ובחו"ל.

6. לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר

פעילויות אשר לא יוחסו למגזרי פעילות כוללות בעיקר פעילויות של סוכנויות ביטוח וכן את פעילות ההון בחברות הביטוח המאוחדות.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דווח

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	התאמות וקיזוזים	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,714	1,247	853	134	-	-	(1)	3,947
41	76	271	26	-	-	(1)	413
1,673	1,171	582	108	-	-	-	3,534
(5,825)	(471)	(40)	12	16	(104)*	-	(6,412)
253	-	-	-	50	1	-	304
13	4	55	5	-	55**	(47)	85
(3,886)	704	597	125	66	(48)	(47)	(2,489)
(4,378)	714	547	108	-	-	(1)	(3,010)
18	82	194	21	-	-	(1)	314
(4,396)	632	353	87	-	-	-	(3,324)
276	250	151	28	-	28***	(47)	686
151	69	7	6	42	31****	-	306
2	-	-	1	6	-	-	9
-	3	14	-	2	35	-	54
(3,967)	954	525	122	50	94	(47)	(2,269)
(4)	(2)	(2)	-	-	12	-	4
77	(252)	70	3	16	(130)	-	(216)
(176)	(100)	(149)	(11)	-	(202)	-	(638)
(99)	(352)	(79)	(8)	16	(332)*****	-	(854)
11,821	6,439	10,058	671	-	-	(5)	28,984
55,572	4,998	-	-	-	-	-	60,570

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות (ההוצאות)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק ברווחי (בהפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

* סך הרווחים (ההפסדים) מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.

** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-51 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.

*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.

**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-22 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.

***** סך הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-7 מיליוני ש"ח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	התאמות וקיזוזים	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,548	1,195	825	129	-	-	(1)	3,696
39	96	266	28	-	-	(1)	428
1,509	1,099	559	101	-	-	-	3,268
2,524	202	25	18	4	159*	(1)	2,931
314	1	-	-	44	1	-	360
11	16	55	6	-	55**	(49)	94
4,358	1,318	639	125	48	215	(50)	6,653
¹ 3,866	1,041	722	113	-	-	(1)	5,741
46	106	194	36	-	-	(1)	381
3,820	935	528	77	-	-	-	5,360
266	250	139	31	-	27***	(49)	664
141	74	7	4	42	34****	(1)	301
2	-	-	1	1	-	-	4
1	1	(10)	-	-	30	-	22
4,230	1,260	664	113	43	91	(50)	6,351
-	1	3	-	-	4	-	8
128	59	(22)	12	5	128	-	310
75	48	104	(6)	-	21	-	242
203	107	82	6	5	149*****	-	552
¹ 11,694	5,215	10,366	613	-	-	(4)	27,884
55,153	4,991	-	-	-	-	-	60,144

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

¹ יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג'2

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.

** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-49 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.

*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.

**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-25 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.

***** סך הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-3 מיליוני ש"ח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	התאמות וקיזוזים	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,255	4,922	3,405	526	-	-	(4)	15,104
160	392	1,091	106	-	-	(4)	1,745
6,095	4,530	2,314	420	-	-	-	13,359
6,651	624	235	65	13	*336	(3)	7,921
1,281	4	-	-	194	8	-	1,487
37	68	205	22	-	**210	(184)	358
14,064	5,226	2,754	507	207	554	(187)	23,125
¹ 12,281	4,779	2,367	411	-	-	(4)	19,834
112	404	638	79	-	-	(4)	1,229
12,169	4,375	1,729	332	-	-	-	18,605
1,038	962	698	114	-	***101	(184)	2,729
561	275	35	26	172	****145	(3)	1,211
8	-	-	3	4	***1	-	16
6	16	(27)	-	2	166	-	163
13,782	5,628	2,435	475	178	413	(187)	22,724
17	24	74	-	-	45	-	160
299	(378)	393	32	29	186	-	561
254	116	165	(13)	-	282	-	804
553	(262)	558	19	29	****468	-	1,365
¹ 11,979	6,175	9,810	660	-	-	(5)	28,619
61,137	5,402	-	-	-	-	-	66,539

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי

ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

¹ יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג'2

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.

** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-182 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.

*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.

**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, שכום של כ-93 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.

***** סך הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-14 מיליוני ש"ח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
289	342	291	371	(1)	1,292
2	5	221	111	-	339
287	337	70	260	(1)	953
131	131	15	97	(3)	371
156	206	55	163	2	582
(16)	(3)	2	(19)	(4)	(40)
-	1	45	9	-	55
140	204	102	153	(2)	597
86	138	181	151	(9)	547
(4)	4	158	36	-	194
90	134	23	115	(9)	353
18	39	59	35	-	151
1	2	3	1	-	7
5	1	-	8	-	14
114	176	85	159	(9)	525
(1)	-	-	(1)	-	(2)
25	28	17	(7)	7	70
(55)	(10)	(3)	(70)	(11)	(149)
(30)	18	14	(77)	(4)	(79)
2,724	649	1,002	5,407	276	10,058
2,621	635	178	3,363	276	7,073

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות (ההוצאות)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק בהפסדי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 במרץ 2020

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 במרץ 2020

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 80% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות ואחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
320	331	291	340	(1)	1,281
2	4	216	97	-	319
318	327	75	243	(1)	962
169	139	18	81	(4)	403
149	188	57	162	3	559
8	2	3	8	4	25
-	1	45	9	-	55
157	191	105	179	7	639
175	117	106	331	(7)	722
1	2	84	107	-	194
174	115	22	224	(7)	528
11	32	60	36	-	139
1	2	1	2	1	7
(4)	(1)	-	(5)	-	(10)
182	148	83	257	(6)	664
1	-	-	2	-	3
(24)	43	22	(76)	13	(22)
39	9	3	47	6	104
15	52	25	(29)	19	82
2,866	691	941	5,544	324	10,366
2,712	671	195	3,227	324	7,129

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הכנסות מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 במרץ 2019

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 במרץ 2019

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 75% מסך הפרמיות בענפים אלו.

** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 80% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות ואחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
647	854	983	968	(4)	3,448
7	13	755	316	-	1,091
640	841	228	652	(4)	2,357
26	36	(1)	(5)	(13)	43
614	805	229	657	9	2,314
83	18	15	101	18	235
-	5	160	40	-	205
697	828	404	798	27	2,754
492	498	413	997	(33)	2,367
(9)	15	357	275	-	638
501	483	56	722	(33)	1,729
101	198	234	165	-	698
8	9	8	7	3	35
(11)	(2)	(1)	(13)	-	(27)
599	688	297	881	(30)	2,435
30	6	2	36	-	74
128	146	109	(47)	57	393
62	13	4	75	11	165
190	159	113	28	68	558
2,662	539	884	5,437	288	9,810
2,545	526	158	3,306	288	6,823

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הכנסות מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2019

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2019

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו.

** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)				לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)			
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	-	1,548	1,548	-	-	1,714	1,714
-	-	39	39	-	-	41	41
-	-	1,509	1,509	-	-	1,673	1,673
-	-	2,524	2,524	-	-	(5,825)	(5,825)
62	82	171	314	109	253	63	253
-	-	11	11	13	13	-	-
62	82	4,215	4,358	(4,030)	(3,886)	63	4,358
1	3	*3,862	3,866	(4,382)	(4,378)	1	3,866
-	-	46	46	18	18	-	-
1	3	3,816	3,820	(4,400)	(4,396)	1	3,820
25	31	212	266	220	276	24	266
24	33	89	141	94	151	22	141
2	-	-	2	-	2	2	2
-	-	1	1	-	-	-	-
52	67	4,118	4,230	(4,086)	(3,967)	49	4,230
-	-	-	-	(4)	(4)	-	-
10	15	97	128	52	77	14	128
(2)	(4)	71	75	(170)	(176)	1	75
8	11	168	203	(118)	(99)	15	203

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות (ההוצאות)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה,

ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין

חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה

בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק בהפסדי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי

המאזני

רווח לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג2

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחשכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)			
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	-	6,255	6,255
-	-	160	160
-	-	6,095	6,095
-	2	6,649	6,651
257	331	693	1,281
-	-	37	37
257	333	13,474	14,064
2	13	*12,266	12,281
-	-	112	112
2	13	12,154	12,169
99	128	811	1,038
91	122	348	561
7	1	-	8
-	-	6	6
199	264	13,319	13,782
-	-	17	17
58	69	172	299
2	5	247	254
60	74	419	553

פרמיות שהורווחו ברוטו	
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה	
פרמיות שהורווחו בשייר	
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	
הכנסות מדמי ניהול	
הכנסות מעמלות	
סך כל ההכנסות	
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו	
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	
הוצאות הנהלה וכלליות	
הוצאות אחרות	
הוצאות מימון, נטו	
סך כל ההוצאות	
חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	
רווח לפני מסים על ההכנסה	
רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה	
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה	

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג2

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

			פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון					
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
			מיליוני ש"ח			
1,716	41	295	1,130	-	227	23
(2)	-	-	-	-	-	-
1,714	-	-	-	-	-	-
804	-	-	804	-	-	-
(4)	-	-	77	1	32	(114)
(2,944)	22	114	(966)	(137)	(2,053)	76
(1,438)	-	-	(1,437)	(1)	-	-
(118)	5	(40)	6	77	(22)	(144)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

(2) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחשכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	קבוצתי	פרט	משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
			תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
מיליוני ש"ח						
1,550	44	286	964	-	231	25
(2)						
1,548						
795	-	-	784	11	-	-
228	-	-	70	(16)	101	73
3,290	52	187	1,651	66	1,246	*88
572	-	-	575	(3)	-	-
168	(8)	(15)	46	(15)	84	*76

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג2

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מביטוחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

(2) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				
סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון					
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
			מיליוני ש"ח			
6,264	158	1,161	3,925	-	921	99
(9)						
6,255						
3,329	-	-	3,311	18	-	-
855	-	-	305	(96)	388	258
10,864	147	629	5,741	257	3,554	*536
1,402	-	-	1,402	-	-	-
419	7	59	64	(112)	192	*209

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)

פרמיות ברוטו
פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור ג'2

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

(2) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ד. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח בריאות

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
	מיליוני ש"ח			
1,234	82	602	359	191
714	81	375	(36)	294
(352)	(8)	(48)	(28)	(268)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סך כל ההפסד הכולל מעסקי ביטוח בריאות

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
	מיליוני ש"ח			
1,190	99	569	335	187
1,041	69	325	497	150
107	(3)	62	(18)	66

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות

* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 425 מיליוני ש"ח לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (פרמיות פרט בסך של 433 מיליוני ש"ח לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019) ופרמיות קבוצתיות בסך של 259 מיליוני ש"ח לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (פרמיות קבוצתיות בסך של 235 מיליוני ש"ח לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019).

** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ד. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח בריאות (המשך)
פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)

סה"כ	בריאאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
מיליוני ש"ח				
4,931	472	2,327	1,377	755
4,779	307	1,289	1,754	1,429
(262)	14	332	(35)	(573)

פרמיות ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות

* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 1,829 מיליוני ש"ח ופרמיות קבוצתיות בסך של 970 מיליוני ש"ח.

** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

באור 5 - מסים על ההכנסה**שיעורי המס החלים על הכנסות של חברות הקבוצה**

ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, את הורדת שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. הפעימה הראשונה לשיעור של 24%, החל מינואר 2017 והפעימה השנייה לשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך.

המסים השוטפים לתקופה המדווחת מחושבים בהתאם לשיעורי המס להלן.

שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם על חברות הבנות של החברה שהינם מוסדות כספיים, החל משנת 2018 ואילך הינם כדלקמן: מס חברות בשיעור 23%, מס רווח בשיעור 17% דהיינו מס בשיעור משוקלל של 34.19%.

ברבעון הראשון של שנת 2020 הכירה הראל ביטוח בהכנסות מסים שוטפים בסך של כ-23 מיליוני ש"ח בגין מס שכר לקבל.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)**א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)****2. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות**

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח של הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
 רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
 רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

ליום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
17,140	2,777	-	19,917
-	12,557	1,111	13,668
7,507	6	2,513	10,026
6,768	109	4,276	11,153
31,415	15,449	7,900	54,764

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
17,064	3,324	-	20,388
-	12,969	462	13,431
6,868	6	2,424	9,298
8,222	187	3,792	12,201
32,154	16,486	6,678	55,318

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
19,436	3,178	-	22,614
-	13,344	1,014	14,358
8,783	7	2,508	11,298
8,454	262	4,058	12,774
36,673	16,791	7,580	61,044

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,014	2,508	4,058	7,580
1	76	73	150
(15)	(12)	(66)	(93)
163	94	304	561
-	(153)	(79)	(232)
(51)	-	(14)	(65)
(1)	-	-	(1)
1,111	2,513	4,276	7,900
(8)	76	72	140

יתרה ליום 1 בינואר 2020

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברוח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 31 במרץ 2020

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 במרץ 2020

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
506	2,531	3,790	6,827
5	(45)	(78)	(118)
(9)	(7)	(59)	(75)
69	37	203	309
-	(92)	(56)	(148)
(71)	-	(8)	(79)
(38)	-	-	(38)
462	2,424	3,792	6,678
5	(45)	(80)	(120)

יתרה ליום 1 בינואר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברוח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 31 במרץ 2019

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 במרץ 2019

* בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
506	2,531	3,790	6,827
21	18	(23)	16
(31)	(212)	(214)	(457)
833	455	991	2,279
-	(284)	(421)	(705)
(206)	-	(65)	(271)
(109)	-	-	(109)
1,014	2,508	4,058	7,580
19	38	(20)	37

יתרה ליום 1 בינואר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברווח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3 *

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר 2019

* בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות

1. נכסי חוב שאינם סחירים והשקעות מוחזקות לפידיון - ערך בספרים לעומת שווי הוגן

ליום 31 בדצמבר (מבוקר)	ליום 31 במרץ (בלתי מבוקר)	ליום 31 במרץ (בלתי מבוקר)	ליום 31 במרץ (מבוקר)	ליום 31 במרץ (בלתי מבוקר)	ליום 31 במרץ (מבוקר)
שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן
2019	2019	2020	2019	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,344	6,645	7,047	5,214	4,989	5,257
8,375	8,262	8,119	7,361	7,547	7,548
2,330	1,210	2,622	2,267	1,144	2,515
18,049	16,117	17,788	14,842	13,680	15,320
83	104	68	80	98	67
83	104	68	80	98	67
18,132	16,221	17,856	14,922	13,778	15,387
			21	18	47
			1,689	266	2,018

הלוואות וחייבים:

אגרות חוב מיועדות

נכסי חוב שאינם סחירים שאינם ניתנים להמרה, למעט פיקדונות בבנקים

פיקדונות בבנקים (*)

סך כל נכסי חוב שאינם סחירים

השקעות המוחזקות לפידיון:

נכסי חוב סחירים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל השקעות מוחזקות לפידיון

סך הכל

ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

(*) מתוכם נכסי חוב שנמדדים בשווי הוגן

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

2. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה להלן מציגה ניתוח של המכשירים הפיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס עיתי, תוך שימוש בשיטת הערכה בהתאם לרמות השווי ההוגן בהיררכיה. להגדרת הרמות ראה באור 6א'(2).

ליום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
9,450	1,150	-	10,600	נכסי חוב סחירים
-	2,018	-	2,018	נכסי חוב שאינם סחירים
1,005	-	457	1,462	מניות
1,000	55	1,512	2,567	אחרות
11,455	3,223	1,969	16,647	סך הכל

ליום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
7,588	1,215	-	8,803	נכסי חוב סחירים
-	266	-	266	נכסי חוב שאינם סחירים
831	-	280	1,111	מניות
1,078	110	1,514	2,702	אחרות
9,497	1,591	1,794	12,882	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
10,042	1,187	-	11,229	נכסי חוב סחירים
-	1,689	-	1,689	נכסי חוב שאינם סחירים
902	-	375	1,277	מניות
1,135	112	1,613	2,860	אחרות
12,079	2,988	1,988	17,055	סך הכל

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה		
מניות	אחרות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
375	1,613	1,988
(16)	8	(8)
33	(5)	28
-	(22)	(22)
65	71	136
-	(138)	(138)
-	(15)	(15)
457	1,512	1,969
(16)	5	(11)

יתרה ליום 1 בינואר 2020

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 31 במרץ 2020

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 במרץ 2020

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה		
מניות	אחרות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
266	1,547	1,813
-	19	19
(7)	(53)	(60)
-	(23)	(23)
22	48	70
(1)	(21)	(22)
-	(3)	(3)
280	1,514	1,794
-	19	19

יתרה ליום 1 בינואר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 31 במרץ 2019

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 במרץ 2019

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה		
מניות	אחרות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
266	1,547	1,813
(4)	75	71
40	(27)	13
(2)	(69)	(71)
77	264	341
(2)	(147)	(149)
-	(30)	(30)
375	1,613	1,988
(5)	76	71

יתרה ליום 1 בינואר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר 2019

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות

1. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת - ערך בספרים לעומת שווי הוגן

ליום 31 בדצמבר (מבוקר)	ליום 31 במרץ (בלתי מבוקר)	ליום 31 בדצמבר (מבוקר)	ליום 31 במרץ (בלתי מבוקר)	ליום 31 בדצמבר (מבוקר)	ליום 31 במרץ (בלתי מבוקר)
שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן
2019	2019	2020	2019	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
557	383	541	530	359	530
12	11	12	12	11	12
-	1	1	-	1	1
6,670	3,748	6,552	6,091	3,387	6,317
7,239	4,143	7,106	6,633	3,758	6,860
			4,739	3,387	4,731

הלוואות מתאגידים בנקאיים*

הלוואות מצדדים קשורים

אשראי לזמן קצר מתאגידים
בנקאיים ואחרים

אגרות חוב*

סך הכל התחייבויות פיננסיות
המוצגות בעלות מופחתתכתבי התחייבות נדחים שהונפקו
לצורך עמידה בדרישות ההון

* לרבות כתבי התחייבויות נדחים.

2. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 במרץ 2019	ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 31 במרץ 2020
1.87%	2.12%	2.93%	2.93%
0.95%	1.35%	2.52%	2.52%

באחוזים

הלוואות

אגרות חוב

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות (המשך)

3. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן. להגדרת הרמות ראה באור 6א(2).

ליום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
162	781	943
390	-	390
552	781	1,333

נגזרים (1)

מכירה בחסר (2)

סך הכל התחייבויות פיננסיות

ליום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
10	463	473
209	-	209
219	463	682

נגזרים (1)

מכירה בחסר (2)

סך הכל התחייבויות פיננסיות

ליום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
49	464	513
291	-	291
340	464	804

נגזרים (1)

מכירה בחסר (2)

סך הכל התחייבויות פיננסיות

- (1) מכשירים נגזרים המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות במסגרת מדיניות ניהול נכסים מול התחייבויות ("ALM") של הקבוצה. מתוך הנ"ל, סך של כ-493 מיליוני ש"ח, כ-351 מיליוני ש"ח וכ-364 מיליוני ש"ח לימים 31 במרץ 2020 ו-31 בדצמבר 2019, בהתאמה, נכללים במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה והיתרה נכללת במסגרת ההתחייבויות תלויות התשואה של הקבוצה. מרבית הסכום נובע מניהול חשיפה באמצעות נגזרים למטבע חוץ ולמדד. כנגד ההתחייבויות כאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בטחונות בהתאם לתנאים שנקבעו בחוזה. לגופים המוסדיים בקבוצה מסגרות אשראי מאושרות לצורך פעילותם בנגזרים. בהתאם לאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בקבוצה סך של כ-777 מיליוני ש"ח, כ-538 מיליוני ש"ח וכ-755 מיליוני ש"ח לימים 31 במרץ 2020 ו-31 בדצמבר 2019, בהתאמה, כבטוחות לכיסוי התחייבויותיהם הנובעות מפעילות זו (בטוחות אלו מוצגות בסעיף חייבים).
- (2) החל משנת 2016, התקשרה חברה בת של החברה עם תאגיד בנקאי בהסכם לביצוע מספר עסקאות מכירה בחסר של אג"ח ממשלת ישראל כנגד פיקדונות בנקאיים, לפיו תפקיד החברה הבת סכומי כסף כנגד המכירה בחסר בידי הבנק עד למועד הפדיון של האג"ח. בתקופת הדוח הפקידה החברה הבת סך של כ-100 מיליוני ש"ח נוספים. יתרת הפקדונות המגבים נכון ליום 31 במרץ 2020 עומדת על סך של כ-385 מיליוני ש"ח.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)**ג. התחייבויות פיננסיות (המשך)****4. פרטים נוספים****1. אמות מידה פיננסיות**

לפרטים בקשר לאמות מידה פיננסיות בגין הלוואות מהותיות מתאגידים בנקאיים ומתאגידים שאינם בנקאיים שנטלה החברה, ראה באור 25 לדוחות השנתיים. ליום 31 במרץ 2020 החברה עומדת באמות המידה הפיננסיות שנקבעו.

2. פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ד') של הראל הנפקות

ביום 11 במאי 2020, דירקטוריון הראל הנפקות, שהינה חברה נכדה של החברה, החליט על ביצוע פדיון מוקדם מלא ביוזמת הראל הנפקות של אגרות החוב (סדרה ד') שהונפקו על ידה, אשר בוצע ביום 31 במאי 2020.

3. לעניין אגרות חוב שהונפקו על ידי חברה נכדה של הראל פיננסיים, ראה באור 9.**ד. נתונים בדבר מדידות שווי הוגן ברמה 2 וברמה 3****שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים**

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד נקבעים באמצעות הוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התחייבויות תלויות

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הקבוצה למבוטחיה וללקוחותיה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות פרשניות ואחרות, בין היתר, עקב פערי מידע בין חברות הקבוצה לבין הצדדים האחרים לחוזה הביטוח ויתר מוצרי הקבוצה, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים ובכלל זה טענות ביחס לאופן השקעת כספי מבוטחים ועמיתים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם מוצרי הקבוצה, המועלות במסגרת הליכים משפטיים שונים, בין היתר, באמצעות המנגנון הדינוי הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

פרשנות חדשה לאמור בפוליסות ביטוח ובמוצרים פנסיוניים ארוכי טווח עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של הקבוצה בגין התיק הקיים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. כמו כן קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הממונה, בחוזרים שהינם בתוקף ובטיטות חוזרים שעדיין מתקיימים דיונים לגביהן, וכן ב"עמדות ממונה" ו"הכרעות עקרוניות" בנושאים שונים, שחלקם בעלי השלכות תפעוליות ומשפטיות נרחבות. חשיפה זו מוגברת בתחומי החסכון הפנסיוני והביטוח ארוך טווח, לרבות ביטוח בריאות. בתחומים אלו ההתקשרויות עם המבוטחים, העמיתים והלקוחות הינן לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. זכויות אלו מנוהלות באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומיכונית מוגברת בתחומים אלו. לגופים המוסדיים בקבוצה תכנית אכיפה במסגרתה הם פועלים לבדיקת עמידה בהוראות רגולטוריות ותיקון ליקויים ככל שמתגלים כאלו.

במסגרת שינויים רגולטוריים אלו, בשנת 2011 פרסם הממונה חוזר שעניינו טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים. החוזר מפרט את מסגרת הפעולות שעל גוף מוסדי לבצע על מנת להבטיח שרישום זכויות עמיתים במערכות המידע יהיה מהימן, שלם, זמין וניתן לאחזור. במסגרת החוזר נקבעו שלבי ביצוע פרויקט הטיוב. סיום פרויקט הטיוב נקבע ליום 30 ביוני 2016. החברה סייעה נכון למועד האמור את פעולות הטיוב במרבית הנושאים אשר נכללו במסגרת תכנית העבודה של הפרויקט. יחד עם זאת, נותרו מספר נושאים אשר הטיפול בהם נמשך וימשך באופן שוטף גם לאחר המועד הקבוע לסיום הפרויקט. בנוסף עוסקת החברה, בהתאם לדרישות החוזר, בטיוב שוטף ובשימור של פעולות הטיוב שבוצעו במסגרת הפרויקט.

בנוסף, קיימת חשיפה כללית, הנובעת מכך שכנגד הגופים המוסדיים בקבוצה מוגשות מעת לעת תלונות לרשות שוק ההון, ביטוח וחסכון ביחס לזכויות מבוטחים על פי פוליסות ביטוח ו/או הדין. תלונות אלו מטופלות באופן שוטף על ידי אגף תלונות הציבור בחברה. הכרעות רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון בתלונות אלה, אם וככל שתינתן בהן הכרעה, עלולות להינתן אף כהכרעות רחביות, החלות על קבוצות רחבות של מבוטחים. בנוסף, לעיתים, הגורמים המתלוננים אף מאיימים כי ינקטו בהליכים ביחס לתלונתם במסגרת תביעה ייצוגית. לעת הזו, לא ניתן להעריך אם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רחבית של הממונה בענין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות כתוצאה מהליכים שכאלו וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה. בנוסף, במסגרת המדיניות שמיישמת רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, להעמקת הבקורות והביקורות בגופים מוסדיים, רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון מקיימת מעת לעת ביקורות מעמיקות לגבי פעילותם של הגופים המוסדיים בקבוצה, במגוון תחומי הפעילות. בעקבות ביקורות אלו עלול משרד האוצר להטיל קנסות ו/או עיצומים כספיים וכן עלול ליתן הוראות לביצוע שינויים ביחס לפעולות שונות שנעשו, וזאת הן כלפי העתיד והן כלפי העבר. במקרים של הוראות כאמור לגבי העבר, עלולה רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון לדרוש השבת כספים או שינוי בתנאים כלפי המבוטחים ו/או העמיתים באופן שעלול להטיל חבויים כספיות על החברות הבנות של החברה ו/או להגדיל את החשיפה של החברות הבנות שהינן מבטח למגוון רחב יותר של אירועים ביטוחיים שיהיו מכוסים בשל ההנחיות כאמור בפוליסות שהונפקו.

במסגרת הביקורות שעורכת רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון התקיימו ומתקיימות בתקופת הדוח מספר ביקורות מעמיקות בתחומי ביטוח בריאות, ביטוח כללי, שירות לקוחות, יישוב תביעות ואקטואריה.

במסגרת השקעות חברות הקבוצה בנכסי חוב, חתומות החברות המשקיעות על כתבי שיפוי, שאינם מוגבלים בסכום, אל מול הנאמנים לנכסי החוב. בכתבי שיפוי אלו, התחייבו חברות הקבוצה (כמו גם יתר המשקיעים באותם נכסי חוב) כלפי הנאמנים, לשפות את הנאמנים בגין כל הוצאה שתושעת עליהם במסגרת הטיפול בהסדרי חוב, ככל שמטופלים על ידם וככל שהוצאה כאמור לא תשולם על ידי החברה שבעלותה מצויים הנכסים. חברות הקבוצה מחזיקות במספר נכסי חוב המצויים בהליך הסדר, החשיפה בגין כתבי השיפוי שניתנו בגין נכסי חוב אלו, אינה מהותית.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

בקשר עם מיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה להראל ביטוח, ובהתאם לבקשת קופת חולים כללית, אשר הנה הלקוח העיקרי של דקלה ואשר במסגרת ההתקשרות מולה, מעמידה דקלה שירותי תפעול וניהול של תכנית השב"ן ושל התכנית הסייעודית לחברי הקופה, חתמה הראל ביטוח על כתב שיפוי, במסגרתו התחייבה לשפות את שירותי בריאות כללית בגין נזקים שיגרמו לכללית, אם וככל שייגרמו, כתוצאה מפיצול הפעילות, בתנאים המפורטים בכתב השיפוי.

להלן פרטים על החשיפה בגין תובענות ייצוגיות ובקשות להכרה בתובענות כייצוגיות שהוגשו כנגד החברה ו/או החברות בקבוצה.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות להלן, אשר בהן, להערכת ההנהלה, המתבססת, בין היתר, על חוות דעת משפטיות שקיבלה, אין זה יותר סביר מאשר לא ("more likely than not"), כי טענות ההגנה של החברה (או חברה בת) תידחנה ואישור התובענה כייצוגית יתקבל, או שקיימים סיכויים של 50% ומעלה כי בסופו של ההליך תתקבלנה טענותיה של החברה (או חברה בת) שסביר כי הסדר פשרה מוצע, אשר אינו כולל התחייבות מהותית לתשלום כספי יתקבל, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן, ביחס לתביעה, כולה או חלקה, יותר סביר מאשר לא כי טענות ההגנה של החברה עלולות להדחות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי הנהלת החברה ו/או הנהלות חברות מאוחדות. להערכת הנהלת החברה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או חברות מאוחדות.

בבקשות לאישור תובענה כייצוגית בסעיפים 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57 ו-58 להלן, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכוי הבקשה לאישור התובענה כייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענות אלו.

1. בחודש ינואר 2008 הוגשה נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") תובענה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גבו "תשלום גורם תת שנתיות" (תשלום אותו רשאיות חברות הביטוח לגבות כאשר תעריך הביטוח נקבע בסכום שנתי, אולם התשלום בפועל מבוצע במספר תשלומים) שלא כדין. לטענת התובעים, הנזק שנגרם לתובעים מסתכם לסך של 1,683.54 ש"ח לכל שנת ביטוח. להערכת התובעים, סכום התביעה בגין כל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד כלל הנתבעות הינו כ- 2.3 מיליארדי ש"ח, מתוך זה סך של כ-307 מיליוני ש"ח כנגד החברה הראל ביטוח. ביום 1 בפברואר 2010 אישר בית המשפט בקשה להסדר דיוני בין הצדדים, לפיה התובע ימחק מהבקשה והתובענה את הטענה כי הראל ביטוח גבתה שיעור תשלום גורם תת שנתיות העולה על השיעור המותר גם בגין פוליסות שהונפקו לפני 1992. בהתאם להוראת בית המשפט, התובע הגיש תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית מתוקנת. ביום 29 בדצמבר 2013 הגיש הממונה את עמדתו, התומכת בעמדת הנתבעות כי אין מניעה לגבות תת שנתיות על גורם הפוליסה, על רכיב החסכון בביטוח חיים המשולב בחסכון ועל פוליסות ריסק אחרות, לרבות סיעוד, אבדן כושר עבודה ונכות מתאונה. ביום 19 ביולי 2016 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בקשר עם גביית גורם תת שנתיות על רכיב הפרמיה המכונה גורם הפוליסה ועל רכיב החסכון בפוליסות ביטוח חיים משולבות בחסכון, וכן בקשר עם גביית גורם תת שנתיות בפוליסות בריאות, נכות, מחלות קשות, אובדן כושר עבודה וסיעוד. בחודש דצמבר 2016 הוגשה בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב. בעקבות החלטת בית המשפט העליון מחודש ינואר 2017 השיבו המשיבים לבקשה למתן רשות ערעור על החלטת הראל ביטוח והבקשה כייצוגית והבקשה נשמעה בפני הרכב. בחודש אפריל 2017 נעתר בית המשפט העליון לבקשה לעיכוב ביצוע שהגישו הנתבעות וקבע כי הדיון בערכאה הדיונית יעוכב עד להכרעה בבקשת רשות ערעור ובערעור. ביום 31 במאי 2018 קיבל בית המשפט העליון את בקשת רשות הערעור, דן בה כבערעור וקיבל אותו תוך ביטול פסק דינו של בית המשפט המחוזי ודחיית בקשת אישור התובענה כייצוגית. ביום 26 ביוני 2018 הומצאה להראל ביטוח בקשה לקיום דיון נוסף בפסק הדין, אשר הגישו התובעים לבית המשפט העליון. בהחלטתו מיום 2 ביולי 2019 הורה בית המשפט העליון על קיום דיון נוסף בפסק הדין בפני הרכב של שבעה שופטים. בחודש נובמבר 2019 הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו בהליך ובחודש פברואר 2020 הגיש את עמדתו לפיה, הוא תומך בקביעת פסק הדין ובמגמה המשתקפת בו לחיזוק המשקל שיש ליתן לעמדתו המקצועית של המאסדר בפרשנות הנחיותיו וכי אין לשיטתו מקום להתערב בהכרעה שנקבעה בפסק הדין נשוא ההליך באשר לאימוץ עמדתה הפרשנית של רשות שוק ההון.

2. בחודש אפריל 2008 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים, נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נוהגות לזכות מבטחות נשים, בהגיען לגיל פרישה, בגין פוליסות ביטוח מנהלים ישנות שנמכרו עד שנת 2000, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבטוח גבר בנתונים זהים, וזאת בשל הנימוק, כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, הנתבעות גובות מהנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהן גובות מגברים על אף ששיעור התמותה של נשים, בתקופת כיסוי "הריסק", לכאורה, נמוך יותר. התובעות טוענות, כי התנהלות זו של הנתבעות יוצרת אפליה של מבטחות שהינן נשים, בניגוד להוראות הדין. ביום 17 באוגוסט 2014 אישר בית הדין האזורי לעבודה בירושלים את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה לעניין התובענה הייצוגית כוללת נשים שיש להן או שהיה להן פוליסות ביטוח אצל ארבע המשיבות, ואשר בחישוב פרמיית הריסק שלהן לא נעשתה אבחנה בין תעריפי נשים לתעריפי גברים. בחודש דצמבר 2014 הנתבעות הגישו לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. במקביל, בית הדין האזורי לעבודה קיבל את בקשת הנתבעות לעכב את ההליך בפניו עד להחלטה בבקשת רשות ערעור. בחודש אפריל 2015 החליט בית הדין הארצי לעבודה ליתן לנתבעות רשות ערעור על ההחלטה. במסגרת הדיון שהתקיים בערעור הורה בית הדין על העברת החומר לממונה לצורך קבלת עמדתו.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

2. (המשך)

בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת הממונה התומכת בעמדת חברות הביטוח ולפיה אין מקום לדון בתובענה כתביעה ייצוגית משאין מדובר באפליה פסולה. ביום 3 בדצמבר 2019 קיבל בית הדין הארצי לעבודה את ערעור הנתבעות וביטל את החלטת בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב מיום 17 באוגוסט 2014 לאשר את ניהולה של התביעה כייצוגית. ביום 30 בדצמבר 2019 הורה בית הדין על דחיית התביעות האישיות של המבקשות. בחודש מאי 2020 הגישו המבקשות בבקשה לאישור תובענה ייצוגית, לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק ("בג"ץ"), עתירה למתן צו על תנאי, במסגרתו מתבקש בג"ץ להורות למשיבים, בהם הנתבעות, בית הדין הארצי לעבודה, בית הדין האזורי לעבודה בירושלים ורשות שוק ההון ביטוח וחיסכון, לנמק מדוע לא יורה בג"ץ על ביטול פסק הדין וישיב על כנה את החלטת בית הדין האזורי לעבודה, במסגרתה אושר ניהולה של התובענה כתביעה ייצוגית.

3. בחודש אפריל 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בפתח תקווה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרה של הפסקת הביטוח במהלך חודש כלשהו, לאחר שפרמיית הביטוח בגין חודש זה נגבתה על ידי הנתבעות מראש, נמנעות כביכול הנתבעות מלהחזיר למבוטחים את החלק היחסי, העודף, של פרמיית הביטוח בגין אותו חודש או לחילופין הן מחזירות, כביכול, את פרמיית הביטוח בערכים נומינליים בלבד. הנזק הכולל לכלל חברי הקבוצה, הנתבע במצטבר מכל הנתבעות, מסתכם להערכת המבקשים בסכום של כ- 225 מיליוני ש"ח לתקופה של 10 שנים (התובעים לא ייחסו סכום ספציפי לכל אחת מהנתבעות בנפרד). סכום התביעה האישית של התובעים מהראל ביטוח הינו בסך של 80 ש"ח. בחודש דצמבר 2011 הורה בית המשפט על מחיקת טענות התובעים בכל הקשור לסעיף 28 א' לחוק חוזה הביטוח ובכלל הקשור למבוטחים שהפוליסה שלהם פקעה חלקית או זמנית. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט עמדת הממונה, כי הוראות הפוליסה הן המחייבות לעניין אופן גביית הפרמיה לאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה וכי חוות הדעת האקטוארית שהוגשה לבית המשפט מטעם הנתבעות אינה מלאה לצורך ההוכחה כי הנתבעות תמחרו את הפרמיה באופן שמעיד שהן לקחו בחשבון את העובדה כי פרמיות הביטוח לא יוחזרו למבוטחים בגין התקופה שלאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה. ביום 23 ביוני 2015 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. נגד הראל ביטוח אישר בית המשפט את ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית, אך ורק בנושא צירוף הפרשי הצמדה וריבית בעת השבת דמי הביטוח שנגבו בחודשים שלאחר חודש ביטול חוזה הביטוח או שלאחר קרות מקרה הביטוח. בחודש ספטמבר 2016 הוגש לאישורו של בית המשפט הסכם פשרה, במסגרתו, הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תתרום 60% מסכום ההחזר הכולל שלה ביחס לעילה הראשונה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה לבחינת הסכם הפשרה, ו- 80% מסכום ההחזר הכולל שלה בגין העילה השנייה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה כאמור. כמו כן, נקבעו בהסכם הפשרה הוראות ביחס להתנהלות עתידית במקרים של ביטול פוליסות נשוא התביעה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש מרץ 2017 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, הכוללת הערות שונות ובהן, בין היתר, כי יש למנות בודק אשר יבחן את הסכם הפשרה טרם אישורו וכי הוא מבקש להגיש עמדה משלימה לאחר קבלת חוות דעת הבודק ובחינתה. בחודש יוני 2017 הורה בית המשפט על מינוי בודק להסכם הפשרה. בחודש דצמבר 2019 הוגשה לבית המשפט חוות דעת הבודק ביחס להראל ביטוח ולפיה הסכם הפשרה הוא ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה.

4. בחודש מאי 2011 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 3 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גובות שלא כדין, כביכול, תשלום הקרוי "גורם פוליסה" ו/או "דמי ניהול אחרים" בשיעור נכבד מן הפרמיה המשולמת ללא הסכמתם או ידיעתם וללא קיומו של תנאי המאפשר גבייה כאמור בהוראות הפוליסות. התובעים טוענים, כי בהתאם להוראות הממונה הותר לחברות לגבות "גורם פוליסה" בתנאים מסוימים, אך לטענתם בנוסף על אישור הממונה כאמור, על הנתבעות לעגן את גביית "גורם הפוליסה" בהסכמה חוזית מול המבוטח. הנזק הנתען הכולל לכלל חברי הקבוצה נגד כלל הנתבעות מסתכם להערכת התובעים בסכום של 2,325 מיליוני ש"ח ונגד הראל ביטוח, בהתאם לחלקה בשוק בכ- 386 מיליוני ש"ח. ביום 10 ביוני 2015 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה מטעם הצדדים. בית המשפט מינה בודק להסדר הפשרה. על פי הסכם הפשרה שהוצע, התחייבו הנתבעות להשיב לחברי הקבוצה סכום כולל של מאה מיליוני ש"ח, בגין גביית גורם פוליסה בעבר. חלקה של הראל ביטוח בסכום האמור שווה לארבעה-עשר מיליוני ש"ח. בנוסף, כל אחת מן הנתבעות התחייבה להפחית את הגבייה העתידית מחברי קבוצה אלו, בגין גורם הפוליסה, בשיעור של 25% ביחס לסכום הגבייה בפועל. כן הסכימו הנתבעות לשאת בגמול לתובע הייצוגי ובשכר טרחת בא כוחו, בסכום שייפסק על ידי בית המשפט. בהחלטתו מיום 21 בנובמבר 2016 דחה בית המשפט את הסדר הפשרה ואישר באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת פוליסת הביטוח בשל גבייה ללא בסיס משפטי של עמלת "גורם הפוליסה" באופן שפגע בחסכון שנצבר לטובת המבוטח החל משבע שנים קודם למועד הגשת התביעה. הסעדים שיתבעו במסגרת התובענה הייצוגית יהיו תיקון ההפרה על דרך של עדכון החסכון הצבור לטובת המבוטח בסכום החסכון הנוסף שהיה נצבר לטובתו אילו לא היה נגבה גורם הפוליסה או פיצוי המבוטח בסכום האמור, וכן הפסקת גביית גורם הפוליסה מעתה ואילך. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה מבוטחי הנתבעות בפוליסות ביטוח חיים משולבות חסכון שנערכו בין השנים 1992-2003, אשר החסכון שנצבר לטובתם נפגע בשל גביית גורם הפוליסה.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

4. (המשך)

בחודש מאי 2017, הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה במסגרתה נדחה הסדר הפשרה ואושרה באופן חלקי הבקשה לאישור התביעה כייצוגית. בחודש ספטמבר 2018 הוגשה תשובת היועץ המשפטי לממשלה לבקשת רשות הערעור, לפיה עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה הינה כי צדק בית המשפט המחוזי מרכז בהחלטתו שלא לאשר את הסדר הפשרה ולאשר באופן חלקי את הבקשה לאישור התביעה כייצוגית. בחודש פברואר 2019 נמחקה בקשת רשות הערעור, לאחר שהנתבעות קיבלו את המלצת בית המשפט העליון למשיכת בקשת רשות הערעור תוך שמירת מלוא טענותיהן וזכויותיהן. הצדדים מנהלים הליך גישור.

5. בחודש יולי 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד ארגון נכי צה"ל (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסה קבוצתית לביטוח חיים לחברי ארגון נכי צה"ל קיים, כביכול, כיסוי ביטוחי כאשר מקרה הביטוח מתרחש במהלך השנה שבין הגיע המבוטח לגיל 75 ועד הגיעו לגיל 76, בעוד שהראל ביטוח מעניקה כיסוי למקרי ביטוח שמתרחשים עד הגיע המבוטח לגיל 75 בלבד. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה, מסתכם להערכת התובעת בסכום של כ-46 מיליוני ש"ח. ביום 5 ביוני 2014 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה הינה כל המוטבים של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2006 ועד 2012, לאחר שמלאו להם 75 שנים ובטרם מלאו להם 76 שנים, אשר אירע להם מקרה ביטוח לאחר הגיעם לגיל 75 ובטרם מלאו להם 76 שנים ואשר לא קיבלו את תגמולי הביטוח מהראל ביטוח. ביום 6 ביולי 2014 הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. בחודש נובמבר 2014 הורה בית המשפט העליון על עיכוב ההליכים בבית המשפט המחוזי בתל אביב עד למתן החלטה אחרת. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש דצמבר 2015 את בקשת הערעור. לפיכך, הופסק עיכובם של ההליכים בבית המשפט המחוזי. בהחלטתו מיום 20 במרץ 2016 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על הרחבת הקבוצה כך שתכלול גם את מוטביהם של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2013 עד 2016. בית המשפט הורה על קבלת עמדת הממונה במחלוקת נשוא התובענה. בחודש ספטמבר 2018 התקבלה עמדת הממונה, לפיה מאחר ומדובר במחלוקת הנוגעת לפרשנות מסמכי הפוליסה, רשות שוק ההון לא רואה לנכון להביע עמדתה בעניין.

6. בחודש דצמבר 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי תל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל משלמת, כביכול, את גמלת הביטוח הסיעודי החודשית, למבוטחים בפוליסה הקבוצתית של הסתדרות המורים בישראל ("הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום. בנוסף נטען, כי הראל משלמת, כביכול, את גמלת הסיעוד ללא הצמדה למדד הבסיס המופיע בפוליסה אלא על פי מדד הבסיס שפורסם חודשיים מאוחר יותר, וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה. התובעת אינה מציינת בבקשה את סכום הנזק הכולל הנטען על ידה לגבי כלל חברי הקבוצה. בחודש דצמבר 2018 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, כי ישולמו למבוטחים בפוליסה הפרשי מדד בגין תגמולי סיעוד שחושבו שלא על פי מדד הבסיס הקבוע בפוליסה, וכן כי ישולמו הפרשי מדד בגין תגמולי סיעוד שחושבו שלא על פי המדד הידוע במועד התשלום בפוליסות שנקבע בהן, כי התשלום יהיה צמוד למדד הידוע במועד התשלום. כמו כן נקבעו הוראות לעניין אופן ביצוע תשלומים בעתיד לחברי הקבוצה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש יולי 2019 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, הכוללת הערות שונות ובהן, בין היתר, כי יש למנות בודק אשר יבחן את הסכם הפשרה טרם אישורו, וכן הערות ביחס לאופן ביצוע ההשבה לחברי הקבוצה וכן ביקש להגיש עמדה נוספת לאחר קבלת חוות דעת הבודק וביחינתה.

7. בחודש מאי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישור כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה כי הראל נמנעת, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחיה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, החל ממועד קרות מקרה הביטוח ועד מועד תשלום תגמולי הביטוח, ולחילופין, החל מחלוף 30 יום מהגשת הדרישה לקבלת תגמולי ביטוח ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכומים שנעים בין כ-168 מיליוני ש"ח לכ-807 מיליוני ש"ח. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. ביום 30 באוגוסט 2015 קיבל בית המשפט המחוזי בתל-אביב באופן חלקי את בקשת האישור, באופן שניהלה של התביעה כתובענה ייצוגית אושר ביחס לטענה בדבר אי תשלום ריבית כנדרש בסעיף 28 (א) לחוק חוזה הביטוח ("החוק") והבקשה נדחתה ככל שהיא מתייחסת לטענה כי הראל ביטוח אינה מצמידה את תגמולי הביטוח בהתאם להוראות סעיף 28(א) לחוק. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה על פי כתב התביעה המתוקן, מסתכם להערכת התובעים בסכום של כ-120 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2015 הוגשה בקשת רשות ערעור על ההחלטה לאשר את הבקשה כייצוגית. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש אוגוסט 2016 את בקשת רשות הערעור.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

8. בחודש יולי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעה, כביכול, מלפרסם באתר האינטרנט שלה מידע מלא בקשר לסכומי הביטוח שישולמו למבוטחים כפיצוי כאשר הניתוח מומן על ידי גורם אחר שאינו המבטח, וזאת כביכול בניגוד להוראות חוזר הממונה "פירוט תגמולי ביטוח בתוכניות לביטוח בריאות" ובמטרה, לכאורה, להפחית את סכומי תגמולי הביטוח המגיעים למבוטחים על פי הפוליסות. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכום של כ-35 מיליוני ש"ח. בחודש מרץ 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר. בחודש ינואר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה. בחודש נובמבר 2017 הוגשה לבית המשפט חוות דעת הבודק ולפיה מנגנון הפיצוי שנקבע בהסדר הפשרה סביר והוגן. בחודש אוגוסט 2018 הוגשה לבקשת בית המשפט חוות דעת משלימה של הבודק בנושאים שונים ולפיה מנגנון הפיצוי שנקבע בהסדר הפשרה הינו סביר והוגן. בחודש מרץ 2019 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט. בחודש אוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה במסגרתה חזר על חלק מההערות אשר ציין בעמדתו מחודש ספטמבר 2016 וכן כלל הערות נוספות ביחס לאופן ביצוע ההשבה לחברי הקבוצה. בחודש מרץ 2020 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט.
9. בחודש אוקטובר 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעה, כביכול, מלשלם למבוטחים שביצעו ניתוחים במימון מלא או חלקי של קופת החולים שלהם פיצוי בשיעור מחצית מהסכום שנחסך לה מעלות המלאה של הניתוח בשל השתתפות קופת החולים. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכום של כ-14 מיליוני ש"ח. בחודש מרץ 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר. בחודש ינואר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה. בחודש נובמבר 2017 הוגשה לבית המשפט חוות דעת הבודק ולפיה מנגנון הפיצוי שנקבע בהסדר הפשרה סביר והוגן. בחודש אוגוסט 2018 הוגשה לבקשת בית המשפט חוות דעת משלימה של הבודק בנושאים שונים ולפיה מנגנון הפיצוי שנקבע בהסדר הפשרה הינו סביר והוגן. בחודש מרץ 2019 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט. בחודש אוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה במסגרתה חזר על חלק מההערות אשר ציין בעמדתו מחודש ספטמבר 2016 וכן כלל הערות נוספות ביחס לאופן ביצוע ההשבה לחברי הקבוצה. בחודש מרץ 2020 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט.
10. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי דקלה משלמת, כביכול, את תגמולי הביטוח למבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות קבוצתית "מושלם לעובד גמלאים" של גמלאי קופ"ח כללית ובני משפחותיהם ("הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום בניגוד להוראות הדין ("העילה הראשונה") וכן כי דקלה העלתה, כביכול, למבוטחים בפוליסה את דמי הביטוח, כביכול, ללא כל ביסוס ובניגוד כביכול להוראות הפוליסה והדין ("העילה השנייה"). הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכום של כ-21.5 מיליוני ש"ח (סך של כ-19 מיליוני ש"ח ביחס לעילה הראשונה וסך של כ-2.5 מיליוני ש"ח ביחס לעילה השנייה).
11. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה, בין היתר, בטענה, כי הראל ביטוח משלמת למבוטחים בפוליסת ביטוח אובדן כושר עבודה וסיעוד משתתפת ברווחים מסוג "חיונית" (להלן: "הפוליסה") סכום פיצוי חודשי (המורכב מ"פיצוי חודשי" ו- "יתרת הבונוס"), המחושב, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה וכן כי הראל ביטוח אינה משלמת, לכאורה, למבוטחים בפוליסה את הבונוס שהצטבר להם עד למועד תשלום הפיצוי החודשי הראשון על פי הפוליסה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם בסכום של כ-381 מיליוני ש"ח. בחודש מרץ 2019 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית ("ההחלטה"). הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל המבוטחים בפוליסות ביטוח חיים משתתפות ברווחים המנוהלות בהראל ביטוח, אשר במסגרתן תגמולי הביטוח משולמים על יסוד נוסחת Rm. ביום 17 ביולי 2019 הגישה הראל ביטוח לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה. ביום 22 ביולי 2019 הומצא להראל ביטוח ערעור לבית המשפט העליון, אשר הוגש על-ידי המבקש בבקשת האישור, על חלקה של ההחלטה במסגרתה החליט בית המשפט המחוזי שלא לאשר את ניהול התביעה כייצוגית בעילת הטעיה וכן על כך שלא כלל במסגרת הגדרת הקבוצה בתובענה הייצוגית גם מבוטחי עבר לרבות מוטבים ויורשים של מבוטחים בפוליסות הביטוח לגביהן אושרה התביעה כייצוגית. בחודש אוקטובר 2019 הורה בית המשפט העליון על עיכוב ההליכים בפני בית המשפט המחוזי עד להודעה אחרת.

א. התחייבויות תלויות (המשך)

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

15. בחודש אוגוסט 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי בעת יישוב תביעות בביטוח סיעודי, מפצלת דקלה, כביכול, לצורך בחינת קיומו של מקרה הביטוח, את פעולות היומיום לחלקי גוף, תוך בחינה כמותית דווקנית של יכולת המבוטח לבצע כל אחת מן הפעולות. זאת, באופן המרוקן, כביכול, מתוכן את חוזרי הממונה, אשר על פיהם עליה לבצע, כביכול, בחינה מהותית של יכולת זו, ובניגוד לעמדת הממונה בנושא זה מחודש ינואר 2015. בכך מפרה דקלה, לטענת התובעת, את הוראות פוליסת הביטוח, מתארת תיאור מטעה את עסקת הביטוח, עושה עושר ולא במשפט ומפרה חובה חקוקה. נזקה האישי הנטען של התובעת מוערך בסך של כ- 59 אלפי ש"ח והנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, מסתכם, להערכת המבקשת, לסכום של כ- 75.6 מיליוני ש"ח.

16. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שלוש חברות ביטוח אחרות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אימצו, כביכול, עמדה פרשנית לפיה לצורך הכרה במבוטח במסגרת בירור תביעת סיעודי כמי שמתקיים לגביו מצב של "אי שליטה על סוגרים", על מצב זה להיות תוצאה של מחלה או ליקוי אורולוגיים או גסטרואנטרולוגיים בלבד. זאת, כביכול, בניגוד להוראות פוליסת הביטוח. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים אותו במאות מיליוני שקלים. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. בחודש אפריל 2020 אישר בית המשפט המחוזי במחוז מרכז את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית נגד הראל ביטוח, נגד דקלה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות, בעילה של הפרת חוזה הביטוח הסיעודי שהביאה לאי תשלום תגמולי ביטוח סיעודי או לתשלום תגמולי ביטוח סיעודי בחסר, עקב אי הכרה במבוטחים כזכאים לניקוד בגין הפעולה של "שליטה על הסוגרים". הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל מי שהיה מבוטח בביטוח סיעודי, שנמכר על ידי אחת מהנתבעות אשר נגדן אושר ניהול התביעה כייצוגית, וסבל מאובדן יכולתו העצמאית לשלוט על פעולת המעיים או פעולת השתן, כתוצאה משילוב של פגם בשליטה בסוגרי שאינו עולה לכדי אובדן שליטה אורגני עם מצב תפקודי ירוד, ועל אף האמור לא קיבל מהנתבעות אשר נגדן אושר ניהול התביעה כייצוגית (לפי העניין) ניקוד בגין הפעולה של "שליטה על הסוגרים" במסגרת בחינת תביעתו לקבלת תגמולי ביטוח סיעודי, באופן שהביא לפגיעה בזכויותיו לתגמולי ביטוח בתקופה שבין 8 בספטמבר 2012 לבין מועד אישור ניהול התובענה כייצוגית.

17. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת הראל פנסיה וגמל בע"מ (בשמה הקודם: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) ("הראל פנסיה וגמל") ונגד 4 חברות נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות הפרו, כביכול, את חובות הנאמנות שהן חבות כלפי העמיתים בקופות הגמל שבניהולן בכך שתיגמלו את סוכני הביטוח בעמלות בשיעור הנגזר מדמי הניהול, הנגבים על-ידיהן מן העמיתים ובכך תיגמלו את הסוכנים בסכום הגדל ככל שגדלים דמי הניהול ובטענה כי הנתבעות, עשו, כביכול, עושר ולא במשפט בכך שיצרו, כביכול, מנגנון שמטרתו להעלות את דמי הניהול לטובת הסוכנים והחברות המנהלות. התובעים מעריכים את הנזק לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסך של כ- 300 מיליוני ש"ח לשנה מאז שנת 2008 ובסך הכל כ- 2 מיליארד ש"ח.

18. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה הבת הראל פנסיה וגמל בע"מ (בשמה הקודם: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) ("הראל פנסיה וגמל") ונגד ארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מתחילות לגבות ממקבלי קצבאות נכות ושאיירים, בעת שהם מתחילים לקבל קצבאות ואינם יכולים עוד לנייד את כספיהם לקרן פנסיה אחרת, דמי ניהול בשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, מבלי שניתנת להם הודעה מראש על כך. זאת, תוך הפרה, כביכול, של חובת הגילוי היזום המוטלת עליהן, של חובות חקוקות, ושל חובות הנאמנות השליחות והזהירות ותוך ניצול לרעה ושימוש בחוסר תום לב בזכות חוזית, עשיית עושר ולא במשפט והתנהלות קרטליסטית. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו באומדן ראשוני כמיליארד ש"ח כנגד כלל הנתבעות. בחודש ינואר 2018 הורה בית המשפט על העברת הדיון לבית הדין האזורי לעבודה.

19. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי עמדתה של הראל ביטוח הינה שפוליסת ביטוח מקיף לכלי רכב מסוג מונית אינה מכסה ירידת ערך, לרבות ירידת ערך הנגרמת כתוצאה ממקרה ביטוח, זאת, כביכול, בניגוד להוראות הפוליסה, וכי בכך מפרה הראל ביטוח את ההסכם בינה לבין מבוטחיה, עושה עושר ולא במשפט, ומפרה את החובות המוגברות החלות עליה כחברת ביטוח ובכלל זה מטעה את לקוחותיה. התובע מעריך את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 10 מיליוני ש"ח. בחודש מרץ 2017 אישר בית המשפט את בקשת התובע לתיקון הגדרת הקבוצה כך שתכלול מבוטחים שרכשו פוליסה לכלי רכב כבד או מסחרי מעל 3.5 טון (לרבות מוניות) ולא רק מבוטחים שרכשו פוליסת ביטוח לרכב מסוג מונית. הצדדים מנהלים הליך גישור. בחודש מאי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד בקשה לאישור הסכם פשרה בבקשה ובתובענה. במסגרת הסכם הפשרה, הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תשלם למבוטחים הזכאים לתשלום, כהגדרתם בהסכם הפשרה, פיצוי המחושב על פי המנגנון הקבוע בהסכם הפשרה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

¹ לעניין שינוי מבני באופן החזקת הראל פנסיה וגמל - ראה באור 2(10) להלן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

20. בחודש מרץ 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח משלמת, כביכול, למוטבים של מבטחים בביטוח חיים, כספים מכוח פוליסות ביטוח חיים, כשהם צמודים, החל מן המועד בו נודע לה על פטירתו של המבוטח, למדד המחירים לצרכן ולא למדד ההשקעות הרלבנטי למסלול ההשקעה שבחר המבוטח. בכך, טוענת התובעת, מפרה הראל ביטוח את ההסכם בינה לבין מבטחיה, עושה עושר ולא במשפט, מפרה חובה חקוקה ומפרה את חובת הגילוי היזום. נזקה האישי הנטען של התובעת מוערך בסך של 33,729 ש"ח. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו בעשרות מיליוני שקלים. בחודש פברואר 2017 העביר בית המשפט את הבקשה לקבלת עמדת הממונה בשאלות העולות מבקשת האישור. בחודש מאי 2017 הגיש הממונה את עמדתו, לפיה כספי חסכון פנסיוני המשולמים למוטבים בעקבות מוות בתקופת העבודה אינם תגמולי ביטוח ולא חל עליהם סעיף 28 לחוק חוזה הביטוח ועל הראל ביטוח להצמיד מעתה ואילך את כספי החסכון הפנסיוני למדד ההשקעות גם בתקופה שלאחר מות מבוטח ועד להעברת הכספים למוטבים. עוד ציין הממונה כי לשיטתו לא מתקיימת במקרה דנן עילת עשיית עושר ולא במשפט. בחודש נובמבר 2019 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תשלם לחברי הקבוצה שהוגדרו בהסכם הפשרה פיצוי בשיעור שנקבע בהסכם הפשרה בגין נזק נטען שעניינו ההפרש בין סך כספי החסכון אילו היו צמודים למדד ההשקעה אליו הוצמדו הכספים טרם פטירת המבוטח בניכוי דמי ניהול, לבין הסך ששולם בפועל, וכן כי החל מהמועד שנקבע בהסכם הפשרה תנהל הראל ביטוח את כספי החסכון בפוליסות של חברי הקבוצה שהוגדרו בהסכם הפשרה, גם לאחר פטירת המבוטח, במסגרת מסלול ההשקעה שבו נוהלו טרם פטירתו. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

21. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת הראל פנסיה וגמל בע"מ (בשמה הקודם: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) ("הראל פנסיה וגמל"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה וגמל גובה, כביכול, מעמיתיה, בנוסף לדמי הניהול, תשלום בגין רכיב הוצאות ניהול השקעות (רכיב הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הוראה חוזית המאפשרת לה לגבותו. בכך, מפרה הראל פנסיה וגמל, לטענת התובע, את הוראות תקנון קרן הפנסיה ואת חובות האמון והגילוי המוגברות החלות עליה, פועלת בחוסר תום לב במשא ומתן ומוסרת תיאור מטעה ללקוחותיה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 132 מיליוני ש"ח. בחודש אפריל 2017 הורה בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב. בחודש פברואר 2018 הורה בית הדין לממונה להגיש את עמדתו ביחס להליך. בחודש יוני 2018 הוגשה עמדת רשות שוק ההון התומכת בעמדת הראל פנסיה וגמל.

22. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח גובה, כביכול, מבעלי פוליסת החסכון "הראל מגוון השקעות אישי" תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתנאי הפוליסה המתירה לה לגבותו. בכך, מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה הפרה יסודית, מפרה את חובת הנאמנות החלה עליה ומטעה את מבטחיה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 27.8 מיליוני ש"ח. בחודש מאי 2019 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת פוליסת הביטוח בשל גביה שלא כדין של הוצאות ניהול השקעות. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל בעלי פוליסת הראל מגוון השקעות אישי של הראל ביטוח בהווה ובשבע השנים שקדמו למועד הגשת הבקשה. בחודש ספטמבר 2019 הגישה הראל ביטוח לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה. בחודש נובמבר 2019 קבע בית המשפט העליון כי הבקשה למתן רשות ערעור מצריכה תשובה וכן הורה ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בכתב בבקשה.

23. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח וגג שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, מן המבוטחים, פרמיות גבוהות בגין פוליסות ביטוח בריאות הכוללות כיסויים אשר למבוטחים אין, לכאורה, צורך בהם משום שהם מחזיקים בביטוח בריאות משלים של קופת החולים אליה הם משתייכים. בנוסף, טוענים התובעים, כי הנתבעות אינן מגלות למבוטחים, כי מדובר, כביכול, בכיסויים מיותרים ו/או מתנות שירות בשירות שכן הן אינן מאפשרות למבוטחים לרכוש פוליסה מצומצמת הכוללת רק כיסויים שאינם כלולים בביטוחי הבריאות המשלימים של קופות החולים, ובכך יוצרות מצב של כפל ביטוח. בכך, טוענים התובעים, הנתבעות מפרות את חובת תום הלב המוגברת החלה עליהן, מפרות חובה חקוקה, מפרות את הוראות הדין, מפרות הסכם, מטעות את מבטחיהן ועושות עושר ולא במשפט. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג כנגד הראל ביטוח, מסתכם לסכום של כ- 2.2 מיליארד ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות לסכום של כ- 4.45 מיליארד ש"ח.

¹ לעניין שינוי מבני באופן החזקת הראל פנסיה וגמל - ראה באור (2)110 להלן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

24. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח לא גילתה, כביכול, למבוטחיה, אשר רכשו פוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה מהי הפרמיה, שתיגבה מהם החל מגיל 65 וזאת עד לדיווח השנתי בגין שנת 2015 ועל אף, שלטענת התובעת, בגיל 65 מתייקרת הפרמיה בפוליסה זו במאות אחוזים. בכך, טוענת התובעת, הראל ביטוח מפרה חובה חקוקה, מפרה את חובת הגילוי, מפרה הסכם, פועלת בחוסר תום לב, עושה עושר ולא במשפט ופועלת ברשלנות. עוד טוענת התובעת, כי חיוב מבוטחים בתשלום פרמיות עתידיות על פי תעריפים שאינם ידועים להם הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג כנגד הראל ביטוח, אולם היא מעריכה אותו במיליוני שקלים. בחודש יולי 2017 אישר בית המשפט את בקשת התובעת לתקן את בקשת האישור כך שתתייחס גם לטענה לפיה הראל ביטוח לא הציגה, לכאורה, בפני מבוטחיה טרם מועד הצטרפותם את הפרמיה שתשולם על ידם החל מגיל 65 על אף שהיא מחויבת לעשות כן על פי חוזר הממונה. בחודש אוגוסט 2017 הוגשה בקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית. עניינה של הבקשה המתוקנת בטענה כי הראל ביטוח לא הציגה, לכאורה, למבוטחיה בפוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה את הפרמיה שתשולם על ידם מגיל 65 ואילך טרם הצטרפותם לביטוח במסגרת טופס ההצטרפות ו/או במסמך התנאים הכלליים. בחודש מרץ 2019 הורה בית המשפט על העברת הבקשה לקבלת עמדת הממונה ביחס למחלוקת מושא בקשת האישור. בחודש נובמבר 2019 התקבלה עמדת הממונה לפיה, הוראות חוזר 2001/9 גילוי נאות למבוטח בעת ההצטרפות לפוליסות לביטוח בריאות ("החוזר") של הרשות כמו גם הוראות הדין, מחייבות מבטח להציג למועמד לביטוח את אופן השתנות הפרמיה במעמד רכישת הביטוח, אך אין בנוסח החוזר התייחסות לשאלה איך יש למלא חובה זו טרם ההצטרפות והאם הדרך היחידה למלא אותה היא דווקא בכתב.

25. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הנכדה קרן החסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ ("קחצ"ק"). עניינה של התובענה בטענה, כי קחצ"ק גובה, כביכול, מהעמיתים בקרן, הוצאות ניהול השקעות, אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון הקרן המתירה לה לגבות. בכך, פועלת קחצ"ק, לטענת התובע, בניגוד להוראות הדין ולחובת הנאמנות המיוחדת החלה עליה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 30.1 מיליוני ש"ח. בחודש ינואר 2018 הוחלט לאחד את הדיון יחד עם בקשות נוספות לאישור תובענה ייצוגית תלויות ועומדות שעניינן הוצאות ישירות בקופות גמל וקרנות השתלמות. בחודש פברואר 2018 קבע בית הדין כי יש לקבל את עמדת הממונה ביחס להליך. בחודש מאי 2018 הוגשה לבית הדין עמדת הממונה התומכת בעמדת התובע ולפיה גופים מוסדיים רשאים לגבות הוצאות ישירות מאת העמיתים או המבוטחים, גם אם הדבר אינו מצוין באופן מפורש בתקנון הגוף המוסדי, ובלבד שהדבר נעשה בהתאם להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח-2008 ("התקנות"). הממונה העיר במסגרת העמדה כי היא רלבנטית, בשינויים המחייבים, גם לחברות ביטוח המנהלות ביטוחים תלויי תשואה.

26. בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל").¹ עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה וגמל מעלה, כביכול, את דמי הניהול הנגבים מעמיתיה בקרן הפנסיה המקיפה מבלי שניתנת להם על כך הודעה כדין, וכי היא גובה מהם, כביכול, בעת הפקדת כספיהם בקרן הפנסיה הכללית עקב הפקדה מצטברת בקרן הפנסיה המקיפה העולה על התקרה הקבועה לכך בחוק, דמי ניהול בשיעור העולה על שיעור דמי הניהול שלהם בקרן הפנסיה המקיפה, מבלי שניתנת להם הודעה על כך. נזקו האישי הנתבע של התובע מוערך בכ- 265 ש"ח והוא מציין, כי אין ביכולתו להעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג. הדיון בבקשת האישור הועבר לבית הדין לעבודה. בחודש אפריל 2019 אישר בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בשאלת גובה דמי הניהול שנגבו מעמיתים שהופקדו להם כספים בקרן הפנסיה הכללית עקב הפקדה מצטברת בקרן הפנסיה המקיפה העולה על התקרה הקבועה לכך בחוק ודחה את יתר טענות המבקשים. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל עמית של הראל פנסיה וגמל, שבמהלך התקופה שמיום 12 בדצמבר 2009 ועד ליום 30 באפריל 2019 נפתחה עבורו קרן פנסיה כללית, לאחר שחצה את תקרת ההפקדות הסטטוטורית בקרן הפנסיה המקיפה, ושחויב, באופן אוטומטי ובלא שנמסרה לו הודעה על כך, בדמי הניהול המקסימליים האפשריים על פי דין בגין הפקדותיו לקרן הכללית, זאת, אף שבהתאם להסדר הנחות שהיה בתוקף בעניינו הוא היה זכאי להנחה בדמי הניהול בקרן המקיפה. הצדדים מנהלים הליך גישור. בחודש ינואר 2020 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הראל פנסיה וגמל תשלם לחברי הקבוצה, כפי שנקבעו בהחלטת האישור, סכום הנגזר מההפרש בין דמי הניהול שנגבו מהם בפועל לבין אלו שהיו נגבים מהם לו היו מוחלים עליהם דמי הניהול הרלבנטיים בקרן הכללית, והתשואה בגינו, על פי המנגנון המפורט בהסכם הפשרה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

¹ לעניין שינוי מבני באופן החזקת הראל פנסיה וגמל - ראה באור 2)10 להלן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

27. בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח מפחיתה, לכאורה, שלא כדין, את תשלום דמי הביטוח למבוטחים בפוליסת נכות מתאונה בגין מקרי ביטוח שעניינם נכות בגפיים, עיניים ואוזניים על יסוד טבלת שיעורי נכויות הקבועה בפוליסת הביטוח, השונה מטבלת שיעורי הנכויות שבתקנות הביטוח הלאומי ועל יסוד נוסחת התאמה הקבועה בפוליסה הביטוח. נזקו האישי הנתבע של התובע הינו כ- 12,500 ש"ח והוא מעריך את הנזק הכולל הנתבע לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 100 מיליוני ש"ח. בחודש מאי 2020 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית על בסיס הטענה, כי מנגנון חישוב תגמולי הביטוח ונוסחת החישוב אינם מוזכרים בפוליסה ואינם ידועים למבוטחים במועד החתימה על פוליסת הביטוח. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל מי שרכש את הפוליסה הסטנדרטית של הראל ביטוח לביטוח נכות מתאונה בשלוש השנים שקדמו להגשת בקשת האישור ועד היום, וקיבל תגמולי ביטוח בסכום מופחת או לא קיבל כל תשלום, ב- 12 מקרי נכות, מוחלטת ושאינה מוחלטת.

28. בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח אינה מגלה (לא בעצמה ולא באמצעות סוכני הביטוח מטעמה) למבוטחיה בביטוח רכב, אשר עומדים לחצות מדרגת גיל או וותק נהיגה במהלך תקופת הביטוח, כי באפשרותם לעדכן את גיל הנהג או את וותק הנהיגה ולקבל החזר פרמיה, וכי כתוצאה מכך משלמים מבוטחיה הנ"ל פרמיה ביתר נוכח העדר עדכון הפרמיה במהלך תקופת הביטוח בעקבות שינוי מדרגת הגיל או הוותק. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג לכל הפחות בכ- 12.25 מיליוני ש"ח.

29. בחודש פברואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ ונגד החברה המאוחדת הראל ביטוח (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות תשלומים שונים בגין הקמת הלוואות ו/או הטיפול בהן וזאת לכאורה, בניגוד להוראות הדין, בהיעדר הרשאה חוקית ובניגוד לעמדת הממונה. התובעת מעריכה את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ- 5.9 מיליוני ש"ח. בחודש ינואר 2020 הגישו הצדדים לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור הסכם פשרה, במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הנתבעות יעבירו סך השווה לשיעור של 75% מדמי הטיפול שנגבו על-ידיהן, כהגדרתם בהסכם הפשרה, בתקופה הרלבנטית, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, לקופות הגמל הרלבנטיות מהן ניתנו ההלוואות לגביהן נגבו דמי טיפול או למסלול הרלוונטי, המוגדר בהסכם הפשרה, כאשר מדובר בהלוואה מכספי מבוטחים. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

30. בחודש פברואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב (המחלקה לעניינים כלכליים) תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל") ונגד חברה מנהלת נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות מעמיתיהן, אשר נוטלים מהן הלוואות, תשלומים שונים בגין טיפול באותן הלוואות וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הדין ולעמדת הממונה. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ- 44.75 מיליוני ש"ח. בהחלטתו מחודש אפריל 2017 קבע בית המשפט כי למחלקה הכלכלית אין סמכות עניינית לדון בבקשת האישור וכי התובענה תישמע כהליך אזרחי. בחודש ינואר 2020 הגישו הצדדים לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור הסכם פשרה, במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הנתבעות יעבירו סך השווה לשיעור של 75% מדמי הטיפול שנגבו על-ידיהן, כהגדרתם בהסכם הפשרה, בתקופה הרלבנטית, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, לקופות הגמל הרלבנטיות מהן ניתנו ההלוואות לגביהן נגבו דמי טיפול או למסלול הרלוונטי, המוגדר בהסכם הפשרה, כאשר מדובר בהלוואה מכספי מבוטחים. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

31. בחודש מרץ 2017 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה הבת הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה וגמל גבתה עד סוף שנת 2015, כביכול, מהעמיתים בקופת הגמל הראל עוצמה תעוז, הוצאות ניהול השקעות, אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון קופת הגמל, אשר התירה לה לגבות. התובעת מעריכה את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ- 127.1 מיליוני ש"ח. בחודש ינואר 2018 הוחלט לאחד את הדיון יחד עם בקשות נוספות לאישור תובענה ייצוגית תלויות ועומדות שעניינן הוצאות ישירות בקופות גמל וקרנות השתלמות. בחודש פברואר 2018 קבע בית הדין כי יש לקבל את עמדת הממונה ביחס להליך. בחודש מאי 2018 הוגשה לבית הדין עמדת הממונה התומכת בעמדת הנתבעות ולפיה גופים מוסדיים רשאים לגבות הוצאות ישירות מאת העמיתים או המבוטחים, גם אם הדבר אינו מצוין באופן מפורש בתקנון הגוף המוסדי, ובלבד שהדבר נעשה בהתאם להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח-2008 ("התקנות"). הממונה העיר במסגרת העמדה כי היא רלבנטית, בשינויים המחייבים, גם לחברות ביטוח המנהלות ביטוחים תלויי תשואה.

¹ לעניין שינוי מבני באופן החזקת הראל פנסיה וגמל - ראה באור 10(2) להלן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

32. ספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח משלמת למבוטחי גמלאות חודשיות במועד מאוחר מהמועד שנקבע לכך בפוליסת הביטוח ללא תוספת ריבית בגין הפיגור בתשלום. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אך הוא מעריך כי הוא עולה על סך של 2.5 מיליוני ש"ח. בחודש פברואר 2019 הורה בית המשפט על העברת הדיון לבית הדין האזורי לעבודה. בחודש מאי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה מוסכמת להסתלקות המבקש מבקשת האישור נגד הראל ביטוח, במסגרתה מתבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקש מבקשת האישור ולהורות על מחיקת בקשת האישור וכן על דחיית תביעתו האישית של המבקש. במסגרת בקשת ההסתלקות הסכימה הראל ביטוח להקדים את מועד תשלום הגמלאות החודשי לחברי הקבוצה כהגדרתם בהסכם הפשרה וכן לשלם גמול למבקש ושכר טרחה לבאי כוחו, בסכומים לא מהותיים, בכפוף לאישורו של בית המשפט. בקשת ההסתלקות כפופה לאישור בית המשפט.

33. בחודש ספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 12 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם הנתבעות משלמות סכומים שנפסקו נגדן על ידי רשויות שיפוטיות לאחר המועד שנקבע לפרעונם, הן אינן מוסיפות להם הפרשי הצמדה, ריבית, וריבית צמודה כנדרש, כביכול, על פי הוראות סעיף 5(ב) לחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961 ("החוק"). התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אולם הם מעריכים אותו בעשרות מיליוני שקלים. הצדדים מנהלים הליך גישור.

34. בחודש אוקטובר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח גובה, כביכול, ממבוטחי דמי ביטוח בגין תקופת אכשרה, על אף שלא ניתן למבוטח כיסוי ביטוחי במהלכה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 42 מיליוני ש"ח. בחודש מאי 2020 הגיש המבקש לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאשר את הסתלקותו מבקשת האישור נגד הראל ביטוח. בקשת ההסתלקות כפופה לאישור בית המשפט.

35. בחודש דצמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, נגד שתי חברות ביטוח נוספות, נגד שירותי בריאות כללית ("הכללית"), ונגד מכבי שירותי בריאות ("מכבי") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מסרבות, כביכול, לבטח בביטוח סיעודי אנשים המצויים על הספקטרום האוטיסטי, או שקובעות תנאים בלתי סבירים לקבלתם לביטוח, מבלי שהחלטותיהן אלו נסמכות על נתונים סטטיסטיים אקטואריים או רפואיים רלבנטיים לסיכון הביטוחי ומבלי לנמק את החלטתן, כנדרש בחוק. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אולם הם מעריכים אותו בעשרות עד מאות מיליוני ש"ח. בחודש יוני 2019 הורה בית המשפט על העברת הבקשה לקבלת עמדת היועץ המשפטי לממשלה בשאלות העולות מבקשת האישור. בחודש ינואר 2020 הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי עמדתו זהה לעמדה אשר הגיש בתיק מקביל ואשר תומכת בטענות הראל ביטוח.

36. בחודש ינואר 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חמש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, שלא כדין, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחים, לצדדי ג' ולמוטבים בגין רכיב המע"מ החל על עלות הנזקים במקרים בהם הנזקים לא תוקנו בפועל. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג נגד הראל ביטוח בסך של כ- 19 מיליוני ש"ח בגין כל שנה והתקופה בגינה היא מבקשת לתבוע הינה מיום 4 ביוני 2001 ולחילופין החל מ- 7 שנים לפני מועד הגשת התביעה הקודמת ו/או 7 שנים לפני מועד הגשתה של בקשה זו. התובענה והבקשה לאישור הינן באותה עילה בגינה הוגשה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית קודמות כנגד הנתבעות, אשר ביום 3 בינואר 2018 נדחה על ידי בית המשפט העליון ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 20 בפברואר 2017, במסגרתו נמחקה הבקשה.

37. בחודש מרץ 2018 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל") ונגד חמש חברות מנהלות נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות")¹. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אינן מבהירות לעמיתים, המצטרפים לקרנות הפנסיה שבניהולן, אשר אין להם שארים, כי אין להם צורך בכיסוי ביטוחי לסיכונים מוות ועל כן אין טעם כי יצטרפו למסלול ביטוח הכולל כיסוי ביטוחי לסיכונים מוות, וכן, כי אינן מבהירות למצטרפים אלו, כי שתיים לאחר מועד ההצטרפות יעברו באופן אוטומטי למסלול ביטוח הכולל כיסוי ביטוחי לסיכונים מוות ועל כן ככל שמצבם המשפחתי לא ישתנה יהיה עליהם להודיע לקרן שאינם מעוניינים בכך. התובעים מציינים כי אין ביכולתם להעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג.

¹ לעניין שינוי מבני באופן החזקת הראל פנסיה וגמל - ראה באור 2110) להלן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

38. בחודש אפריל 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח משלמת, כביכול, למבוטחים בפוליסות ניתוחים שאינן מקנות פיצוי בשיעור מחצית מההוצאות הנחשבות במקרה שהניתוח מבוצע במימון קופת חולים, אך ניתנה להם על-ידיה התחייבות לתשלום פיצוי כאמור, סכומים הנמוכים בפועל ממחצית ההוצאות שנחסכו לה עקב כך ובכך היא מפרה, כביכול, את התחייבותה כלפיהם. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בלמעלה מ- 7 מיליוני ש"ח.
39. בחודש יוני 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מסרבות להכיר בניתוח שקיים צורך רפואי לבצעו, כמקרה ביטוח על פי תנאי פוליסות ביטוח הבריאות שלהן, בטענה שמדובר בניתוח מניעתי. התובעת אינה מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג.
40. בחודש דצמבר 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, נגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "חברות הביטוח הנתבעות") ונגד ארבעה בנקים (להלן ביחד "הבנקים הנתבעים"). עניינה של התובענה בטענה, כי חברות הביטוח הנתבעות מפיקות, כביכול, לבעלי מבנים, המושעבדים לצורך הבטחת משכנתא, פוליסות ביטוח מבנה, למרות שבעת הפקתן של הפוליסות, כבר קיימת, בין אם אצל אותה חברת ביטוח ובין אם אצל חברת ביטוח אחרת, פוליסה המבטחת את אותו המבנה ביחס לאותה תקופה. זאת, כביכול, תוך הפרה של הוראות דין מפורשות ותוך הטעייתם של מבוטחים. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, בסך נומינלי כולל של 280 מיליון ש"ח.
41. בחודש פברואר 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח דרשה ממבוטחים בפוליסת ביטוח קבוצתית לעובדי חברת חשמל, אשר קיבלו תגמולי ביטוח שלא נוכו מהם מסים במקור, להשיב לה את סכומי הכסף ששולמו על ידיה בגין תשלומי מס אלו. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אך הוא מעריך כי הוא עולה על סך של 3 מיליוני ש"ח.
42. בחודש יוני 2019 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח גובה, כביכול, ממבוטחים בפוליסות ביטוחי חיים המשלבות רכיב ביטוח למקרה מוות ורכיב של חסכון ("ביטוחי מנהלים") תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתנאי הפוליסה המתירה לה לגבות. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 365.3 מיליון ש"ח.
43. בחודש יוני 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, מלשלם ריבית בגין תגמולי ביטוח למבוטחיהן, החל מתום 30 יום ממועד מסירת התביעה. תובענה ובקשה זו עוסקות באותה עילה בה עוסקת תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית קודמת ("התביעה הראשונה") אשר אושרה לניהול כתביעה ייצוגית באופן חלקי ביום 30 באוגוסט 2015 ("החלטת האישור") על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב ואשר מתבררת כעת לגופה (ראה סעיף (א)(7) לעיל), אך הן מתייחסות לתקופה שונה מזו שלגביה אושרה התביעה הראשונה והיא הוגשה לטענת המבקשים למען הזהירות ובמקביל לבקשתם להרחיב את הקבוצה המיוצגת במסגרת התביעה הראשונה גם לתקופה שממתן החלטת האישור ועד מועד מתן פסק דין. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד הראל ביטוח בסכום של כ- 90 מיליוני ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות בסכום של כ- 264.4 מיליון ש"ח.
44. בחודש יולי 2019 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל")¹. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה וגמל גובה, כביכול, מעמיתים בקרן ההשתלמות "הראל השתלמות" תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא עיגון הסכמי בתקנון קרן ההשתלמות. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 56.8 מיליון ש"ח.
45. בחודש אוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה מקיימת, כביכול, את הוראות הדין לעניין איתור עמיתים שהקשר עמם נותק ולעניין איתור ויידוע מוטבים ויורשים של עמיתים אשר הלכו לעולמם. עוד נטען, כי החברה גבתה, כביכול, דמי ניהול ביתר באופן המנוגד להוראות הדין. התובעות אינן מכמתות את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הן מבקשות לייצג אולם הן מעריכות אותו בעשרות ואף במאות מיליוני שקלים. בחודש פברואר 2020 הגישה החברה לבית המשפט בקשה לסילוק על הסף של הבקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית.

¹ לעניין שינוי מבני באופן החזקת הראל פנסיה וגמל - ראה באור 210 (2) להלן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)**א. התחייבויות תלויות (המשך)**

46. בחודש אוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסות ביטוח רכוש לציוד מכני הנדסי ("הציוד"), הנתבעות קובעות, לכאורה, את שווי הציוד לצורך חישוב פרמיית הביטוח ללא התחשבות בגיל הציוד ואילו במקרה של אובדן גמור לציוד הן קובעות, לכאורה, את גובה תגמולי הביטוח לפי השווי האמיתי של הציוד במועד קרות האירוע הביטוחי, תוך התחשבות בגיל הציוד. התובעות אינן מכמתות את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הן מבקשות לייצג אולם הן מעריכות אותו במיליוני שקלים.

47. בחודש אוקטובר 2019 הוגשה לבית משפט השלום בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, שעניינה בטענה, כי הראל ביטוח דוחה, כביכול, תביעות ביטוח בביטוח נסיעות לחו"ל, שעניינן ביטול נסיעה לחו"ל או קיצורה עקב מוות או אשפוז של בן משפחה קרוב, בהתבסס על חריגים בפוליסה שאינם עונים, על פי הנטען, על הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981 ואינם נכללים, על פי הנטען, ברשימת הביטוח המועברת על-ידי הראל ביטוח למבוטחים. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכמיליון וחצי שקלים.

48. בחודש דצמבר 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, שעניינה בטענה, כי הראל ביטוח גילתה, כביכול, למבוטחיה אשר רכשו פוליסת ביטוח חיים בפרמיה משתנה מסוג "מגן 1" ו/או פוליסת אובדן כושר עבודה מסוג "הראל לעתיד", במעמד רכישת הביטוח, את הפרמיה אותה ישלמו רק עבור שנים ספורות ולא עבור כל תקופת הביטוח. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אולם הוא מעריך אותו במאות מיליוני שקלים.

תובענות שהוגשו בתקופת הדוח

49. בחודש ינואר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בבאר שבע תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד קרנות השוטרים בישראל בע"מ. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח לא המציאה, כביכול, למבוטחיה בפוליסת ביטוח חיים קבוצתית את פוליסות הביטוח וכי לא גילתה להם, כביכול, אודות שינויים שבוצעו בפוליסה אגב חידושה. התובעים לא מכמתים את הנזק הממוני הנטען לכלל חברי הקבוצות אותן הם מבקשים לייצג אולם מעריכים את הנזק הלא ממוני הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצות בכ- 400 מיליוני שקלים.

50. בחודש ינואר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שתי חברות ביטוח נוספות וחברת שרותי דרך (להלן ביחד: "הנתבעות") בטענה, כי הנתבעות מספקות, כביכול, ללקוחותיהן שמשות חלופיות שאינן מקוריות ואינן נושאות תו תקן, וזאת, כביכול, בניגוד להתחייבויותיהן כלפי לקוחותיהן בהסכמים עימם. התובעים לא מכמתים את הנזק הכולל הנטען עבור כלל חברי הקבוצות אותן הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים כי הוא עולה במידה ניכרת על סך של 2.5 מיליוני שקלים.

תובענות שהוגשו לאחר תקופת הדוח

51. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח מסרבת, כביכול, לשפות מבוטחות בפוליסות ביטוח בריאות המקנות למבוטחות זכות לשיפוי עבור הוצאות לבדיקות היריון יותר מפעם אחת בכל היריון. זאת, כביכול, בניגוד להוראות פוליסות הביטוח. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען עבור כלל חברות הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בסכום של 5.75 מיליוני ש"ח לפחות.

52. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שתיים עשרה חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי על הנתבעות להשיב למבוטחיהן בביטוחי רכב ודירה חלק מדמי הביטוח אשר, לכאורה, שולמו על ידיהם ביתר, נוכח הפחתה משמעותית, נטענת, בסיכון אותו נטלו על עצמן הנתבעות עת נקבעו על ידיהן דמי הביטוח בפוליסות אלו. זאת, עקב התפרצות מגפת הקורונה והגבלות התנועה והפעילות, אשר הוטלו בעקבותיה, אשר הובילו, על פי הנטען, להפחתת היקף הנסועה ולירידה משמעותית בנזקי גוף ורכוש כתוצאה מכך. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד הראל ביטוח בסכום של כ- 95 מיליוני ש"ח, ונגד כלל הנתבעות בסכום של כ- 886 מיליוני ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)**א. התחייבויות תלויות (המשך)****תובענות שהוגשו לאחר תקופת הדוח (המשך)**

53. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד אחת עשרה חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אינן משיבות למבוטחיהן בביטוחי רכב חובה, מקיף וצד ג' דמי ביטוח, אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, נוכח הפחתה מהותית, נטענת, ברמת הסיכון אליו חשופות הנתבעות החל מחודש מרץ 2020, לאור צמצום פעילות המשק עקב התפרצות וירוס הקורונה והפחתת היקף הנסועה בעקבותיו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד הראל ביטוח בסכום של כ- 130 מיליון ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות בסכום של כ- 1.2 מיליארד ש"ח.

54. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, נגד שש חברות ביטוח נוספות ונגד התאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") (להלן ביחד: "הנתבעים"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעים אינם משיבים למבוטחיהם בביטוחי רכב חובה, מקיף וצד ג' דמי ביטוח, אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, נוכח הפחתה קיצונית, נטענת, ברמת הסיכון אליה חשופים הנתבעים לאור ירידה דרמטית, לכאורה, במספר התביעות המוגשות לנתבעים בשל צמצום פעילות המשק עקב התפרצות וירוס הקורונה והפחתה נטענת של היקף התנועה בכבישים ושיעור תאונות הדרכים בישראל בעקבותיו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד הראל ביטוח בסכום של כ- 110 מיליון ש"ח, ונגד כלל הנתבעים בסכום של כ- 720 מיליון ש"ח.

55. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אינן משיבות למבוטחיהן בפוליסות ביטוח בתי עסק, דמי ביטוח בגין ביטוח מעבידים וביטוח צד ג', אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, נוכח הפחתה מהותית, נטענת, ברמת הסיכון אליה חשופות הנתבעות בביטוחים אלו החל מחודש מרץ 2020, לאור הפחתה מהותית בפעילות בתי עסק עקב התפרצות וירוס הקורונה וההגבלות על פעילות המשק בעקבותיה. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד הראל ביטוח בסכום של כ- 19 מיליון ש"ח, ונגד כלל הנתבעות בסכום של כ- 81 מיליון ש"ח.

56. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מסרבות, כביכול, להאריך את תוקף הכיסוי הביטוחי למבוטחים בביטוחי אובדן כושר עבודה, שנרכשו לפני שנת 2017, ואשר תום תקופת הביטוח בהם הינו גיל 65, ולשלם להם תגמולי ביטוח עד לגיל הפרישה שעלה בשנת 2004 לגיל 67 לשכירים ולגיל 70 לעצמאים. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג נגד הנתבעות בסכום של כ- 540 מיליון ש"ח.

57. בחודש מאי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל") ונגד תשע חברות מנהלות נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות")¹. עניינה של התובענה בטענה, כי רשות האכיפה והגבייה גובה ממבקשי עיקול ומעבירה לנתבעות, לכאורה שלא כדין, תשלומים ביתר בגין בקשות לעיקול בדרך ממוחשבת המוגשות ביחס למספר קופות גמל המנוהלות על ידי חברה מנהלת אחת. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען ביחס לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

58. בחודש מאי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל") ונגד שלוש עשרה חברות מנהלות נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות")¹. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מסווגות, לכאורה, חלק מההפרשות עבור לקוחותיהן לקרנות ההשתלמות שהן מנהלות, כהפרשות חייבות במס, על אף שהן אינן כאלה. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען ביחס לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אך הם מעריכים אותו, על הצד הנמוך, בסך של מאות מיליוני שקלים.

¹ לעניין שינוי מבני באופן החזקת הראל פנסיה וגמל - ראה באור 2110) להלן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)**א. התחייבויות תלויות (המשך)****טבלה מסכמת:**

להלן טבלה מסכמת של הסכומים הנתבעים במסגרת בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית ותביעות מהותיות אחרות נגד החברה ו/או החברות המאוחדות, כפי שצויינו על-ידי התובעים בכתבי הטענות שהוגשו מטעמם. מובהר, כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה המוערכת על-ידי החברה, שכן המדובר בהערכות מטעם התובעים אשר דינן להתברר במסגרת ההליך המשפטי.

סוג	כמות תביעות	הסכום הנתבע במיליוני ש"ח
<u>תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	7	1,096
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	1	225
לא צוין סכום התביעה	3	
<u>בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	26	4,616
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	6	4,138
לא צוין סכום התביעה	15	

סכום ההפרשה הכולל עבור התביעות שהוגשו כנגד החברה כמפורט לעיל ליום 31 במרץ 2020 ו-31 בדצמבר 2019 מסתכם בכ- 133 מיליוני ש"ח וכ- 134 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות אחרות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח

1. בחודש יוני 2004 הוגשה תביעה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת כנגד החברה המאוחדת, ידידים הולדינג וניהול (1984) בע"מ (להלן: "ידידים"), יושב הראש לשעבר ומנכ"ל ידידים לשעבר וכנגד חברה מאוחדת נוספת, הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה (1987) בע"מ, שהיתה במועד הגשת התביעה בעלת שליטה בידידים (להלן ביחד: "הנתבעים"), על ידי בעלי מניות המיעוט בלעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ, שהיתה במועד הגשת התביעה חברת בת של ידידים (להלן: "לעתיד") בסכום של 15,605 אלפי ש"ח. עניינה של התביעה הינו פיצוי עתידית קופת פנסיה בע"מ (להלן: "עתידית"), קרן פנסיה בניהול לעתיד, בגין שימוש במשאבים שונים של עתידית, כגון: שימוש בתשתית התפעול ובמוניטין, שימוש בקניינה של עתידית, בגין נטילת קרן פנסיה ממשיכה ואובדן רווחים. בנוסף תובעים התובעים תמלוגים בסך של 3,177 אלפי ש"ח במסגרת התביעה האישית שלהם. בחודש יולי 2010 לאחר שנערכו חקירות והוגשו סיכומים בכתב במסגרת הבקשה לאישור התביעה הנגזרת, נתקבלה על-ידי בית המשפט וניתנה לתובעים האפשרות לתבוע את הנתבעים בשם לעתיד בגין זכויות שלטונם וזכאית להן לעתיד. בחודש אוגוסט 2015 דחה בית המשפט את טענות התובעים בעניין התביעה הנגזרת וקבע כי הם מנועים מלטעון לעניין הזכויות הנובעות מהקמת קרן הפנסיה החדשה וכי לעתיד איננה זכאית לפיצוי בגין שימוש במשאביה של עתידית לצורך הקמת הקרן החדשה. בית המשפט קיבל את תביעתם האישית של התובעים לקבלת תמלוגים. בחודש אוקטובר 2015 הגישו התובעים לבית המשפט העליון הודעת ערעור על פסק הדין בתביעה הנגזרת, במסגרתה ביקשו התובעים לבטל את פסק הדין ולקבל את התביעה הנגזרת ולחילופין להשיב את התיק לבית המשפט המחוזי על מנת שידון בשאלת גובה הנזק. במהלך החודשים ספטמבר-דצמבר 2015 העבירה לעתיד לתובעים את הסכומים המשקפים להערכתה את מלוא הסכום אותו היא חייבת לתובעים בהתאם להוראות פסק הדין, אולם התובעים טענו כי הסכום שהועבר אינו מהווה את הסך הסופי לו הם זכאים בהתאם לפסק הדין. בהתאם לכך, מונה מומחה מטעם בית המשפט לצורך הכרעה בסוגיות הכספיות שבמחלוקת. עיקר המחלוקת שבין הצדדים נגעה לעניין הריביות שיש להוסיף על סכום הקרן. במסגרת פגישה שהתקיימה עם המומחה שמונה נתגלו מחלוקות נוספות בין הצדדים. בהתאם לכך הוגשה בקשה לבית המשפט מטעם התובעים במסגרתה ביקשו כי המומחה יתייחס גם לסוגיית העמלות בגינה קיימת מחלוקת. לאחר שהתקיים דיון בעניין הגיעו הצדדים להסכמה לפיה המומחה יבדוק גם את עניין העמלות ובעניין הריבית התבקש בית המשפט ליתן החלטה במחלוקת שבין הצדדים. בחודש אוגוסט 2016 ניתנה החלטת בית המשפט, המקבלת את עמדת הנתבעים, כי הריבית לפיה יבצע המומחה את הבדיקה ויערוך את תחשיב התמלוגים היא הריבית בגין איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית. בכל הנוגע לתביעה האישית, בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית המשפט חוות דעת חלקית של המומחה מטעם בית המשפט, בנושא התמלוגים ובנושא שכר הדירקטורים. בעקבות הכרעת המומחה בנושאים האמורים שולם סכום העומד על כ- 322 אלפי ש"ח לתובעים. המומחה טרם השלים את חוות דעתו בנושא העמלות אשר הצדדים הגיעו להסכמה כי הוא ידון בעניין זה גם כן. בחודש מאי 2017 התקיים דיון בבית המשפט המחוזי בעניין מתווה הבדיקה של המומחה בסוגיית העמלות ובסיומו הוסכם בין הצדדים על מתווה להשלמת חוות דעתו. בחודש פברואר 2018 הגיש המומחה את חוות דעתו הסופית לבית המשפט לפיה דחה את טענות התובעים בנוגע לנושא העמלות. בחודש מרץ 2018 הוגש על ידי התובעים ערעור על חוות דעת המומחה מטעם בית המשפט, המתייחס לתשלום העמלות להם זכאים התובעים. בחודש מאי 2018 הגישו התובעים תגובה לערעור. הפער בין עמדות הצדדים עמד נכון לאותו מועד על כ- 171 אלפי ש"ח (כולל ריבית). בחודש יולי 2018 נערך דיון בערעור אשר בסופו הגיעו הצדדים להסכמות לפיהן החברה תשלם לתובעים סך של 110 אלפי ש"ח והתובעים יוותרו על כל טענותיהם במסגרת הערעור. בחודש אוקטובר 2018 הגישה החברה ערעור לבית המשפט העליון על החלק הנוגע לתביעה האישית. הערעור נסב על שני רכיבים, דחיית הטענות ביחס להפחתת שיעורי הרבית ודחיית הטענות לעניין הקיזוז. בחודש פברואר 2020 התקיים דיון בערעורי הצדדים, במסגרתו קיבלו שני הצדדים את המלצת בית המשפט וחזרו בהם מערעוריהם. בהתאם לכך, שני הערעורים נדחו.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח

1. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שירותי בריאות כללית ("כללית") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בפוליסת הביטוח הסיעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית "סיעודי מושלם פלוס" ("הפוליסה"). לטענת התובע, במקרים בהם קיים מעבר מתקופת זכאות אחת ("תקופת הזכאות הראשונה"), לתקופת זכאות אחרת, בה זכאי המבוטח לתגמולי ביטוח מופחתים ביחס לתקופת הזכאות הראשונה ("תקופת הזכאות השנייה"), וכאשר המעבר בין תקופות הזכאות נעשה לאחר ה- 1 לחודש קלנדארי, משולמים לו תגמולי ביטוח על פי הסכום המופחת, עבור כל החודש בו נעשה המעבר כאמור ("עילת התביעה הראשונה"). כך, שלטענת התובע נגרעים ממנו תגמולי ביטוח, בגובה ההפרש שבין תגמולי הביטוח בגין התקופה הראשונה לבין תגמולי הביטוח בגין התקופה השנייה כפול החלק היחסי של החודש בגינו הוא זכאי לתגמולי הביטוח בגין התקופה הראשונה. עוד טען התובע כי לחברי הקבוצה ששרדו את מלוא תקופות הזכאות המצטברות לא שולמו כלל תגמולי ביטוח עבור החלק היחסי החסר מהחודש הקלנדארי הראשון לזכאותם וכי הם זכאים לקבלת תגמולי ביטוח בגין אותו חלק יחסי של החודש ("עילת התביעה השנייה"). בכך עשתה דקלה, לטענת התובע, עושר ולא במשפט, הפרה את הוראות חוק חוזה הביטוח, התשמ"א - 1981, את הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 ואת הוראות פוליסת הביטוח. בחודש נובמבר 2016 הוגשה על ידי התובע בקשה למתן פסק דין חלקי בבקשה לאישור. בחודש מרץ 2017 דחה בית המשפט את בקשת התובע למתן פסק דין חלקי בבקשה לאישור. בדיון שהתקיים בחודש יולי 2017, אישר בית המשפט את הסכמת הצדדים לסיום ההליך במתווה במסגרתו מונה רואה החשבון המבקר של החברה כממוחה מטעם בית המשפט לשם בדיקת נאותות הליך החזר התשלום על ידי דקלה. בחודש ינואר 2018 הוגשה לבית המשפט חוות דעת המומחה. בחודש אוקטובר 2018, ובהמשך להודעתה של דקלה, כי היא פעלה לתיקונה של התקלה המתוארת בעילת התביעה הראשונה ולתשלום ההפרשים לזכאים לכך וכן להסכמתם של הצדדים בדבר אופן סיומו של ההליך, אושרה התובענה כייצוגית על-ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב בעילת התביעה הראשונה ונדחתה הבקשה לאישורה של התובענה כייצוגית ביחס לעילת התביעה השנייה. בנוסף, נפסקו למבקש ולבאי כוחו שכר טרחה וגמול בסכומים שאינם מהותיים. בהמשך לכך, ניתן ביום 27 בפברואר 2020 פסק דין בתובענה, אשר מורה על תרומתם של יתרת הסכומים, אשר לא עלה בידיה של דקלה לשלם לזכאים בגין עילת התביעה הראשונה ואשר מהווה מיצוי של מלוא הטענות והתביעות בגין עילת תביעה זו וכן מעשה בית דין בגין עילת התביעה השנייה, אשר נדחתה.
2. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה היה בטענה, כי הראל ביטוח אינה מגלה, לכאורה, באתר האינטרנט שלה מידע מלא ומדויק אודות תקרות סכומי השיפוי המגיעים למבוטחיה בביטוחי בריאות בגין הוצאות ניתוחים המכוסים בפוליסות ביטוח הבריאות המשווקות על ידה. זאת, טוענת התובעת, במטרה להפחית את סכומי השיפוי המגיעים למבוטחיה. בכך, טוענת התובעת, הראל ביטוח מפרה חוזה, מפרה את הוראות הממונה, נמנעת מלתת גילוי נאות של סכומי השיפוי המגיעים למבוטחים ופועלת בתרמית. בחודש יוני 2017 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם אופן חישוב סכום תגמולי הביטוח לחברי הקבוצה שיגישו, לאחר מועד אישור ההסדר, תביעת ביטוח לחברה לשיפוי בגין הוצאות ניתוח שיעברו וכן מנגנון השלמת סכומי תגמולי ביטוח לחברי קבוצה, אשר קיבלו שיפוי כאמור בעבר. בחודש נובמבר 2017 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה הוא אינו מתנגד להסכם הפשרה. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע להסכם, הביע את תמיכתו בבקשת הצדדים למינוי בודק להסכם וכן ביקש להגיש עמדה משלימה לאחר קבלת חוות דעת הבודק. בחודש נובמבר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה. בחודש אוגוסט 2018 הוגשה לבית המשפט חוות דעת הבודק ולפיה מנגנון השיפוי שנקבע בהסדר הפשרה הינו סביר והוגן. בחודש מאי 2019 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט. בחודש נובמבר 2019 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה הגורמים המקצועיים במדינה לא מצאו לכונן להביע עמדה ביחס לבקשה לאישור הסדר הפשרה, לחיוב או לשלילה. ביום 15 במרץ 2020 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין להסכם הפשרה המעודכן.
3. בחודש מרץ 2016 הוגשה נגד סטנדרד ביטוחים בע"מ ("סטנדרד"), לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית ("בקשת האישור"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי סטנדרד לא העניקה לעובדיה, כביכול, את הזכויות הקבועות בצו ההרחבה בענף היבוא, היצוא והמסחר בסיטונות ("צו ההרחבה בענף היבוא"), אלא על פי צווי ההרחבה והדינים הכלליים החלים על כלל העובדים במשק, ובכלל זה הפקידה עבורם תשלומים לפנסיה על פי הוראות צו ההרחבה הכללי במשק בנושא פנסיה ("צו ההרחבה הכללי") ולא על פי צו ההרחבה בענף היבוא, לא שילמה להם הפרשי חופשה ותשלומי חגים וימי בחירה מכוח צו ההרחבה בענף היבוא, ולא הפקידה עבורם תשלומים לפנסיה בגין רכיב דמי חגים, חופשה ומחלה בהתאם לצו ההרחבה בענף היבוא. זאת, לטענת התובע, תוך הפרה של זכויות מכח חוקי המגן. בחודש מרץ 2020 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב בקשה מוסכמת להסתלקות המבקש מבקשת האישור נגד סטנדרד, במסגרתה מתבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקש מבקשת האישור ומהתובענה. ביום 16 במרץ 2020 אישר בית הדין לעבודה את בקשת המבקש להסתלק מבקשת האישור.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)**תביעות שהגיעו לסימון לאחר תקופת הדוח**

4. בחודש מאי 2019 הוגשה לבית משפט השלום בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה היה בטענה, כי הראל ביטוח מסרבת, לכאורה, ליתן למבוטחים, אשר ניתן להם כיסוי ביטוחי לבדיקה באמצעות מעבדת אונקוטסט בהקשר למחלת הסרטן פעם אחת, כיסוי ביטוחי בגין בדיקה נוספת במעבדות אונקוטסט. בחודש ינואר 2020 הוגשה לבית משפט השלום בתל אביב בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשת מבקשת האישור נגד הראל ביטוח, במסגרתה התבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקשת מבקשת האישור ומהתובענה ולהורות על מחיקת בקשת האישור ועל דחיית תביעתה האישית של המבקשת. בחודש אפריל 2020 אישר בית המשפט את בקשת המבקשת להסתלק מבקשת האישור ומהתובענה והורה על דחיית תביעתה האישית של המבקשת וכן על מחיקת בקשת האישור. כמו כן נפסקו על-ידי בית המשפט למבקשת ולבא כוחה גמול ושכר טרחה בסכומים שאינם מהותיים.

5. בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ ("דקלה"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי דקלה הפקידה, כביכול, עבור עובדיה, תשלומים לפנסיה על פי הוראות צו ההרחבה הכללי במשק בנושא פנסיה ("צו ההרחבה הכללי") ולא על פי צו ההרחבה בענף היבוא, היצוא והמסחר בסיטונות ("צו ההרחבה בענף היבוא"), חרף חובתה, הנטענת, לפעול בהתאם להוראות צו ההרחבה בענף היבוא. בחודש מרץ 2020 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשת מבקשת האישור נגד דקלה, במסגרתה מתבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקשת מבקשת האישור ומהתובענה. בחודש אפריל 2020 אישר בית הדין לעבודה את בקשת המבקשת להסתלק מבקשת האישור.

ד. התקשרויות עם צדדים קשורים**אישור השקעה והקמה של שותפות תש"י 4**

בחודש אפריל 2020 חברות בנות של החברה, שהינן גופים מוסדיים (להלן: "החברות הבנות"), התקשרו בעסקה, לפיה התחייבו להשקיע בקרן תש"י 4, קרן תשתיות רביעית מקבוצת תש"י, סך של עד 80 מיליוני דולר ארה"ב, אשר מתוכם סך של עד כ- 73.6 מיליוני דולר ארה"ב הינם מכספי העמיתים המנוהלים על ידי הגופים המוסדיים בקבוצה. החברה תחזיק (במישרין ובעקיפין) 49% מהשותף הכללי והראל ביטוח והגופים המוסדיים בקבוצה יחזיקו באחוזים מהקרן כשותפים מוגבלים. הראל ביטוח והגופים המוסדיים בקבוצה לא ידרשו לשלם למנהלי הקרן דמי ניהול או דמי הצלחה בגין השקעתם כשותפים מוגבלים.

באור 8 - ניהול ודרישות הון

1. משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II

ביום 1 ביוני 2017 פרסם הממונה חוזר ביטוח בנושא "הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II" (להלן: "חוזר סולבנסי"), העוסק בהוראות ליישום משטר כושר הפירעון הכלכלי של חברת ביטוח. בחוזר נקבע כי, בתקופה שתחילתה ביום 30 ביוני 2017 וסיומה ביום 31 בדצמבר 2024, יחולו ההוראות לעניין הון נדרש לכושר פירעון באופן הדרגתי, כך שיחס ההון הקיים לכושר פירעון מסך ההון הנדרש לכושר פירעון (SCR) ליום 30 ביוני 2019 לא יפחת מ-70% ויחס הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2024 ואילך, לא יפחת מ-100%.

ביום 3 בדצמבר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו "מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי ובאתר האינטרנט של חברות הביטוח בנושא משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II" (להלן: "חוזר הגילוי"). בהתאם לחוזר הגילוי, על חברות הביטוח לכלול בדוח השנתי והרבעוני שלהן, ובמועדים שייקבעו גם באתר האינטרנט שלהן, דוח אודות יחס כושר פירעון בהתאם לנספח לחוזר הגילוי. בחודש נובמבר 2018 קיבלה הראל ביטוח את אישור הממונה על הביקורת שבוצעה על ידי רואה החשבון המבקר בהתאם להנחיות הממונה כאמור. כפועל יוצא מכך ועל רקע ביטול תקנות ההון הישנות, החל מחודש דצמבר 2018 דרישות ההון החדשות בדבר משטר כושר פירעון כלכלי הן דרישות ההון היחידות המחייבות את הראל ביטוח על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.

ביום 25 בדצמבר 2019 פרסמה הראל ביטוח בהתאם להוראות הממונה את דוח יחס כושר פירעון כלכלי (להלן: "דוח יחס ההון") בגין נתוני 30 ביוני 2019 באתר האינטרנט שלה (כתובת האתר: <https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/harel/investor-relations/Pages/repayment-ability.aspx>). בהתאם לדוח, להראל ביטוח יש עודף הון גם ללא התחשבות בהוראות המעבר.

החישוב שערכה הראל ביטוח בגין נתוני 31 בדצמבר 2018, נבדק בהתאם לתקן בינלאומי ISAE 3400 - בדיקה של מידע כספי עתידי. תקן זה רלבנטי לביקורת חישוב הסולבנסי ואינו מהווה חלק מתקני הביקורת החלים על דוחות כספיים. בדוח המיוחד של רואי החשבון המבקרים, הודגש כי התחזיות וההנחות מבוססות, בעיקרן על ניסיון העבר, כפי שעולה ממחקרים אקטואריים הנערכים מעת לעת. נוכח הרפורמות בשוק ההון, הביטוח והחסכון והשינויים בסביבה הכלכלית, לדוגמא ירידת הריבית בתקופת הדוח, נתוני העבר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות. החישוב שערכה הראל ביטוח ליום 30 ביוני 2019 לא בוקר ולא נסקר על ידי רואי החשבון המבקרים. המידע מתבסס לעיתים על הנחות לגבי אירועים עתידיים ופעולות ההנהלה שלא בהכרח יתממשו או שיתממשו באופן שונה מההנחות אשר שימשו בסיס למידע. כמו כן, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מהמידע, מאחר והתרחישים המשולבים של אירועים עשויים להתממש באופן שונה מההנחות במידע. בדוח המיוחד של רואי החשבון המבקרים עבור החישוב ליום 31 בדצמבר 2018, מופנית תשומת לב לאמור בדוח יחס כושר פירעון בדבר אי הוודאות הנגזרת משינויים רגולטוריים וחשיפה לתלויות שלא ניתן להעריך את השפעתן על יחס כושר הפירעון.

יצוין כי למודל במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה לשינויים במשתני שוק ואחרים, כגון שינויים בריבית, שינויים ברווחי השקעות, עדכוני הנחות אקטואריות ושינויים הקשורים בפעילות הראל ביטוח. לפי הערכה ראשונית של הראל ביטוח לשינויים אלה עד למועד החישוב השנתי ולאחריו אין השפעה מהותית על יחס כושר הפירעון של הראל ביטוח אולם אין בידי הראל ביטוח יכולת בשלב זה להעריך את מלוא ההשפעות, היות והראל ביטוח טרם השלימה את חישוב דוח יחס כושר פירעון ליום 31 בדצמבר 2019. דוח יחס כושר פירעון כלכלי ודיווח קבצי דיווח סולבנסי לממונה ליום 31 בדצמבר 2019 יפורסמו, בהתאם להנחיות, עד ליום 31 באוגוסט 2020.

ביום 16 בפברואר 2020 פורסם מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו "טיוטת מתווה ליישום הוראות Solvency II במתכונת האירופית" (להלן: "הטיוטה"). בטיוטה צוין כי בכוונת רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון (להלן: "הרשות") לפעול להתאמת משטר כושר הפירעון הכלכלי בישראל לדירקטיבת Solvency II ועדכוניה. הטיוטה מפרטת את אבני הדרך העיקריות לביצוע ההתאמות והוראות לעניין דיווחים בעניין משטר כושר פירעון כלכלי בתקופה הקרובה.

עוד צוין כי הרשות רואה בנדבך השני של הדירקטיבה, אשר טרם אומץ בישראל ואשר הרכיב המרכזי בו הוא תהליך הערכה עצמית של הסיכונים ("ORSA"), רכיב עיקרי ומשמעותי ביישום כושר פירעון מבוסס סיכונים, ולהטמעתו באופן עקבי עם ההנחיות הנהוגות באירופה, חשיבות גבוהה בניהול זהיר ומושכל של הסיכונים אליהם חשופה חברת הביטוח. לאור האמור, בכוונת הרשות לפרסם, במהלך חודש מאי 2020, טיוטת הוראות בנושא יישום תהליך הערכה עצמית של הסיכונים ("ORSA") וכושר הפירעון, המבוססות על הוראות הדירקטיבה האירופית העדכנית.

הרשות תפעל לכניסתו לתוקף של עדכון ההוראות בעניין משטר כושר פירעון כלכלי בהתאמה למתכונת שאומצה באירופה עד לחודש יולי 2020.

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

1. משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II (המשך)
 בהמשך לטייטה, ביום 23 באפריל 2020 פרסם הממונה טיוטת תיקון שניה לחוזר המאוחד לעניין הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II (להלן: "הטייטה הנוספת"). בהתאם לטייטה הנוספת, יותאמו הוראות המעבר למתכונת שנקבעה בדירקטיבה האירופאית, ותתאפשר פריסה עד שנת 2032 של הגידול בעתודות בגין מוצרי ביטוח ארוכי טווח אשר נמכרו בעבר. הטייטה הנוספת כוללת בנוסף גם עדכונים להוראות החוזר על בסיס שינויים שנעשו באירופה, הרלוונטיים לשוק המקומי. בנוסף ביום 16 באפריל 2020 פרסם הממונה טיוטה המפרטת את העקרונות לחישוב הניכוי בתקופת הפריסה לפי הוראות המעבר המותאמות לדירקטיבה האירופאית.
 הטייטות הנ"ל עדיין בדיונים מול הממונה וטרם ידוע מה תהיה המתכונת הסופית של השינויים.
2. בהתאם להיתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה במבטחים ובחברות המנהלות, התחייבה החברה להשלים בכל עת את ההון העצמי של חברות הביטוח הנמנות על הגופים המוסדיים שבשליטתה, לרבות בססח, לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן וכן להשלים בכל עת את ההון העצמי של החברות המנהלות של קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבשליטתה, לסכום הקבוע בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ה-1965 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים.
3. חברות מאוחדות המנהלות קרנות נאמנות ותיקי השקעות מחויבות בהון מזערי בהתאם להנחיות הרשות לניירות ערך. החברות פועלות באופן שוטף לעמידה בדרישה זאת. נכון ליום 31 במרץ 2020, עומדות החברות המאוחדות בדרישות אלו.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח

1. עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

ביטוח חיים

בשל עדכון שיעור הריבית המשמשת בחישוב עתודות גמלאות בתשלום, הקטינה הראל ביטוח בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-92 מיליוני ש"ח, והקטינה את ההפסד לפני מס ואת ההפסד הכולל לפני מס בסכום האמור.

בתקופה המקבילה אשתקד, בשל עדכון שיעור הריבית המשמשת בחישוב עתודת תביעות בתשלום אובדן כושר עבודה, הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-4 מיליוני ש"ח והקטינה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

בריאות

בשל שינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון וירידה בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, הגדילה הראל ביטוח בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח בריאות בענף סיעוד פרט בסך של כ-181 מיליוני ש"ח, והגדילה את ההפסד לפני מס ואת ההפסד הכולל לפני מס בסכום האמור. בתקופה המקבילה אשתקד, בשל ירידה של עקום הריבית הגדילה הראל ביטוח את עתודת תביעות בתשלום בענפי סיעוד פרט וקבוצתי בסך של כ-13 מיליוני ש"ח, והקטינה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

ביטוח כללי

בשל עליה של עקום הריבית חסרת הסיכון, הקטינה הראל ביטוח בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-63 מיליוני ש"ח והקטינה את ההפסד לפני מס ואת ההפסד הכולל לפני מס בסכום האמור (מתוכם כ-34 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וכ-29 מיליוני ש"ח בענף חבויות ואחרים). בתקופה המקבילה אשתקד בשל ירידה של עקום הריבית חסרת הסיכון הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-99 מיליוני ש"ח והקטינה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור (מתוכם כ-33 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וכ-66 מיליוני ש"ח בענפי חבויות ואחרים).

ההשפעה על התוצאות הכספיות מפורטת להלן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	
2019	2019	2020
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
92	(4) *	(120) *
(181)	(13)	(926)
63	(99)	(183)
(26)	(116)	(1,229)
(17)	(76)	(809)

קיטון (גידול) בהתחייבויות הביטוחיות בעקבות השפעות הריבית - ביטוח חיים
גידול בהתחייבויות הביטוחיות בעקבות השפעות הריבית - ביטוח בריאות
קיטון (גידול) בהתחייבויות הביטוחיות בעקבות השפעות הריבית - ביטוח כללי
סך הכל השפעות הריבית על הרווח (ההפסד) והרווח (ההפסד) הכולל לפני מס
סך הכל השפעות הריבית על הרווח (ההפסד) והרווח (ההפסד) הכולל לאחר מס

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור 2ג'

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)**2. פרסום תשקיף מדף ע"י הראל הנפקות**

ביום 24 בפברואר 2020 פורסם על ידי הראל הנפקות, תשקיף מדף, הנושא את התאריך 25 בפברואר 2020. מכח תשקיף מדף זה הראל הנפקות תוכל להנפיק סוגי ניירות ערך שונים, בהתאם להוראות הדין. תשקיף מדף זה החליף תשקיף מדף קודם של הראל הנפקות מחודש פברואר 2017 שהיה בתוקף עד לחודש פברואר 2020.

3. אגרות חוב שהונפקו על ידי חברה נכדה של הראל פיננסיים

(א) במהלך שנת 2019 הנפיקה הראל פיקדון סחיר בע"מ (להלן: "הראל פיקדון סחיר") שהינה חברה נכדה בבעלות מלאה של הראל פיננסיים, אגרות חוב סדרה א' בסך כולל של כ-1,349 מיליוני ש"ח ע.נ. באמצעות תשקיף (להלן: "אג"ח סדרה א'"). אג"ח סדרה א', אשר דורגו בדירוג ראשוני Aaa ע"י חברת מדרוג, אינן צמודות למדד ונושאות ריבית בנק ישראל בתוספת 0.24%, יעמדו לפירעון בתשלום אחד, ביום 5 באוגוסט 2024. כבטוחה לאג"ח סדרה א', מוחזקת תמורת ההנפקה בחשבונות משועבדים בפיקדונות בבנקים בישראל, בהתאם לתנאי התשקיף. כחלק מתנאי אגרות החוב, רשאים מחזיקי אגרות החוב לבצע מכירה כפויה של אגרות החוב להראל פיקדון סחיר, בהודעה מוקדמת ובתשלום עמלת המרה, כמצוין בשטר הנאמנות. ביום 10 בפברואר 2020 בוצעה הרחבת סדרה נוספת לאג"ח סדרה א' בסך של כ-122 מיליוני ש"ח ע.נ.

במהלך חודש מרץ 2020, התקבלו בקשות לביצוע המרה כפויה בסך של 848 מיליוני ש"ח ע.נ. אג"ח סדרה א'. לאחר תאריך הדוח, התקבלו בקשות לביצוע המרה כפויה נוספת בסך של 68 מיליוני ש"ח ע.נ. - סך ההמרות כאמור מהוות כ-62% מסך הסדרה נכון לתאריך הדוח. הראל פיקדון סחיר פעלה ופועלת לביצוע ההמרה בהתאם להוראות שטר הנאמנות.

(ב) ביום 22 בינואר 2020, הנפיקה הראל פיקדון סחיר אגרות חוב סדרה ב' בסך של כ-110 מיליוני ש"ח ע.נ. (להלן: "אג"ח סדרה ב'"). אג"ח סדרה ב', אשר דורגו בדירוג ראשוני Aaa ע"י חברת מדרוג, אינן צמודות למדד ונושאות ריבית שנתית קבועה על סך 1.2%, יעמדו לפירעון בתשלום אחד, ביום 24 בינואר 2027. כבטוחה לאגרות החוב, מוחזקת תמורת ההנפקה בחשבונות משועבדים בפיקדונות בבנקים בישראל, בהתאם לתנאי התשקיף.

4. שינויים בהרכב דירקטוריון החברה

ביום 31 במרץ 2020 מר אודי ניסן סיים 3 שנות כהונה כדירקטור חיצוני בחברה.

בהתאם להוראות חוזר "דירקטוריון גוף מוסדי", דירקטור חיצוני בחברה אינו רשאי לכהן כדירקטור בלתי תלוי בחברה בת שהינה גוף מוסדי. ביום 1 באפריל 2020, מר אודי ניסן החל תקופת כהונה שניה כדירקטור בלתי תלוי בהראל ביטוח ועל כן נאלץ לסיים את כהונתו כדירקטור חיצוני בחברה.

לאחר תקופת הדוח, ביום 1 ביוני 2020 מר נעים נג'אר החל את כהונתו כדירקטור חיצוני בחברה.

באור 10 - אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

1. בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלו עליות בשוקי ההון אשר קיזזו משמעותית את הקיטון בשווי הנכסים המנוהלים בידי הקבוצה מסך של כ-25 מיליארדי ש"ח לסך של כ-8 מיליארדי ש"ח וקיזזו לחלוטין את הפסדי ההשקעות בנוסטרו. העליות שחלו בשוקי ההון בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, הקטינו את אומדן דמי הניהול המשתנים שלא יגבו עד להשגת תשואה ריאלית חיובית מצטברת שתכסה את חוב דמי הניהול בגין הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת המבוטחים, מסך של כ-290 מיליוני ש"ח לפני מס לסך של כ-78 מיליוני ש"ח לפני מס.

כמו כן, בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלה התמתנות בפדיונות במוצרי החסכון, קרנות הפנסיה וקופות הגמל וההשתלמות, חוזי ביטוח וחוזי השקעה, והם שבו לרמתם הנורמטיבית טרום משבר הקורונה. גם בתחום קרנות הנאמנות חלה בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, התמתנות בפדיונות ועליה מחודשת בגיוסים.

יודגש כי האמור לעיל מבוסס על המידע המצוי בידי החברה בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים וכי נתונים אלה הינם חלקיים בלבד ואינם כוללים רכיבים אחרים של הכנסות (הפסדים) מהשקעות ואת השפעת יתר פעילויות הקבוצה על ההון העצמי ועל נכסיה.

באור 10 - אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח (המשך)

2. שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל

ביום 1 באפריל 2020 נכנס לתוקף השינוי המבני בקבוצה אשר במסגרתו הועברו הזכויות של הראל ביטוח בתיקי הלקוחות והמוניטין של פעילות הגמל, להראל פנסיה וגמל, ומיד לאחר מכן הועברו מלוא החזקותיה של הראל ביטוח בהראל פנסיה וגמל לחברה. העברת החזקות כאמור לחברה במסגרת השינוי המבני, טופלה כדיבדנד בעין מאת הראל ביטוח לחברה, מתוך רווחים ראויים לחלוקה. השינוי המבני בוצע בהתאם להוראות סעיף 104א ו-104ג לפקודת מס הכנסה.

3. שינוי מבנה - העברת מלוא הון המניות של סטנדרד להראל ביטוח לצורך מיזוג סטנדרד להראל ביטוח

במהלך חודש פברואר 2020 אישרו האורגנים הרלוונטיים של החברה, של הראל ביטוח ושל סטנדרד את ביצוע המיזוג אשר במסגרתו יועברו מלוא החזקותיה של החברה בסטנדרד להראל ביטוח כנגד הקצאת מניות הראל ביטוח לחברה. האמור יבוצע כחלק משינוי מבני בקבוצה שסופו מיזוג מלא של סטנדרד אל ולתוך הראל ביטוח וחיסולה של סטנדרד. מיזוג סטנדרד יאפשר ריכוז פעילות השיווק בחברה והינו חלק מהמהלכים האסטרטגיים המיושמים בקבוצה לריכוז פעילויות דומות ולפישוט המבנה הארגוני בקבוצה. המיזוג בתוקף החל מיום 1 באפריל 2020, בכפוף להתקיימות כל התנאים המוקדמים.

כצעד מקדים וכחלק בלתי נפרד מביצוע המיזוג הועברו ביום 1 בינואר 2020 כלל עובדי סטנדרד תחת הראל ביטוח וזאת ברצף זכויות מלא ובהתאם לתנאי העסקתם בסטנדרד.

4. התקשרות בהסכם עם הכשרה חברה לביטוח בע"מ

ביום 18 במאי 2020 הראל ביטוח התקשרה בהסכם עם הכשרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "הכשרה") במסגרתו תעניק הראל ביטוח שירותי תפעול עבור התיק הפנסיוני של הכשרה (להלן: "תיק העבר"), וכן תעניק שירותי בית תוכנה ושירותי לשכת שירות עבור תיק העבר ועבור תיק הביטוח של הכשרה בתחומי בריאות, סיעוד, ריסק, משכנתא, מחלות קשות, בסט אינווסט פרט ותיקון 190, כפי שהוא במועד חתימת ההסכם כאמור וכפי שיהיה במהלך תקופת ההסכם, וכן מכירות חדשות בתחום הפנסיוני ובתחום אובדן כושר עבודה (ככל והכשרה תחליט לחזור ולמכור פוליסות אלו) (להלן: "התיק החדש") (להלן ביחד: "השירותים"). לשם מתן השירותים האמורים, תעניק הראל ביטוח להכשרה רישיון שימוש במערכות המחשוב שלה כמפורט בהסכם, וזאת בנוסף לפיתוח ממשקי נתונים עבור הכשרה למערכותיה הקיימות של הראל ביטוח (להלן: "מערכות המחשוב"). ההתקשרות בהסכם מותנית בקבלת אישור בלתי מותנה מהמונה לצורך קבלת השירותים על ידי הכשרה. ככל ואישור הממונה לא יתקבל ו/או יתקבל כשהוא מותנה בתנאים כלשהם שלא יהיו מקובלים על צד כלשהו, בתוך 90 ימים ממועד חתימת ההסכם, ההסכם יבוטל. תפעול תיק העבר במערכות המחשוב יבוצע עבור הכשרה על ידי הראל ביטוח, וזאת למעט תהליכים הדורשים החלטות עסקיות אשר קשורים לתיק העבר אשר ימשיכו להתבצע על ידי הכשרה. ניהול נתוני תיק העבר והתיק החדש של הכשרה במערכות המחשוב, ייעשה בסביבת הרשאות נפרדת מיתר פעולותיה של הראל ביטוח.

הכשרה תיוותר הבעלים של תיק העבר והתיק החדש ותהיה האחראית הבלעדית כלפי צדדים שלישיים כלשהם בכל הנוגע לקבלת החלטות כמבטחת בקשר עם השירותים, אחריות כלפי רשויות, אחריות לדוחות הכספיים ותוכנם, ניהול ההשקעות, הלבנת הון, ניהול הסולבנסי, אקטואריה, ביקורות פנים וביקורות של הממונה וכד'. כמו כן, הכשרה תהא האחראית הבלעדית והמלאה לדרישות, תביעות, קנסות או הליכים מנהליים ומשפטיים כלשהם, ככל שיהיו, בקשר עם התיקים האמורים, והראל ביטוח לא תישא באחריות כלשהי בגינם.

בכל הנוגע למתן השירותים, הראל ביטוח תשמש כספק מיקור חוץ מהותי, ובמסגרת זו תאפשר להכשרה לבקר את מתן השירותים, בכלל זה, תאפשר גישה של מספר בעלי תפקיד בהכשרה (היועץ המשפטי, מנהל הכספים, המבקר הפנימי, מנהל הסיכונים ורואה החשבון המבקר) למידע הנוגע לשירותים המצויים אצל הראל ביטוח תוך שיתוף פעולה סביר וזמינות מתאימה לצורך כך.

בהתאם להוראות ההסכם, תקופת ההתקשרות אינה מוגבלת בזמן, עם זאת, החל משנת 2029 הצדדים יוכלו להביא את ההתקשרות לסיומה ו/או להפסיק חלק מן השירותים במתן הודעה מראש ובכתב ובכפוף להוראות ההסכם.

התמורה השנתית שתקבל הראל ביטוח עבור השירותים, תסתכם לסך של 28.5 מיליוני ש"ח בשמונה השנים הראשונות להתקשרות, כאשר לאחריהן התמורה תפחת לסך של כ-14 מיליוני ש"ח תוך התאמה מדי שנה להיקף השירותים הניתנים.

באור 10 - אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח (המשך)

5. ירידת עקום הריבית

בתקופה שלאחר תאריך הדוח ועד בסמוך לתאריך פרסום הדוחות הכספיים, חלה ירידה של עקום הריבית דבר שעשוי לגרום לגידול נוסף בהתחייבויות הביטוחיות. מנגד, המשך ירידה של עקום הריבית עשויה להשפיע לחיוב על שוויים של הנכסים הפיננסיים באופן שעשוי להפחית את ההשפעה האמורה לעיל. בנוסף, יישום טיוטת חוזר שפורסמה ביום 18 במאי 2020, שעניינה עדכון הוראות החוזר המאוחד - הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקות נאותות העתודה (LAT), ויישום חוזר שפורסם ביום 7 ביוני 2020, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – פרמיית אי נזילות (ראה גם באור 10(11) ו-10(12) להלן) וחוזרים נוספים, ככל שיתפרסמו, עשויים להפחית את ההשפעה האמורה לעיל. יש לציין כי המידע המתואר לעיל אינו מהווה הערכה לגבי תוצאותיה הכספיות הצפויות של החברה. מידע זה הינו חלקי בלבד ואינו כולל מרכיבים אחרים של רווחים או הפסדים מהשקעות והשפעות נוספות.

6. לעניין פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ד') של הראל הנפקות לאחר תקופת הדוח, ראה באור 6'ג'.

7. אסיפה כללית שנתית ומיוחדת

ביום 31 במאי 2020 התקיימה אסיפה כללית שנתית של החברה, שעל סדר יומה היו הנושאים הבאים: (1) דיון בדוח התקופתי לשנת 2019; (2) מינוי רואה חשבון מבקר לשנת 2020 והסמכת דירקטוריון החברה לקבוע את שכרו; (3) מינוי מחדש של הדירקטורים המכהנים בחברה, אשר אינם דירקטורים חיצוניים, להמשך כהונה כדירקטורים בחברה (יאיר המבורגר, גדעון המבורגר, בן המבורגר, יואב מנור, דורון כהן, יוסף צ'חנובר ואלי דפס); (4) אישור תנאי כהונתו של בן המבורגר המכהן כסגן יו"ר דירקטוריון; (5) מינוי נעים ג'יאר כד"ר בחברה. האסיפה הכללית אישרה את כל הנושאים שהיו על סדר יומה.

8. לעניין בקשת המרה כפויה של אג"ח סדרה א' של חברה נכדה של הראל פיננסיים לאחר תקופת הדוח, ראה באורים 6 ו-9.

9. לעניין אישור השקעה והקמה של שותפות תש"י 4, ראה באור 4'ד'.

10. לעניין שינויים בהרכב דירקטוריון החברה לאחר תקופת הדוח, ראה באור 4(9).

11. תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות (להלן: "החוזר")

בחודש יוני 2020 פורסם החוזר, אשר קובע כי ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודות פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. החוזר קובע שיעור פרטני לפרמיית אי נזילות, שישמש בעת חישוב בדיקת נאותות העתודות עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, וביטוחי רכב חובה וחבויות. על פי החוזר יהיה ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון, פרמיית אי נזילות הן להנחת תשואה והן להנחת ריבית היוון, לפי המפורט בחוזר. החוזר יכנס לתוקף החל מיום 30 ביוני 2020. יישום לראשונה של החוזר יהיה בדרך של שינוי באומדן חשבונאי. הראל ביטוח בוחנת את השפעת החוזר על דוחותיה הכספיים.

12. טיוטת חוזר לעניין אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקות נאותות העתודה (LAT) (להלן: "הטיוטה")

בחודש מאי 2020 פורסמה הטיוטה, אשר מטרתה לספק הבהרות באשר לאופן היישום של ההוראות הנוגעות לזכאותה של חברת ביטוח להתייחס לפער שבין העלות המופחתת לבין השווי ההוגן של נכסים שאינם רשומים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן, למעט אגרות חוב מיועדות, בעת בדיקת נאותות העתודה (להלן: "UGL"). על פי הוראות אלו, אם קיימת מגבלה חיצונית (למשל הוראות רגולציה) או פנימית (למשל מגבלה ניהולית) לגבי חלוקת הנכסים לכיסוי עתודות מסוימות, תבוצע הקצאה של הנכסים להתחייבויות מסוימות על בסיס מגבלות אלו. אחרת, ההקצאה תבוצע בהתאם לנוהל הקצאה מתועד שייקבע בחברה או באופן יחסי לפי גודל העתודה. הראל ביטוח בוחנת את השפעת הטיוטה על דוחותיה הכספיים.

13. מפת דרכים לאימוץ תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 (IFRS) – חווי ביטוח (להלן: "מפת הדרכים")

בהמשך לאמור בבאור 3'כ' (3) לדוחות הכספיים השנתיים של החברה, ביום 7 ביוני 2020 פרסם הממונה את מפת הדרכים לאימוץ תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 ("התקן"), במסגרתה נקבע כי מועד היישום לראשונה של התקן בישראל יחול החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023. כמו כן מפרטת מפת הדרכים את צעדי ההיערכות ולוחות הזמנים המרכזיים שלדעת רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון נדרש לנקוט במטרה להבטיח את היערכותן של חברות הביטוח בישראל ליישום התקן באופן נאות, בין היתר, בנוגע להתאמת מערכות המידע ותפעולן, ניהול הפריקט ותיעדו, גיבוש מדיניות חשבונאית, ביצוע מבדקים כמותיים ואופן הגילוי הנדרש לציבור.

**הראל השקעות בביטוח
ושירותים פיננסים בע"מ**

נספחים לתמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים

נספח א - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה

א. פירוט השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)

מסוערים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
173	10,023	67	-	10,263
-	-	-	13,164	13,164
-	1,459	-	-	1,459
143	1,693	-	-	1,836
316	13,175	67	13,164	26,722

נכסי חוב סחירים (א1)

נכסי חוב שאינם סחירים (*)

מניות (א2)

אחרות (א3)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)

מסוערים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
210	8,521	98	-	8,829
-	-	-	13,204	13,204
-	1,105	-	-	1,105
188	1,905	-	-	2,093
398	11,531	98	13,204	25,231

נכסי חוב סחירים (א1)

נכסי חוב שאינם סחירים (*)

מניות (א2)

אחרות (א3)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)

מסוערים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
186	10,892	79	-	11,157
-	-	-	13,023	13,023
-	1,273	-	-	1,273
156	1,998	-	-	2,154
342	14,163	79	13,023	27,607

נכסי חוב סחירים (א1)

נכסי חוב שאינם סחירים (*)

מניות (א2)

אחרות (א3)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

(*) לפירוט הרכב נכסי חוב שאינם סחירים ברמת הדוחות המאוחדים של הראל השקעות ראה באור 6' "מכשירים פיננסיים".

נספח א - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה (המשך)

1. נכסי חוב סחירים

עלות מופחתת			הערך בספרים			
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרץ	ליום 31 במרץ	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרץ	ליום 31 במרץ	
2019	2019	2020	2019	2019	2020	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,587	3,652	4,729	5,894	3,734	4,911	אגרות חוב ממשלתיות
נכסי חוב אחרים:						
4,931	4,937	5,404	5,263	5,095	5,352	נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה
10,518	8,589	10,133	11,157	8,829	10,263	סך הכל נכסי חוב סחירים
			-	1	33	ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

2. מניות

עלות			הערך בספרים			
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרץ	ליום 31 במרץ	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרץ	ליום 31 במרץ	
2019	2019	2020	2019	2019	2020	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
672	715	906	899	825	1,002	מניות סחירות
272	224	335	374	280	457	מניות שאינן סחירות
944	939	1,241	1,273	1,105	1,459	סך כל המניות
			89	81	122	ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

3. השקעות פיננסיות אחרות

עלות			הערך בספרים			
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרץ	ליום 31 במרץ	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרץ	ליום 31 במרץ	
2019	2019	2020	2019	2019	2020	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
410	426	268	444	478	281	השקעות פיננסיות סחירות
1,243	1,174	1,147	1,710	1,615	1,555	השקעות פיננסיות שאינן סחירות
1,653	1,600	1,415	2,154	2,093	1,836	סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
			127	143	153	ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)
			364	350	492	מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, קרנות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

**הראל השקעות בביטוח
ושירותים פיננסים בע"מ**

**נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים
המיוחסים לחברה עצמה**

ליום 31 במרץ 2020

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

לכבוד

בעלי המניות של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

הנדון: דוח מיוחד של רואי החשבון המבקרים על מידע כספי ביניים נפרד לפי תקנה ד' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970

מבוא

סקרנו את המידע הכספי הביניים הנפרד המובא לפי תקנה ד' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970 של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "החברה"), ליום 31 במרץ 2020 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. המידע הכספי הביניים הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא להביע מסקנה על המידע הכספי הביניים הנפרד לתקופת ביניים זו בהתבסס על סקירתנו.

לא סקרנו את המידע הכספי הביניים הנפרד מתוך הדוחות הכספיים של חברות מוחזקות אשר סך ההשקעות בהן הסתכם לסך של כ-828 מיליוני ש"ח ליום 31 במרץ 2020 ואשר הרווח מחברות מוחזקות אלה הסתכם לסך של כ-7 מיליוני ש"ח לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. הדוחות הכספיים של אותן חברות נסקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו ומסקנתנו, ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות הסקירה של רואי החשבון האחרים.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה (ישראל) 2410 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי נפרד לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומימוש של נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הביניים הנפרד הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם להוראות תקנה ד' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970.

סומך חייקין
רואי חשבון

10 ביוני 2020

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על המצב הכספי ליום

31 בדצמבר	31 במרץ	
2019	2019	2020
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
28	1	27
*6,407	*6,009	5,825
352	351	351
23	22	25
25	17	31
591	491	605
77	47	83
7,503	6,938	6,947
נכסים		
רכוש קבוע		
השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני		
הלוואות לחברות מוחזקות		
נדל"ן להשקעה		
חייבים ויתרות חובה		
השקעות פיננסיות אחרות		
מזומנים ושווי מזומנים		
סך כל הנכסים		
הון		
הון מניות ופרמיה על מניות		
מניות באוצר		
קרנות הון		
עודפים		
סך כל ההון		
התחייבויות		
התחייבויות בגין מסים נדחים		
התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו		
זכאים ויתרות זכות		
התחייבויות מסים שוטפים		
התחייבויות פיננסיות		
סך כל ההתחייבויות		
סך כל ההתחייבויות וההון		

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור 2

אריק פרץ
מנהל הכספיםמישל סיבוני
מנהל כללייאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 10 ביוני 2020

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ		
2019	2019	2020	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
24	6	5	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
129	31	30	הכנסות מדמי ניהול
153	37	35	סך כל ההכנסות
15	4	3	הוצאות הנהלה וכלליות
15	4	5	הוצאות מימון
30	8	8	סך כל ההוצאות
*362	*198	(155)	חלק החברה ברווחי (בהפסדי) חברות מוחזקות
485	227	(128)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
28	6	7	מסים על ההכנסה
457	221	(135)	רווח (הפסד) לתקופה המיוחס לבעלים של החברה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור 2

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על הרווח הכולל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ		
2019	2019	2020	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
*457	*221	(135)	רווח (הפסד) לתקופה
			פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
8	4	(13)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(1)	-	1	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(20)	(7)	(3)	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
535	159	(408)	חלק הקבוצה ברווח (בהפסד) כולל של חברות מוחזקות
(1)	(1)	3	הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה
521	155	(420)	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
521	155	(420)	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, נטו ממס
978	376	(555)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה המיוחס לבעלים של החברה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור 2

הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2020 (בלתי מבוקר)							
359	875	(145)	1	(123)	(49)	*5,709	6,902
יתרה ליום 1 בינואר 2020							
הרווח (ההפסד) הכולל							
-	-	-	-	-	-	(135)	(135)
הפסד לתקופה							
-	(441)	14	-	-	8	(1)	(420)
רווח (הפסד) כולל אחר							
-	(441)	14	-	-	8	(136)	(555)
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה							
359	434	(131)	1	(123)	(49)	5,573	6,347
יתרה ליום 31 במרץ 2020							

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור 2

הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019 (בלתי מבוקר)									
יתרה ליום 1 בינואר 2019	359	312	(89)	1	(123)	(49)	256	6,160	*5,493
הרווח (ההפסד) הכולל									
רווח לתקופה	-	-	-	-	-	-	-	221	*221
רווח (הפסד) כולל אחר	-	184	(28)	-	-	-	2	155	(3)
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה	-	184	(28)	-	-	-	2	376	218
יתרה ליום 31 במרץ 2019	359	496	(117)	1	(123)	(49)	258	6,536	5,711

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור 2

הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
359	312	(89)	1	(123)	(49)	256	*5,493	6,160
-	-	-	-	-	-	-	*457	457
-	563	(56)	-	-	-	19	(5)	521
-	563	(56)	-	-	-	19	452	978
-	-	-	-	-	-	-	(236)	(236)
359	875	(145)	1	(123)	(49)	275	5,709	6,902

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (מבוקר)

יתרה ליום 1 בינואר 2019

הרווח (ההפסד) הכולל

רווח לשנה

רווח (הפסד) כולל אחר

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה

דיבידנד שחולק

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור 2

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ		
2019	2019	2020	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	נספח
101 ¹	14 ^{*1}	25	א
(21)	(3)	(10)	
80	11	15	
(29)	-	-	
1	-	-	
143	-	19	
(158)	(65)	(27)	
(1)	-	-	
15	-	-	
(29)	(65)	(8)	
(343)	*(107)	-	
*(53)	(27)	-	
*190	-	-	
(3)	-	(1)	
(209)	(134)	(1)	
(158)	(188)	6	
235	235	77	
77	47	83	

תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

לפני מסים על ההכנסה

מסים ששולמו

מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת

תזרימי מזומנים מפעילות השקעה

השקעה בחברות מוחזקות

תמורה מממוש רכוש קבוע

דיבידנד וריבית מחברות מוחזקות

השקעות פיננסיות, נטו

הלוואות ושטרי הון שניתנו לחברות מוחזקות

פרעון הלוואות ושטרי הון שניתנו לחברות מוחזקות

מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה

תזרימי מזומנים מפעילות מימון

דיבידנד ששולם

פרעון הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים

קבלת הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים

פרעון התחייבויות חכירה

מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון

עליה (ירידה), נטו במזומנים ושווי מזומנים

מזומנים ושווי מזומנים לתחילת תקופה

מזומנים ושווי מזומנים לסוף תקופה

* מוין מחדש

¹ יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור 2

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על תזרימי המזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	
2019	2019	2020
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
457**	221**	(135)
(362)**	(198)**	155
(7)	(3)	1
(1)	-	(2)
2	(8)	(5)
28	6	7
1	-	-
(12)	(4)	(6)
(5)	(1)*	9
-	1	1
(356)	(207)	160
101	14	25

נספח א - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה
רווח (הפסד) לתקופה המיוחס לבעלי המניות של החברה

פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים
חלק החברה בהפסדי (ברווחי) חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני
הפסדים (רווחים), נטו מהשקעות פיננסיות
שינוי בשווי הוגן של נדל"ן להשקעה
הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
מסים על ההכנסה
פחת והפחתות

שינויים בסעיפים מאזניים אחרים

חייבים ויתרות חובה
זכאים ויתרות זכות
התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
סך הכל תזרימי מזומנים שנבעו מפעילות שוטפת לפני מסים על ההכנסה

* מוין מחדש

** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראה באור 2

באור 1 - אופן עריכת הנתונים הכספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה המיוחסים לחברה עצמה

א. כללי

להלן תמצית נתונים כספיים מתוך תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים של הקבוצה ליום 31 במרץ 2020 (להלן - "דוחות מאוחדים") המפורסמים במסגרת הדוחות התקופתיים, המיוחסים לחברה עצמה (להלן: "תמצית מידע כספי נפרד ביניים"), אשר מוצגים בהתאם להוראות תקנה 38ד' (להלן: "התקנה") והתוספת העשירית לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 (להלן: "התוספת העשירית") בעניין תמצית המידע הכספי הנפרד ביניים של התאגיד. יש לקרוא את תמצית מידע כספי נפרד ביניים זה ביחד עם המידע הכספי הנפרד ליום 31 בדצמבר 2019 וביחד עם הדוחות המאוחדים.

ב. הגדרות

החברה	- הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.
חברות מאוחדות/ חברות בנות	- חברות, לרבות שותפויות, שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה.
חברות מוחזקות	- חברות מאוחדות וחברות, לרבות שותפויות, שהשקעת החברה בהן כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.
תאריך הדוח	- תאריך הדוח על המצב הכספי.

ג. אופן עריכת הנתונים הכספיים

המידע הכספי הנפרד נערך בהתאם למדיניות החשבונאית המפורטת בבאור 1 לדוחות הכספיים הנפרדים השנתיים של החברה.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים**יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש**

ביום 29 במרץ 2020 פורסם חוזר ביטוח 2020-1-5, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT) (להלן: "החוזר"). בהתאם לחוזר שונתה רמת ההקבצה באופן שניתן לחשב את ה-LAT ברמת כל מגזר ביטוח חיים ביחד. בהתאם לחוזר תחום הסיעוד ימשיך ויחושב בנפרד. הוראות החוזר נכנסו לתוקף ברבעון הראשון של 2020 בדרך של יישום למפרע. להלן השפעות החוזר על מספרי ההשוואה בנתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים המיוחסים לחברה עצמה.

(1) השפעת החוזר על הדוח על המצב הכספי:

ליום 31 במרץ 2019		
כפ"ש דיווח בעבר (בלתי מבוקר)	השינוי	כמדווח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,727	282	6,009
5,429	282	5,711

נכסים

השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

הון

עודפים

ליום 31 בדצמבר 2019		
כפ"ש דיווח בעבר (מבוקר)	השינוי	כמדווח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,943	464	6,407
5,245	464	5,709

נכסים

השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

הון

עודפים

(2) השפעת החוזר על ההון:

ליום 1 בינואר 2019		
כפ"ש דיווח בעבר (מבוקר)	השינוי	כמדווח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,247	246	5,493

יתרת עודפים

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש (המשך)

(3) השפעת החוזר על דוח רווח והפסד ורווח כולל אחר :

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2019

כפוי שדוח בעבר (בלתי מבוקר)	השינוי	כמדוח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
162	36	198

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

כפוי שדוח בעבר (בלתי מבוקר)	השינוי	כמדוח בדוחות כספיים אלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
144	218	362

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

באור 3 - קשרים, התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות

1. בהתאם להיתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה במבטחים ובחברות המנהלות, התחייבה החברה להשלים בכל עת את ההון העצמי של חברות הביטוח הנמנות על הגופים המוסדיים שבשליטתה, לרבות בססח, לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן וכן להשלים בכל עת את ההון העצמי של החברות המנהלות של קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבשליטתה, לסכום הקבוע בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ה-1965 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים.
2. ביום 24 במרץ 2020 אישר דירקטוריון סטנדרט ביטוחים בע"מ (להלן: "סטנדרט") חלוקת דיבידנד בסך של 16 מיליוני ש"ח. החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של סטנדרט. הדיבידנד שולם ביום 26 במרץ 2020.
3. לעניין אישור השקעה והקמה של שותפות תש"י 4, ראה באורים 7 ו-10 בדוחות הכספיים המאוחדים.

באור 4 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח

1. לעניין שינויים בהרכב דירקטוריון החברה, ראה באורים 9 ו-10 בדוחות הכספיים המאוחדים.
2. לעניין פרסום תשקיף מדף ע"י הראל הנפקות, ראה באור 9 בדוחות הכספיים המאוחדים.
3. לעניין השפעות התפשטות נגיף הקורונה על הקבוצה, ראה באור 1 בדוחות הכספיים המאוחדים.

באור 5 - אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

1. לעניין שינוי מבנה הראל פנסיה וגמל, ראה באור 10 בדוחות הכספיים המאוחדים.
2. לעניין שינוי מבנה - העברת מלוא הון המניות של סטנדרד להראל ביטוח לצורך מיזוג סטנדרד להראל ביטוח, ראה באור 10 בדוחות הכספיים המאוחדים.
3. לעניין אסיפה כללית שנתית ומיוחדת של החברה, ראה באור 10 בדוחות הכספיים המאוחדים.

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

**דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית
על הדיווח הכספי ועל הגילוי**

דוח רבעוני בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי לפי תקנה 38ג(א):
ההנהלה, בפקוח הדירקטוריון של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - התאגיד), אחראית לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד.

לעניין זה, חברי ההנהלה הם:

- א. מר מישל סיבוני – מנכ"ל התאגיד, מנכ"ל הראל חברה לביטוח בע"מ ויו"ר הדירקטוריון של חברות בנות בקבוצה שהינן גופים מוסדיים.
- ב. מר אריק פרץ – סמנכ"ל הכספים של התאגיד, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת כספים ומשאבים של הראל חברה לביטוח בע"מ, דירקטור באי.אמ.אי עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ.
- ג. גבי נטלי משען-זכאי – יועצת משפטית של התאגיד ושל חברות בקבוצה, משנה למנכ"ל הראל חברה לביטוח בע"מ.
- ד. מר סמי בבקוב – סמנכ"ל בתאגיד ומנהל תחום ההשקעות בקבוצה, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת השקעות בהראל חברה לביטוח בע"מ.
- ה. גבי אסנת מנור זיסמן – מבקרת הפנים של התאגיד ושל חברות בקבוצה.
- ו. מר טל קדם – מנכ"ל הראל פיננסיים אחזקות בע"מ.

בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי כוללת בקרות ונהלים הקיימים בתאגיד, אשר תוכננו בידי המנהל הכללי ונושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או תחת פיקוחם, או בידי מי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, בפקוח דירקטוריון התאגיד ואשר נועדו לספק ביטחון סביר בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי ולהכנת הדוחות בהתאם להוראות הדין, ולהבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין.

הבקרה הפנימית כוללת, בין השאר, בקרות ונהלים שתוכננו להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלותו כאמור, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד, לרבות למנהל הכללי ולנושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או למי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, וזאת כדי לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישת הגילוי.

בשל המגבלות המבניות שלה, בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אינה מיועדת לספק ביטחון מוחלט שהצגה מוטעית או השמטת מידע בדוחות תימנע או תתגלה.

הראל חברה לביטוח בע"מ וחברות בנות של התאגיד, הינן גופים מוסדיים אשר חלות עליהם הוראות הממונה על אגף שוק הון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, בדבר הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

בהתייחס לבקרה הפנימית בחברות הבנות האמורות, מיישם התאגיד את ההוראות האלה:

- חוזר גופים מוסדיים 2010-9-7 חוזר מנובמבר 2010 "בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים";
- חוזר גופים מוסדיים 2010-9-6 חוזר מנובמבר 2010 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי - תיקון" (תיקון לחוזר גופים מוסדיים 2009-9-10);
- חוזר גופים מוסדיים 2009-9-10, חוזר מיוני 2009 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי".

בדוח השנתי בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אשר צורף לדוח התקופתי לתקופה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (להלן - הדוח השנתי בדבר הבקרה הפנימית האחרון), העריכו הדירקטוריון והנהלה את הבקרה הפנימית בתאגיד; בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריון והנהלת התאגיד הגיעו למסקנה כי הבקרה הפנימית כאמור, ליום 31 בדצמבר 2019 היא אפקטיבית.

עד למועד הדוח, לא הובא לידיעת הדירקטוריון והנהלה כל אירוע או עניין שיש בהם כדי לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית, כפי שהובאה במסגרת הדוח השנתי בדבר הבקרה הפנימית האחרון;

למועד הדוח, בהתבסס על הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית בדוח השנתי בדבר הבקרה הפנימית האחרון, ובהתבסס על מידע שהובא לידיעת ההנהלה והדירקטוריון כאמור לעיל הבקרה הפנימית היא אפקטיבית.

הצהרה

אני, מישל סיבוני, מצהיר כי:

1. בחנתי את הדוח הרבעוני של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - התאגיד) לרבעון הראשון של שנת 2020 (להלן - הדוחות);
2. לפי ידיעתי, הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;
3. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;
4. גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:
- א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן -
- ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;
5. אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד:
- א. קבעתי בקורות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקורות ונהלים, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התשי"ע-2010, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן -
- ב. קבעתי בקורות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקורות ונהלים, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים;
- ג. לא הובא לידיעתי כל אירוע או עניין שחל במהלך התקופה שבין מועד הדוח האחרון (רבעוני או תקופתי, לפי העניין) לבין מועד דוח זה, אשר יש בו כדי לשנות את מסקנת הדירקטוריון וההנהלה בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי של התאגיד.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

הצהרה

אני, אריק פרץ, מצהיר כי :

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ביניים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - התאגיד) לרבעון הראשון של שנת 2020 (להלן - "הדוחות" או "הדוחות לתקופת הביניים");
 2. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ביניים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות ;
 3. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ביניים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות ;
 4. גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי :
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים ביניים ולמידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים, העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין ; וכן -
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי ;
 5. אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד :
 - א. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות ; וכן -
 - ב. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ;
 - ג. לא הובא לידיעתי כל אירוע או עניין שחל במהלך התקופה שבין מועד הדוח האחרון (רבעוני או תקופתי, לפי העניין) לבין מועד דוח זה, המתייחס לדוחות הכספיים ביניים ולכל מידע כספי אחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים, אשר יש בו כדי לשנות, להערכתי את מסקנת הדירקטוריון וההנהלה בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי של התאגיד.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.